

Årsrapport 2014

Fylkesmannen i Østfold

Innhold

I - Fylkesmannens beretning	Side 3
II - Introduksjon til embedets hovedtall	Side 5
III - Årets aktiviteter og resultater	Side 8
IV - Styring og kontroll i embedet	Side 18
V - Vurdering av framtidsutsikter	Side 21

I - Fylkesmannens beretning

Fylkesmannen i Østfold legger til grunn at hvert enkelt oppdragsdepartement får løst sine oppdrag i tråd med det de bidrar med av finansiering over kap. 0525 og via prosjektmidler/fagmidler. Vår vurdering er at ikke alle fagdepartementer bidrar med finansiering som samsvarer med oppdragenes omfang. Som følge av dette er det, i tråd med finansieringsordningen for Fylkesmennene, prioritert innenfor de ulike departementsområdene.

Enkeltmenneskers rettssikkerhet har hatt høyeste prioritet også i 2014. Enkeltaksbehandling og hendelsesbasert tilsyn er prioritert foran systemrevisjoner og utadrettet virksom på områder der finansieringen ikke har vært tilstrekkelig til å løse oppdraget fullt ut. Det er særlig innenfor Helse- og omsorgsdepartementets-, Klima- og miljødepartementets- og Justis og beredskapsdepartementets områder at finansieringen oppleves som utilstrekkelig i forhold til oppdragets samlede omfang.

Til tross for knappe ressurser i forhold til oppgavemengden, har Fylkesmannen i Østfold levert gode resultater også i 2014. Dette gjelder på alle områder.

To viktige prosjekter er startet opp i 2014. Det er for det første kommunereformprosjektet, og for det andre prøveprosjektet om raskere bosetting av flyktninger og asylsøkere. Dette er to reformer der Fylkesmannens rolle som samordner og bindeledd mot kommunesektoren brukes på en god måte.

På vergemålsområdet har det også i 2014 vært store utfordringer. Særlig er dette knyttet til store mangler ved den sentrale vergemålsapplikasjonen (ARVE). Det er i hele 2014 satt inn ekstra ressurser for å kompensere mest mulig for manglene ved systemet. Til tross for vedvarende problemer knyttet til den sentrale dataløsningen, har vi hatt fokus på rekruttering og oppfølging av verger og representanter, samt å bygge ned store restanser. Saksbehandlingstiden var i 2014 uforsvarlig lang, og rettssikkerheten for de som er berørt av reformen har ikke vært god nok. Embetet har iverksatt de tiltak som er mulige for at brukerne på vergemålsområdet i størst mulig grad ikke skal bli skadelidende.

På Barnehage og utdanningsområdet har Østfold flere utfordringer knyttet til elevenes læringsutbytte og gjennomføring av videregående opplæring. Kommunene prioriterer skole og jobber på ulikt vis med å styrke elevenes utbytte. Østfold fylkeskommune har gjennom 2014 arbeidet med en «Regional kompetanseplan». Den tar nettopp for seg hvordan barnehage og hele grunnopplæringen kan ses i sammenheng med andre utfordringer i kommunene. Målet er å bidra til økt utdanning og flere attraktive arbeidsplasser. Flere fagarbeidere er et ønsket mål, men da må flere bedrifter ta inn lærlinger. Mangel på læreplasser i Østfold er i dag den største hindringen for økt antall fagarbeidere og økt gjennomføring av videregående opplæring. Østfold skiller seg ut ved at svært mange har opplæringskontrakter. Disse lærekandidatene faller utenfor i mange statistikker som frafallselever, men dette er en egen ordning der en planlegger en sluttkompetanse på et lavere nivå. Det er få av de elevene som «faller ut», og mange får arbeid. En styrking av skolen er en fellesoppgave der alle kan bidra med å framsnakke betydningen av praktisk og teoretisk utdanning.

I Østfold kan bortimot all dyrka jord brukes til matkornproduksjon og fylket står for i underkant av 40 % av landets hveteproduksjon. Det er anslått at Østfold kan brødfø rundt det dobbelte av sin egen befolkning. Den gode og lette jorda langs raet er godt egnet for potet og grønnsaksproduksjon. Østfold har derfor et ekstra stort ansvar for å ta vare på den dyrka jorda i fylket og jobber aktivt for kompakt byutvikling, fortetting, omforming og høy arealutnyttelse. Dette har vært et hovedfokus i 2014.

I tråd med Fylkesmannens rolle som pådriver for overgang til lavutslippssamfunnet, har vi i 2014 hatt tett oppfølging av bl.a. planprosesser med utgangspunkt i nasjonal areal- og transportpolitikk. I perioden 2003–2014 peker 2014 seg ut med færrest innsigelser fra Fylkesmannen, kun fem totalt.

Helhetlig vannforvaltning er et høyt prioritert område for Fylkesmannen. Det er tett og god dialog med andre parter, spesielt med vannområdeutvalgene. Fortløpende overvåking i vann og vassdrag bidrar til at kunnskapen om tilstanden i de mange vannforekomstene blir stadig bedre.

Det er fortsatt stor aktivitet på området frivillig vern av skog i Østfold.

Østfold har mange store og små kvikkleireområder. I løpet av 2014 hadde Østfold flere mindre jord- og leirskred. Sammen med økt fare for jordskred som følge av klimaendringer, utgjør dette en viktig risiko i Østfoldsamfunnet. Fylkesmannen har hatt fokus på dette overfor kommunene.

Fylkesmannen har i 2014 oppdatert FylkesROS Østfold – en oversikt over risikoforhold i fylket. I

handlingsplanen til ROS-analysen har vi lagt vekt på klimatilpasning og forebygging av skred og flom i kommunenes samfunnsplanlegging og på økt beredskap mot langvarig strømbortfall.

Kommunene i Østfold har gjennomgående lavere inntekter og svakere resultater enn landsgjennomsnittet. Kommunene er sårbare for evt. endringer av inntektssystemet som vil innebære mindre skatteutjevning. Ved utgangen av 2014 var to av kommunene innmeldt i ROBEK-registeret.

Fylkesmannen i Østfold har i 2014 etablert et fast samarbeid med Fylkesmennene i Vestfold og i Oslo og Akershus om utvikling og drift av felles kartinnsyn og geodatastøtte i embetenes saksbehandling. Hensikten med samarbeidet er å øke robustheten og kvaliteten, og effektivisere dette arbeidet. Arbeidet blir videreført og i 2015 forsøkt utvidet med 1-2 embeter til.

Moss 25. februar 2015

Anne Enger (sign.)
fylkesmann i Østfold

II - Introduksjon til embetets hovedtall

Organisasjonen

Fylkesmannen i Østfold holder til i Statens Hus, Vogts gate 17 i Moss. Embetets øverste ledelse består av fylkesmann Anne Enger og assisterende fylkesmann Trond Rønningen. For øvrig er embetet organisert i fem fagavdelinger og to staber. Hver enhet ledes av en direktør.

- Embetsledelsen (fylkesmann og assisterende fylkesmann)
- Samordnings- og beredskapsstaben
- Helse- og sosialavdelingen
- Miljøvern avdelingen
- Landbruksavdelingen
- Barnehage- og utdanningsavdelingen
- Juridisk avdeling
- Administrativ stab

Pr. 31.12.14 var det tilsatt 137 medarbeidere i faste og midlertidige stillinger. Dette utgjorde til sammen 120,94 årsverk.

Strategisk plakat

Fylkesmannen i Østfold har strategisk plakat for 2014-2018. Fylkesmannens visjon er: *Fylkesmannen i Østfold skal være pådriver for rettsikkerhet, velferd, fornying og bærekraftig utvikling.*

Virksomheten baseres på verdiene: *åpenhet – troverdighet – kompetanse.*

De strategiske målene for perioden 2014-2018 er:

Rettsikkerhet

Vi skal være garantist for at enkeltpersoners rettsikkerhet ivaretas gjennom vår saksbehandling og i våre avgjørelser.

Velferd

Vi skal bidra til at innbyggerne i Østfold får gode velferdstjenester, gode levekår og gode undervisningstilbud.

Fornyning

Vi skal stimulere til fornying og helhetlig samfunnsplanlegging, og tilstrebe effektiv saksbehandling og kommunikasjon.

Bærekraftig utvikling

Vi skal bidra til god ressursforvaltning, bevaring av naturens mangfold og håndtering av klimautfordringene med tanke på kommende generasjoner.

Overordnet virksomhetsplan

I overordnet virksomhetsplan for (OVP) for 2014 hadde embetet følgende fellesprioriteringer i tillegg til de enkelte resultatkrav gitt i embetsoppdragene:

Rettsikkerhet

Vi skal prioritere arbeidet med rettsikkerhet og klart språk, ved å:

- holde saksbehandlingstiden for ordinære enkeltsaker under 3 måneder og øvrige saker innenfor frister gitt i embetsoppdraget
- ha god kvalitet på saksbehandlingen
- kvalitetssikre brev- og vedtaksmaler for å sikre et klart språk.

Samordnet planarbeid

Vi skal drive en samordnet formidling av nasjonal politikk overfor kommunene og fylkeskommunen i deres arbeid med samfunnsplanlegging. Dette skal vi oppnå ved å:

- videreutvikle planlagets arbeidsform innenfor gjeldende mandat
- videreføre samarbeidet med fylkeskommunen
- stimulere til kunnskapsbasert planlegging.

Informasjons- og kunnskapsdeling

Alle ansatte skal aktivt dele informasjon og kunnskap internt og eksternt. Dette skal vi oppnå ved at:

- alle deler informasjon gjennom Fylkesmannens digitale kanaler (intranett, FM-nett, internett)
- vi prioriterer utvikling av nye digitale tjenester internt og eksternt på alle fagområder, i tråd med regjeringens digitaliseringsprogram
- vi velger løsninger som fremmer kunnskapsdeling, åpenhet og medvirkning i arbeidet med nytt intranett
- vi legger særlig vekt på god intern deling av kommunekunnskap og samling av kommunerettet informasjon på nett.

Viktige samarbeidsprosjekt

Sjumilssteget

Fylkesmannens Helse- og sosialavdeling og Barnehage- og utdanningsavdeling, har i samarbeid med NAV-fylke og Fylkeskommunen igangsatt tverrfaglig samarbeid om barn og unge. Dette gjelder »Sjumilssteget» og satsingen på NyGiv. Sjumilssteget er et hjelpemiddel for å bedre og sikre kommunens tjenestetilbud til barn og unge. Det tar utgangspunkt i barnekonvensjonen og handler om tidlig innsats, samordning av tjenester og medbestemmelse. Alle kommuner deltar i Sjumilssteget i regi av Fylkesmannen i Østfold. Sjumilssteget innebærer også samarbeid med andre fylkesmenn.

Praksis- og kunnskapsutvikling i NAV-kontor

Arbeids- og sosialdepartementet initierte i 2012 et 4-årig forsøk med praksis- og kunnskapsutvikling i NAV-kontor. Forsøket går ut på å prøve ut nye arbeidsmåter overfor brukere som har flere hjelpebehov. NAV-veiledere samarbeider med brukere og forskere for å utvikle bestemte arbeidsmåter. Dette skal bidra til at praktikere utvikler kunnskapsbaserte tjenester. Arbeidsmåtene og systemene for læring som utvikles blir beskrevet underveis og deretter evaluert. Østfold i samarbeid med Buskerud er ett av tre fylkesprosjekter i forsøket.

Femfylkessamarbeidet innen barnehage og utdanning

Barnehage- og utdanningsavdelingen i Østfold samarbeider tett med fylkesmannsembetene i Telemark, Vestfold, Buskerud og Oslo- og Akershus. Samarbeidet er koordinert både mellom medarbeidere innen samme fagfelt og mellom lederne/utdanningsdirektørene. En av utdanningsdirektørene representerer femfylkesregionen i et eget AU overfor Utdanningsdirektoratet. Samarbeidet skal sikre en mer lik praksis og forhindre uønsket forskjell i klagesaksbehandlingen og gjennomføring av blant annet tilsyn. Samarbeidet er også egnet for erfaringsdeling embetene i mellom. Samarbeidet bidrar til bedre oppfyllelse av ulike oppdrag gitt av nasjonal myndighet.

Oslofjord-GIS

Vi samarbeider med Fylkesmannen i Oslo og Akershus og Fylkesmannen i Vestfold om GIS-oppgaver knyttet til Fylkesmannens saksbehandling og oppgaveløsning. Samarbeidet gir en mer robust og effektiv løsning av disse oppgavene. Samarbeidet utvides fra 2015 med Fylkesmannen i Aust-Agder. Samarbeidet er bl.a. presentert på fylkesmannsmøte og på diverse konferanser.

Plannettverket for Oslofjorden

Miljøvern avdelingen og Juridisk avdeling er representert i Plannettverket for Oslofjorden, der fylkesmennene i Østfold, Oslo og Akershus, Vestfold, Buskerud og Telemark deltar. Formålet med nettverket (og tilsvarende nettverk for landet for øvrig) er å bidra til kompetanseoverføring og erfaringsutveksling mellom fylkene og Miljødirektoratet. Videre er nettverkene ment å være et ledd i arbeidet med å få til en mer ensartet praksis på fagområdet på tvers av fylkene.

Nettverk for byggesaksbehandlere

Vi deltar i et nettverk mellom byggesaksbehandlere hos fylkesmennene i Oslo- og Akershus, Buskerud, Vestfold og Telemark. Møter og løpende kontakt bidrar til å styrke og kompetansen og sikre større grad av lik praksis

mellom embetene.

Øvrige samarbeid i fylket

Fylkesmannen er også aktiv i en rekke andre samarbeid i eget fylket. Samarbeid med Sykehuset Østfold for årlige kurs og informasjon til foreldre som har barn med ulike diagnoser eller funksjonshemninger, er eksempel på dette. Samarbeid med Høgskolen i Østfold er tett, og vi deltar i ulike nettverk. Dette har vært nødvendig og avgjørende for å sikre gjennomføringen av Kompetanse for kvalitet og etter- og videreutdanningen for PPT og barnehagesektoren. Fylkesmannen deltar ellers i ulike nettverk knyttet til embetsoppdraget, Eksempler på dette er GLØD, GNIST og NyGiv (Program for økt gjennomføring av videregående opplæring).

Innenfor samfunnssikkerhet ble prosjektet «samfunnssikkerhet i planleggingen» igangsatt i 2014. Dette er et flerårig prosjekt som gjennomføres av Fylkesmannen og fylkeskommunen. Hensikten er bl.a. å øke kompetansen i kommunenes planarbeid og å øke fokuset på samfunnssikkerhet og klimatilpasning i regionale planer.

Også innen landbruk og miljø er det utstrakt samarbeid i fylket. *Inn på tunet*, prosjekt for økt trebruk, og *Klima Østfold* er gode eksempler på dette.

III - Årets aktiviteter og resultater

Administrative forutsetninger og krav

Fylkesmannen i Østfold gjennomførte medarbeiderundersøkelse i perioden 01.10.14 – 19.10.14. Undersøkelsen hadde en svarprosent på 96 % (95,2 % i 2013). Med en så høy svarprosent har embetet et godt utgangspunkt for utvikling av lederskap, medarbeiderskap og arbeidsmiljø. Hver avdeling/stab skal utarbeide egne handlingsplaner i tilknytning til oppfølging av resultatene. Embetet skal ha særlig fokus på lederutvikling høsten 2015.

Fylkesmannen i Østfold har, i likhet med øvrige embeter, hatt store utfordringer med datasystemet som er utviklet i forbindelse med vergemålsreformen. Dette har medført stort arbeidspress, manuelle rutiner og restanser. På tross av dette har vi klart å holde sykefraværet på et relativt lavt nivå.

Fylkesmannen i Østfold har ikke hatt kapasitet til å ta inn lærlinger i 2014.

Kommunikasjon

Fylkesmannen i Østfold har i 2014 videreført klarspråkarbeidet og jobbet aktivt med språkforbedringstiltak. Det ble i løpet av året gjennomført heldagskurs i klarspråk med hvor 25 ansatte deltok. Ordning med «klarspråkambassadører» i alle embetets staber og fagavdelinger er videreført. Hensikten med denne ordning er å skape varige effekter av satsingen og videreføre klarspråkarbeidet i linjeorganisasjonen og det løpende arbeidet. Representanter for klarspråkambassadørene har også deltatt på klarspråksamlinger i regi av Difi og Språkrådet. NTB Arkitekt AS har bistått i arbeidet med både språkprofil og opplæring av klarspråkambassadørene. Klarspråkarbeidet hos Fylkesmannen er forankret som et prioritert innsatsområde i embetets kommunikasjonsstrategi og overordnede virksomhetsplan. Arbeidet har vært finansiert ved midler over eget driftsbudsjett og gjennom egeninnsats fra embetets medarbeidere.

Fylkesmannen i Østfold har bidratt aktivt i portalprosjektet og arbeidet med å utvikle nye nettsider for fylkesmennene i 2014. Embetets seniorrådgiver på kommunikasjon har inngått i KMDs styringsgruppe for portalprosjektet som ble avsluttet sommeren 2014. Det er også gjennomført et lokalt prosjekt for utvikling av nytt intranett basert på Episerver for Fylkesmannen i Østfold i løpet av høsten. Det nye intranettet ble lansert i desember, og bruken av Digimaker ble avvirket samtidig. I forbindelse med intranettprosjektet ble det gjennomført opplæring av embetets medarbeidere i bruk av det nye publiseringssystemet Episerver versjon 7.

Internettsidene til Fylkesmannen i Østfold hadde i 33.441 brukere i 2014. Det er en økning på 20 prosent fra 2013. Antallet brukerøkter steg med 8,16 prosent i 2014 sammenlignet 2013, og utgjorde i fjor 62.295 økter. Antallet sidevisninger var 219.64, altså 3,5 sider pr. økt. Det har også blitt gjennomført utviklingsarbeid knyttet til embetets rapporter og grafiske profil i 2014.

Statlig fellesføring

Tidstyver

Fylkesmannen i Østfold har gjennom året jobbet med å identifisere tidstyver. Hele organisasjonen har vært involvert i dette arbeidet. Identifisering og eliminering av tidstyver har vært tema på embetets ledermøter, i avdelingsmøter og i tverrfaglige fora som embetes samordningsgruppe. Samtlige ansatte har blitt inkludert i arbeidet med å fange tidstyver ved å få anledning til å registrere tidstyver gjennom et elektronisk skjema.

De eksterne tidstyvene ble registrert i Difis rapporteringsverktøy innen fristen 1. september 2014. Fylkesmannen i Østfold rapportert i alt 32 eksterne tidstyver gjennom Difis rapporteringsverktøy.

Arbeidet med identifisering og eliminering av interne tidstyver har i hovedsak foregått på avdelingsnivå. Det ble utarbeidet et skjema i QuestBack etter mønster av Difis rapporteringsskjema, hvor medarbeiderne kunne registrere interne tidstyver. Hver avdeling har hatt en koordinator som har registrert avdelingens tidstyver i Difis verktøy for registrering av interne tidstyver. De interne tidstyvene har deretter blitt drøftet i avdelingsmøter.

Dersom tidstyvene har skyldtes avdelingsinterne forhold, hvor det har vært mulig å gjøre tiltak i avdelingen for å eliminere tidstyvene, så har dette blitt løst på avdelingsnivå. Tidstyver som ligger utenfor avdelingens beslutningsnivå, har blitt løftet opp til embetsnivå og behandlet i samordningsgruppen og i ledermøtet.

Det ble i alt identifisert 32 interne tidstyver i denne prosessen. Arbeidet med oppfølging og eliminering av de interne tidstyvene følges opp i ledergruppen.

Generelle samordningsoppgaver. Modernisering av offentlig sektor

Fylkesmannen utgir hvert år «Østfoldrapporten», som er en beskrivelse av Østfold- kommunenes utfordringer og en samordning av viktige statlige føringer for kommunene. I 2014 er Østfoldrapporten gitt en ny og moderne grafisk formgivning. Det er gjennomført kommunedialogmøter med politisk og administrativ ledelse i 6 av fylkets 18 kommuner. Fylkesmannens årlige konferanse for ordførere og rådmenn ble arrangert i november, med bl.a. kommunereformen som tema. Kommunenes forvaltningsrevisjoner og kontrollutvalgssekretariat er representert i Fylkesmannens arbeid med samordning av tilsyn. Fylkesmannen har fokus på det kommunale selvstyret i dialogen med kommunene.

Fylkesmannen hadde i samarbeid med KS informasjonsmøter om kommuneproposisjonen og statsbudsjettet i 2014. Informasjonsmøtet om statsbudsjettet ble i 2014 for første gang videooverført via Fylkesmannens hjemmeside. Vi har ellers brukt Fylkesmannens hjemmeside aktivt som informasjonskanal overfor kommunene i fylket.

Oppfølging av kommuner i økonomisk ubalanse

Østfold har to kommuner i ROBEK ved utgangen av 2014, nemlig Hobøl og Halden. Råde kommune ble utmeldt fra registret i august 2014. Vedtakene om årsbudsjett, økonomiplaner og årsregnskap i alle de 18 kommunene i Østfold ble kontrollert for å se om vedtakene ga grunnlag for innmelding i ROBEK. Vi gjennomførte lovlighetskontroll av de vedtatte årsbudsjettene for 2014 i ROBEK-kommunene. Halden kommunes opprinnelige budsjettvedtak ble kjent ugyldig av Fylkesmannen. Etter ny behandling i kommunen ble budsjettet kjent gyldig. I 2014 har vi hatt en tett oppfølging av Halden kommune og kommunens plan for underskudds inndekning ble høsten 2014 godkjent av Kommunal- og moderniseringsdepartementet etter Fylkesmannens anbefaling.

KOSTRA-data

Fylkesmannen har fulgt opp at kommunene rapporterer KOSTRA-data og dataene blir brukt aktivt i våre analyser og i styringsdialogen med kommunene. Vi utgir årlig en KOSTRA-rapport.

Skjønnsmidlene til kommunene

Rammen for skjønnsmidlene til kommunene i Østfold var 63,4 millioner kroner for 2014. Ved fordelingen av disse midlene innhentet Fylkesmannen innspill fra kommunen. Forhold som kommunene tok opp ble tillagt vesentlig vekt ved vår tildeling av midler.

Innovasjon og fornyingsarbeid

Fylkesmannen fordelte 10 millioner kroner av skjønsspotten til fornyings- og omstillingstiltak i kommunene i 2014. Kommunene ble invitert til å søke om midler til fornyingsprosjekter alene eller sammen med andre kommuner. Til hjelp i fornyingsarbeidet er det etablert en referansegruppe hvor tre rådmenn og KS er med.

Det ble gitt støtte til 47 prosjekter, hvorav 13 omfatter mer enn en kommune. Innovasjon ble for første gang lagt til grunn som et hovedkriterium i henhold til departementets retningslinjer. Vi klassifiserte prosjektene etter hvilke mål de hadde for innovasjon: Innovasjon innen en sektor; 1 prosjekt. Innovasjon i hele kommunen; 16 prosjekter. Samarbeid med andre kommuner org. og næringsliv; 28 prosjekter, Nytt, nyttig og nyttiggjort – vesentlig endring i arbeidsmetoder; 16 prosjekter.

Fornyingskonferansen Beat for beat er fylkets arena for moderniseringsarbeidet, og denne var i 2014 viet kommunereformen og innovasjon.

Kommunereformen

Oppdraget med kommunereformen kom i juli. I forkant av dette, etter Stortingets behandling, tok vi temaet opp i full bredde i et samarbeid med KS på vår fornyingskonferanse Beat for beat. Vi møtte i løpet av året de fleste kommunestyre og alle kommuner gjennom regionrådene. Prosjektorganisasjon ble etablert med eksternt prosjektleder og var operativ fra 1. september 2014.

Vi har utarbeidet en egen håndbok og støtter med prosjektskjønnsmidler. I løpet av våren 2015 skal alle kommunestyre ha gjort vedtak om strategiske veivalg videre. Det betyr hvilke utviklingsretninger de ønsker, og hvilke samtaler de da må ha med aktuelle kommuner. Det kan også vedta å fortsette som egen kommune.

Vurdering av resultater og ressursbruk

Oppdragene innen samordning og modernisering løses etter Fylkesmannens vurdering på en tilfredsstillende måte. Veiledningsbehovet overfor kommunene, og kommunenes behov for fornyings- og utviklingsarbeid, tilsier imidlertid at økte ressursrammer er viktig for å bedre kvaliteten på det kommunale arbeidet. Dette gjelder både rammene for Fylkesmannens arbeid og rammene for skjønnstilskudd til kommunene.

Velferd, helse og personlig tjenesteyting

Saksbehandling av saker som angår enkeltpersoners rettigheter har høyeste prioritet både i embetsoppdraget og internt i embetets overordnede virksomhetsplan. Vi har i 2014 oppnådd bedre resultater enn i 2013.

- På helse- og omsorgsfeltet er saksbehandlingstiden nå innenfor frister gitt i embetsoppdraget og restanser under kontroll. Sakstilfanget er uendret.
- På NAV-feltet har det vært et betydelig økt sakstilfang, men sakene behandles innenfor gitte frister.
- På barnevernfeltet har sakstilfanget også økt. Det har vært en periode med for høy saksbehandlingstid, men restansen er under kontroll ved årsskiftet.

Tverrfaglig satsning på barn og unge /arbeid med Barnekonvensjonen og Sjumilssteget er prioritert (se nærmere omtale nedenfor). Alle Østfoldkommuner har gjennomført egevaluering i 2014. Arbeidet følger opp i 2015.

Høsten 2014 har flere avdelinger vært involvert i forberedelsene til prosjektet om økt bosetting av flykninger. Oppdraget er initiert av BLD i eget oppdrag og skal vare ut 2016. Prosjektleder var på plass fra 1.februar 2015.

Saksbehandlingsfrister

Vi har prioritert oppfølging av saksbehandlingsfrister og restanser – i samsvar med prioriteringen i embetsoppdrag og internt i embetet (OVP) og har oppnådd bedre resultater i 2014 på flere fagområder.

Samlet oppdrag på HOD-området er for omfattende, og vi blir bedt om å prioritere. Det skjer enklest ved å prioritere ned oppgaver vi selv styrer og initierer, i praksis ved redusert omfang av egeninitiert planlagt tilsyn (volumkrav fra Statens helsetilsyn ikke oppnådd). Tilskuddsmidler må prioriteres, og er utført i tråd med oppdraget. Pådriveroppgaver blir nøye vurdert og må løses i tverrfaglig samarbeid. Vi må prioritere nøye etter tilgjengelige ressurser og lokale forhold.

Vergemål og utlendingsloven

Fylkesmannen i Østfold har etablert en velfungerende vergemålsforvaltning, med kompetente og dyktige medarbeidere. Problemene skapt av et elektronisk saksbehandlersystem som selv etter 1 1/2 år ikke fungerer etter forutsetningene, har imidlertid preget arbeidet også i 2014. Situasjonen er ikke tilfredsstillende. I året som gikk har vi prioritert rekruttering og oppfølging av verger/representanter, i tråd med oppdraget. Det har vært avholdt til sammen 11 vergemøter med informasjon, opplæring og erfaringsutveksling, og vi har prioritert den løpende godtgjøringen av vergene. Vi har i dag et jevnt tilsig av personer som ønsker vergeoppdrag, og et tilstrekkelig stort vergekorps. I 2014 har vi vært aktivt ute og informert om vergemålsordningen, et arbeid vi må nedprioritere videre. Vår tilgjengelighet for brukerne har vært stor, vi har etablert en egen telefonlinje med responsgaranti. Å besvare henvendelser legger alene beslag på mer enn et dagsverk daglig. Vi har store utfordringer med å håndtere det store tilsiget av saker raskt nok.

Kapitalforvaltningen er tilfredsstillende, og vi driver et løpende arbeid med å kvalitetssikre at opplysningene i ARVE er riktige. Systemet er imidlertid dårlig, og gjør det vanskelig å holde opplysningene oppdatert. Vårt arbeid med å samle og systematisere våre etablerte rutiner pågår, og vil bli ytterligere prioritert i 2015.

Vi kan ikke si oss tilfreds med måloppnåelsen på dette området. Rettsikkerheten for personer som er berørt av vergemålsreformen er ikke tilstrekkelig ivaretatt i dag, og årsakene er etter vårt syn utenfor vår kontroll. Vi har en større oppgaveportefølje enn forutsatt før reformens ikrafttredelse. Antall verger som vi har ansvaret for (tilsyn, rådgivning, opplæring) er ca. 1 730, vi har overkant av 3 500 løpende vergemål, og forvalter ca. kr 785 000 000 fordelt på 1617 konti i ulike banker.

Til tross for midlertidig styrking av ressursene på disse oppgavene i 2014, til sammen hadde vi mot slutten av året ca. 4.6 årsverk mer enn det som er antatt som fast grunnbemanning, er saksbehandlingstiden uforsvarlig lang.

Hastesaker prioriteres. Fylkesmannen er bekymret for situasjonen, også for den belastningen arbeidspress og store restanser innebærer for medarbeiderne. Dersom vergemålsoppgavene skal kunne løses på en forsvarlig måte fremover, forutsetter det etter vårt syn at den faste grunnbemanningen økes i forhold til det som så langt har vært forutsetningen.

Vurdering av resultater og ressursbruk

Som det fremgår av tildelingsbrevet for 2014 er det erkjent fra HOD at området er underfinansiert. Dette medfører prioritering av oppdraget der enkeltindividets rettssikkerhet og hendelsesbasert tilsyn gis hovedprioritet.

Oppvekst, barnehage og opplæring

Barnevern

Styrking av barnevernet

Fylkesmannen har i 2014 videreført statlige midler tilsvarende 42,6 stillinger i barnevernet. Vi har samtidig fordelt midler til ytterligere 8,9 nye stillinger. Barneverntjenestene i Østfold er dermed styrket med til sammen 51,5 stillinger i perioden 2011-2014.

Opplæringsprogrammer

Fylkesmannen har i 2014 gjennomført oppdrag fra BLD om å styrke barneverntjenestenes arbeid med undersøkelsessaker. Vi har samtidig bidratt til at relevante faggrupper får økt kompetanse i å samtale med barn om vold og seksuelle overgrep.

Tilsyn

Fylkesmannen har i 2014 vært på 102 tilsynsbesøk i barneverninstitusjoner i fylket. I forbindelse med tilsynsbesøkene var det mulighet for 303 samtaler med barn basert på antall barn og tilsynsbesøk på hver institusjon. I 116 av tilfellene takket beboerne nei til samtale etter å ha blitt tilbudt dette. Det ble gjennomført 67 samtaler. Vi opplever det som utfordrende å få gjennomført samtaler med alle barn som bor på institusjon. Den relativt lave andelen samtaler med barn skyldes delvis at beboerne ikke ønsker samtale med oss, er på skole, fritidsaktiviteter eller har reist bort.

Fylkesmannen har i 2014 planlagt og gjennomført landsomfattende tilsyn i tre kommuner.

Fylkesmannen har aktivt fulgt opp 10 kommuner med brev og møter som følge av kommunens rapportering på barnevernområdet og tidligere landsomfattende tilsyn. Bakgrunnen for den særlige oppfølgingen av kommuner etter rapportering var manglende oppfyllelse av lovkrav. Vi erfarer at kommunene har utfordringer med å rette opp avvik og at dette er knyttet til internkontroll, styring og omfattende oppgaver på barnevernområdet.

Vurdering av resultater og ressursbruk

Oppgavene og oppdragene knyttet til barnevern er utført i henhold til embetsoppdraget fra BLD. Østfold har et stort antall av barneverninstitusjoner som fylkesmannen har tilsynsansvar overfor. Vi har et krav om å gi alle beboere tilbud om samtale med tilsynsmyndigheten. Dette forutsetter at tilsynsbesøk legges til tidspunkter hvor barn og ungdom er hjemme. Vi vurderer at det er ressurskrevende å imøtekomme dette kravet.

Sjumilssteget

Fylkesmannen i Østfold introduserte Sjumilssteget primo 2014, og samtlige Østfoldkommuner deltar i Sjumilssteget. Vi har samtidig valgt å se forskjellige tilskuddsordninger som barnefattigdomsmidler, boligsosiale støtteordninger og skjønnsmidler i en sammenheng. Kommunene har frem til utgangen av 2014 gjennomført en tverretattlig analyse av tilbudet sitt til barn og barnefamilier knyttet til de 7 stegene i Sjumilssteget; medbestemmelse, god omsorg, særskilt vern og støtte, vern mot vold og overgrep, fullverdig liv, god helse og god utdanning. Kommunene vil videre benytte denne erfaringsbaserte kunnskapen til planlegging av helhetlige og samordnede tjenestetilbud til barn, unge og familier. Fylkesmannen vil samle resultatene i oversikt som gir et overordnet bilde av hvordan kommunene vurderer seg selv i 2014-2015.

Ovennevnte arbeid er knyttet til et formalisert samarbeid mellom tre avdelinger hos Fylkesmannen: Barnehage og utdanning, helse og sosial (også barnevern), og Samordning og beredskap. Fylkesmannen selv er opptatt av arbeidet og er godt informert. Samarbeidet skal sikre en intern koordinering av arbeidet for barn og unge innen barnevern, helse, sosiale tjenester, barnehage og opplæring. Samarbeidet kan til tider være ressurskrevende, men er avgjørende for å lykkes med å bryte ned en silotenkning og i stedet sette barnets beste i fokus for arbeidet og hvordan ulike tjenester kan spille sammen. Vi opplever at arbeidet tas alvorlig og ses som viktig både internt og ute i kommunene.

Tilsyn

Fylkesmannen har oppfylt kravet til tilsyn gitt fra Utdanningsdirektoratet på både barnehage- og utdanningsområdet. I 2014 har vi totalt utført 15 tilsyn med 13 ulike kommuner i fylket. Alle tilsyn er gjennomført etter gjeldende metodehåndbok og instruksjer fra Utdanningsdirektoratet.

På barnehageområdet har vi i 2014 fortsatt valgt å ha fokus på kommunens eget tilsyn med barnehagene, belyst dels gjennom kravene til pedagogisk bemanning og politiattest. I tillegg har vi ført tilsyn med kommunens godkjenning av barnehager. Fylkesmannen i Østfold har hatt tilsyn på temaet kommunens tilsyn med barnehagene siden 2007. Vi har nå vært i flere av kommunene 2 ganger på samme tema med ca. 3-4 års mellomrom. Vi registrerer at flere av kommunene i stor grad har forbedret sin tilsynspraksis i perioden mellom Fylkesmannens tilsyn. Likevel ser vi at kommunenes tilsyn med barnehagene har mangler både når det gjelder systematikk og egnethet til å avdekke lovbrudd. Erfaringene fra og funn gjennom tilsyn er fast innslag på våre faste, halvårige møter med kommunene.

Vi startet det felles nasjonale tilsynet på utdanningsområdet i Østfold med å arrangere informasjon og veiledningsdager for alle kommunene og fylkeskommunen, inkludert alle skolelederne på temaet som det Felles nasjonale tilsynet ville omhandle. Informasjons- og veiledningsdagene ble gjennomført i februar med fem likelydende veiledningsøkter. I det felles nasjonale tilsynet i Østfold har vi også gjennomført egne veiledningsøkter for de kommunene og skolene som ble gjenstand for tilsyn. Veiledningene ble gjennomført med den enkelte kommune etter at varsel om tilsyn var mottatt, men før dokumentasjon skulle sendes. Vi har fått gode tilbakemeldinger på den formen som det felles nasjonale tilsynet har hatt og gjennomføringen av vår veiledning overfor kommunene og virksomhetene.

På bakgrunn av Fylkesmannens tilsyn med introduksjonsloven har vi i løpet av året fått flere henvendelser med forespørsler om vi kan presentere funn fra tilsyn vi har gjennomført. Fylkesmannen deltok bl.a. på Nettverksamling for Østfold-kommunene i mars og KS-samling i desember. Her orienterte vi om sentrale sider ved lovverket, rammene for statlig tilsyn og funn og konklusjoner fra de kommunene hvor tilsyn har vært gjennomført.

Fylkesmannens oppdrag var å gjennomføre tilsyn med minst to kommuner i 2014. Tilsynsystema ble bestemt av IMDI og var kommunens forvaltning av introduksjonsloven § 4 andre ledd; helårlig program og program på fulltid. Begge tilsyn ble gjennomført etter planen.

Fylkesmannen i Østfold har hatt 5 klagesaker på enkeltvedtak i 2014. Alle klagesakene ble stadfestet av Fylkesmannen.

Kompetanseutvikling i barnehage og grunnopplæringen

Høy kvalitet og kompetanseutvikling er viktige satsingsområder i barnehage og grunnopplæringen. Fylkesmannen bidrar gjennom sitt arbeid til å spre erfaringer og å stimulere barnehageeiere, skoleeiere og skoler til deltakelse i statlige kompetanseutviklingstiltak i tillegg til egen initierte tiltak. Vårt fylke har utfordringer knyttet til lav gjennomføring av videregående opplæring. Det er viktig at Fylkesmannen støtter opp under arbeidet med å videreutvikle og fremme utdanningsfeltet innen rammene for vårt arbeid. Levekårsundersøkelser, kartlegging av læreres kompetanse og elevers læringsutbytte tilsier at kommunene og fylkeskommunen har særskilte utfordringer. Økt gjennomføring i videregående opplæring tilsier et særskilt fokus på kompetanseutvikling og rekruttering i både barnehagen og hele grunnopplæringen. God informasjon om satsingen har medført økt deltakelse i videreutdanningen for lærere. Også PUB-studiene for barnehage-lærere er gjennomført etter planen, men her savnes midler til å dekke opp for et vikarbehov i barnehagene.

I samarbeid med VOX og de regionale voksenopplæringsssentrene er det gjennomført etterutdanningskurs for lærere innen opplæringen i norsk og samfunnskunnskap. Kursene fikk gode tilbakemeldinger fra deltakerne.

Vurdering av resultater og ressursbruk

Oppgavene og oppdragene knyttet til oppvekst, barnehage og opplæring er utført i henhold til embetsoppdragene. Vi opplever at det i all hovedsak er samsvar mellom oppgaver/oppdrag gitt fra KD og ressursene som er gitt for å løse oppgavene. En økning i antall klagesaker på flere klagesaksområder innen grunnskole gir derimot utfordringer i forhold til å kunne delta på eller initiere til etterspurt veiledning utover de som er pålagt i oppdragsbrev.

Vi opplever derimot at det IKKE er samsvar mellom oppgavene knyttet til Introduksjonsloven og ressurser til embetet fra BLD til dette resultatområdet. Innføringen av statlig tilsyn med kommunenes gjennomføring av ordningen har ikke resultert i økte ressurser. Dette er meddelt i forbindelse med foreløpig tildelingsbrev både i 2013 og i 2014. Tilsynsarbeidet med tilhørende veiledning og oppfølging overfor kommunene er viktige bidrag i bosettingsarbeidet. Arbeidet er også etterspurt ute i sektoren. Dette er årsaken til at vi har gjennomført tilsynene slik de var planlagt til tross for manglende ressurser. Dette kan vi ikke garantere fremover.

Arealdisponering, byggesaker og universell utforming

Jordvern og kulturlandskap

Østfold har et stort arealforbruk per innbygger og følgelig stort potensial for fortetting og omforming. Kombinasjonen av nasjonal politikk knyttet til arealøkonomisering, stor forekomst av nasjonalt verdifull dyrka mark og et stort potensial for fortetting og omforming, burde tilsi at det er mulig å unngå nedbygging av dyrka mark i Østfold. Østfold hadde i 2013 en avgang av dyrka mark og dyrkbare arealer på ca 665 dekar. Tall for 2014 er ikke klare.

Kulturlandskapet er i endring. Stadig større arealer påvirkes av utbygging og endringer i driftsformer i jordbruket, og en del arealer står i fare for å gro igjen. Bøensætre med plasser i Aremark kommune er utvalgt kulturlandskap i Østfold. Fylkesmannen opplever at tiltak og skjøtsel gjennomføres på en god måte, og grunneierne i området er interesserte og engasjerte.

Plansaker og innsigelser

Som statlig regional myndighet skal Fylkesmannen medvirke til at nasjonale og regionale interesser blir tilfredsstillende ivaretatt i plansammenheng. Det pågår arbeid med sentrumsplaner og utvikling av en tettere og mer aktiv bykjerne i alle østfoldbyene, men fortsatt er det utfordringer knyttet til utbygging i byenes randsoner. Dette er utfordrende både med tanke på jordvern og klimahensyn. Nasjonal strandsonepolitikk blir i stor grad ivaretatt i ordinære plansaker, samt i uttalelser til dispensasjonssaker. Vi registrerer at det fortsatt er et stort utbyggingspress i strandsonen.

Innsigelsesadgangen skal sikre at kommunene ikke vedtar planer som strider mot nasjonale og viktige regionale interesser. I perioden 2003-2014 peker 2014 seg ut med færrest innsigelser fra Fylkesmannen, kun fem totalt. Fylkesmannen fremmet i 2014 åtte klager i dispensasjonssaker. Dette er et lite antall sammenliknet med det totale antallet avgitte uttalelser, som var 443.

Digitale planregistre

I Norge digitalt Østfold har etablering av plandata og planregistre hatt høy fokus i 2014. I Østfold har 15 av 18 kommuner et digitalt kommunalt planregister. Disse kommunene har også gjort de vedtatte planene tilgjengelig i en kartinnsynsløsning på kommunens hjemmesider. Mye av etableringen og kvalitetshevingen har skjedd gjennom etableringsprosjekter og ved hjelp av samfinansiering. Ytterligere to kommuner er i gang med tilsvarende prosjekter. De kommunene som allerede har digitalt planregister, arbeider kontinuerlig med å få lagt ut og oppdatert dette.

Byggesaker

I tråd med oppdraget har Fylkesmannen også i 2014 prioritert arbeidet med å overholde fastsatte frister for behandling av klagesaker på plan- og bygningsrettens område. Vi har også gjennomført to heldagssamlinger for kommunale byggesaksbehandlere, samt opplæring av politikere i planutvalg i tre kommuner. Dette som en oppfølging av en mer langsiktig plan for å følge opp oppdragets krav til å veilede innenfor dette området.

Vi fikk flere klagesaker inn i 2014 enn året før, men har behandlet færre. Tendensen er at flere saker enn tidligere er kompliserte og tidkrevende. Vår prioritering av utadrettet virksomhet, kombinert med tidkrevende bistand til Regjeringsadvokaten i et omfattende sakskompleks knyttet til en byggesak hos oss, samt utfordringer på personalsiden som følge av utskiftning av flere saksbehandlere, har ført til at saksbehandlingsfristen på 12 uker er oversittet i 13 av de 102 sakene som ble behandlet i året som gikk. Samlet sett er vi tilfreds måloppnåelsen på dette området innenfor de rammene vi har hatt. Det er likevel verdt å nevne at vi periodevis har brukt av ressurser avsatt til andre av KMDs oppdrag for å møte utfordringene knyttet til den forskriftsfestede 12-ukersfristen etter plan- og bygningsloven, med det resultat at saksbehandlingstiden her (eksempelvis på oppdrag 63.5) har vært lenger enn den burde.

Landbruk og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Handlingsplan for landbruksrelatert næringsutvikling 2014

Handlingsplanen var retningsgivende for tildeling av bygdeutviklingsmidler (BU-midler) ved Fylkesmannen og Innovasjon Norge. Kornproduksjon, storféproduksjon, melkeproduksjon, grønnsaks- og potetproduksjon, frukt- og bærproduksjon og skogbruk var satsingsområder. I alt 35 % av de bedriftsrettede BU-midlene gikk til bygdenæringer.

Lokalmat og grønt reiseliv

Antall produsenter av lokalmat og grønt reiseliv er økende. Guldkorn SA har fokus på økt samarbeid og innovasjon. Prosjekt innen grønt reiseliv ble avsluttet i 2014 med personlig veiledning for 13 tilbydere.

Inn på tunet (IPT)

Fylkesmannen samarbeider med Østfold Bondelag om nettverksprosjekt for IPT-tilbydere og med NAV Østfold om grønt arbeidstiltak. Konferanse for grønt arbeidstiltak og fagtur for kommunal landbruksforvaltning med IPT som sentralt tema ble arrangert i samarbeid med Fylkesmannen i Oslo og Akershus. I Østfold er det nå 6 gårder som driver grønt arbeid og totalt 55 plasser. 16 av 18 kommuner har tilgang på disse grønt arbeid-plassene. IPT-løftet i grensekommunene ble avsluttet med veiledningssamtaler med 5 potensielle tilbydere.

Økologisk landbruk

Østfold og Oslo/Akershus har felles handlingsplan for økologisk landbruk i regi av Økologiske foregangsfylker. Kurs, foredrag og studieturer er virkemidler for økt forbruk av økologiske matvarer i storhusholdninger.

Økt trebruk

Fylkesmannen deltar i prosjekt for økt bruk av massivtre i regi av Rakkestad kommune og Trebruk AS. Prosjektet er fundert på økt bruk av lokale råstoffer, verdiskaping i kommunen og klimautfordringene. Temakveld, studieturer til massivtrefabrikk og studenthybler ble arrangert. Bortfall av flistilskuddet, lave strømpriser og en mild vinter har resultert i liten interesse for bioenergiutbygging

Klimatiltak i landbruket

Bioenergi og foryngelse etter hogst er de viktigste klimatiltakene i skog. Både planteaktiviteten og andelen tilfredsstillende foryngelse er økende. Endret jordarbeiding reduserer klimagassutslippene og drenering reduserer tap av lystgass fra jordbruksarealene. Klimasmart landbruk, et rådgivingsprosjekt for klima- og energitiltak på gårdsnivå er i gang.

Forebyggende tiltak innen rovviltforvaltningen

Midler er tildelt til 22 rovviltavvisende gjerder på til sammen 27,5 km. Innvilget beløp var på 1,75 mill. kr.

Avlingsskader

2014 var et langt bedre år enn 2011-13 som var preget av omfattende avlingsskader som følge av klima. Kun 21 søknader om erstatning er behandlet i 2014, mot 259 i 2013.

Kontrollarbeidet

Forvaltningskontroll av 7 kommuner hadde tilskudd til spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL), nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK) og jordlovens §§ 9 og 12 som fokus. Vedvarende kontrollarbeid, kursing og opplæring av kommunene har bidratt til flere og bedre kontroller, og til at funn i større grad får konsekvenser for kontrollobjektet. Husdyrkonsesjons- og driftsfellesskapsaker var tema for foretakskontrollene som endte med standardisert erstatning for 12 foretak med totalt kr 286 683,- for produksjon i 2011 og 2012.

Klimautslipp og klimatilpasning

Fylkesmannen skal være en pådriver i arbeidet med overgangen til lavutslippssamfunnet. I tråd med dette har vi hatt tett oppfølging av planprosesser med utgangspunkt i nasjonal areal- og transportpolitikk. Fylkesmannen deltar i nettverket Klima Østfold, som flere av våre klimarelaterte oppgaver kanaliseres gjennom. Gjennom Klima Østfold er det blant annet gjennomført utslippsregnskap for kommunenes egen virksomhet for årene 2011–2013.

Helhetlig vannforvaltning

Helhetlig vannforvaltning er et høyt prioritert område. Det er tett og god dialog med andre parter, spesielt vannområdene. Fortløpende overvåking i vann og vassdrag bidrar til at kunnskapen om tilstanden i de mange vannforekomstene blir stadig bedre.

Verneplanarbeidet

Det ble i 2014 gjort forberedelser til oppstart av verneplanarbeidet for Rauøyfjorden, som inngår i marin verneplan. Det er fortsatt stor aktivitet på området frivillig vern av skog i Østfold. I 2014 ble det fattet vernevedtak for seks nye skogvernområder, hvorav to utvidelser av tidligere vernede områder.

Arter og naturtyper

Fylkesmannen i Østfold har et særskilt ansvar for enkelte arter som er svært sjeldne eller ikke forekommer ellers i landet. Bestemte arter av planter, bier og sommerfugler er således fulgt opp med kartlegging, overvåking og skjøtsel. Hva angår utvalgte naturtyper, er registreringer av eik videreført i 2014. Fylkesmannen gir råd til kommuner eller tiltakshavere i plansaker og ved hogst/forvaltning av store eiker. Slått av 13 lokaliteter for slåttemark er gjennomført, i tråd med handlingsplan og skjøtelsesplaner. Kommunale prosjekter for bekjempelse av fremmede arter er fulgt opp med tilskudd.

Vilt- og fiskeforvaltning

Rovviltforekomst og konfliktsituasjon er også i 2014 fulgt nøye. Lite snø i fylket er en utfordring for innsamling av data om forekomst, spesielt når det gjelder gaupe. Innslaget av rømt oppdrettslaks i våre laksebestander er fulgt nøye. I fem ulike Østfold-bekker er det gjennomført habitatforbedringer av hensyn til sjørøretbestandene.

Forurensningstilsyn

Fylkesmannen har i 2014 behandlet 13 søknader om endring/utvidelse/ny tillatelse etter forurensningsloven med forskrifter. Innenfor feltet risikobasert forurensningstilsyn gjennomførte vi i 2014 én revisjon og 26 planlagte inspeksjoner.

Vurdering av resultater og ressursbruk

Landbruksavdelingen har i 2014 oppnådd gode resultater sett i forhold til ressursbruken. Ved å rekruttere rett kompetanse i vakante stillinger vil vi bl.a. styrke kapasitet og gjennomføringsevne i arbeidet med oppfølging av ulovligheter.

Miljøvernavdelingen er i en vanskelig økonomisk situasjon og opplever at det er et misforhold mellom tilførte økonomiske ressurser på den ene siden og faste lønnsutgifter på den andre siden. Situasjonen har vært kritisk i to-tre år, men forverret seg i 2014 da fagmidlene fra Miljødirektoratet ble vesentlig redusert. Avdelingen har stillingsstopp og nedbemanning fortløpende ved oppsigelser. På tross av en vanskelig ressursituasjon, anses resultatoppnåelsen for avdelingen i 2014 totalt sett som god. Et unntak var på forurensningsfeltet, som deler av fjoråret hadde sterkt redusert bemanning. Dette har resultert i noe forlenget saksbehandlingstid, samt at vi i fjor ikke greide å oppnå forventet inntjening av gebyrer knyttet til tilsyn og konsesjoner. På planområdet og naturforvaltningsområdet var resultatoppnåelsen generelt god. Ferdigstilling av forvaltningsplaner for Ytre Hvaler nasjonalpark og et par mindre verneområder er forsinket av kapasitetsmessige grunner.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Innenfor eksisterende ressursramme har Fylkesmannen i Østfold prioritert samordningen av det regionale arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap, og tilsyn/veiledning overfor kommunene. De viktigste foraene for dette er møtene i Fylkesberedskapsrådet og Fagforum beredskap. Disse møtene favner alle lokale og regionale beredskapsmyndigheter og frivillige aktører samt viktige, sentrale nøkkelfunksjoner innen kraftforsyning og IKT. Vi har også deltatt på sivilmilitære samarbeidsmøter. I tillegg er det en løpende faglig dialog med kommunene, politidistriktene, sivilforsvaret og forsvaret som primæraktører innen samfunnssikkerhet og beredskap.

Risikobildet i Østfold

Ved årsskiftet 2013/14 og vinteren 2014 hadde Østfold flere mindre jord- og leirskred. To av disse innebar evakuering av beboere. Fylket har mange store og små kvikkleireområder. Dette sentrale trekk ved risikobildet i Østfold. Vi har fullført oppdateringen av Risiko- og sårbarhetsanalyse for Østfold (FylkesROS Østfold 2014). Oppfølging av ROS-analysen har særlig fokus på beredskap ved svikt i strømforsyningen og samfunnssikkerhet i fylkeskommunale- og kommunale planprosesser. Risikobildet i Østfold er sammensatt. Klimaendringer forsterker risikoen særlig for skred og flom. Økende fortetting og utbyggingspress kan medføre at mindre egnede arealer etter hvert anvendes til utbygging. Når det gjelder virksomhetsbasert risiko har vi bl.a. større industrivirksomheter nært befolkningssentra, viktige nasjonale transportårer som E6 og E18, større havner og betydelig trafikk over ferjesambandet Moss-Horten. I tillegg er det et komplekst nettverk for strømforsyning og IKT med kjente

sårbarheter. I lys av klimaendringer og større potensiell terrortrussel forsterkes behovet for videre satsing på tverretattlig samarbeid om effektive tiltak.

Som ledd i arbeidet med oppdatering av beredskapsplaner har vi utarbeidet tiltakskort i krisestøtteverktøyet DSB-CIM for atomberedskap for embetet og kommunene. Vi har også bidratt inn i Grenseøvelsen 2014 som berørte norske og svenske beredskapsmyndigheter regionalt og lokalt. Gjennom et samarbeid med Helsedirektoratet ble det gjennomført et todagers fagseminar for kommunene. Dette var en oppfølging av forrige års fagseminar om psykososiale kriseteam.

Egenberedskap

Når det gjelder embetets egenberedskap er det anskaffet satellittelefon. Det er videre under arbeid en avtale om reservelokaler ved større driftsstans eller lignende i Statens hus. Det er pr. nå ikke ressurser til å etablere nødstrømløsning i statens hus. Vi har i henhold til embetsoppdraget forberedt et prosjekt for utprøving av Nødnett som et reservesamband for Fylkesmannen. Prosjektet avsluttes i 2015. Fylkesmennene er ikke pålagt vaktordning utenom ordinær arbeidstid. Vi har imidlertid innen rimelige tidsmarginer håndtert vårt ansvar for videreformidling av beredskapsmeldinger til kommunene og andre. Vi vil også understreke at informasjonsflyten til oss ved driftsforstyrrelser innen kraftforsyning og ekom er betydelig bedret, slik at vi kan presentere et mer presist helhetsbilde i vår situasjonsrapporter til sentralt nivå ved uønskede hendelser.

Vurdering av resultater og ressursbruk

Oppdraget innen samfunnssikkerhet og beredskap er omfattende. Det er etter Fylkesmannens vurdering viktig at man i departementets arbeid med ny beredskapsinstruks og fremtidige embetsoppdrag skaleres oppdraget i henhold til ansvarsprinsippet, og at ressursrammene systematisk dimensjoneres for oppdraget som blir gitt. Slik utviklingen har vært de siste årene heves kravene til Fylkesmannen både i og utenfor de formelle, skriftlige oppdragene. Dette gjelder både innenfor forebyggende samfunnssikkerhet og beredskap. Departementet bør vurdere om ressurser skal flyttes fra sentralt nivå til lokalt og regionalt nivå hvis denne utviklingen fortsetter.

Ressursbruk fordelt på departementsområde

Måloppnåelse sett i forhold til ressursbruken anses som tilfredsstillende. Se forøvrig omtale under de ulike sektorområdene. I det følgende gis noen korte kommentarer til endret ressursbruk på de ulike departementsområdene, jf. tabell som er lagt inn i tabelldata.

Klima- og miljødepartementet: KLDs gamle res.område 121 ble flyttet over til KMDs nye res.område 660 (planlegging, bolig- og bygningsrett). Det er forklaringen på den store nedgangen fra 2013 til 2014.

Landbruks- og matdepartementet: Ingen vesentlige endringer. Mange vakanser i 2014 har bidratt til at økningen fra 2013 til 2014 ikke har blitt større.

Kunnskapsdepartementet: Økning skyldes primært lønns- og prisvekst, men også at det i 2013 var noe mer sykerefusjoner samt noen feilaktig godskrivning av administrativ kostnadsdekning (overhead) på KD-området.

Barne- likestillings-og inkluderingsdept.: Økning skyldes primært lønns- og prisvekst, men også at det i 2014 var langt mer sykerefusjoner for ansatte på dette departementsområdet.

Justis- og beredskapsdepartementet: Den store økningen av fagdepartementsfinansiert ressursbruk skyldes helårsvirkningen av vergemålsreformen. Nedgangen på 0525-finansiert skyldes dels vakanser og dels noe mer i administrativ kostnadsdekning (overhead) enn året før.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD): Hovedgrunnen til den store økningen er at res.omr 950 i 2013 ble linket til «Andre», men dette er nå erstattet av res.omr 600 som er linken til KMD. Res.området gjelder ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift. Her føres utgiftene til drift av f.eks Adm.stab og diverse andre fellesutgifter. Den andre grunnen er endringen av linkingene av planlegging, bolig og bygningsrett (som nevnt under KLD).

Arbeids- og sosialdepartementet: Ingen vesentlige endringer når man tar hensyn til lønns-/prisvekst.

Helse- og omsorgsdepartementet: Ingen vesentlige endringer når man tar hensyn til lønns-/prisvekst.

Andre: Se forklaringen under KMD.

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
Klima- og miljødepartementet	kr 6 545 137,07	kr 2 006 429,01
Landbruks- og matdepartementet	kr 8 465 904,46	kr 0,00
Kunnskapsdepartementet	kr 6 629 827,72	kr 4 955 916,03
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 3 579 520,12	kr 971 062,65
Justis- og beredskapsdepartementet	kr 2 015 297,83	kr 7 759 033,82
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	kr 34 322 654,95	kr 0,00
Arbeids- og sosialdepartementet	kr 464 926,64	kr 1 728 652,87
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 12 318 292,21	kr 3 931 482,65
Andre	kr 237 693,89	kr 0,00
Sum:	kr 74 579 254,00	kr 21 352 577,00

IV - Styring og kontroll i embetet

På bakgrunn av statsbudsjettet og tildelingsbrevet blir det hvert år utarbeidet en overordnet virksomhetsplan (OVP) og virksomhetsplaner for alle avdelinger. Årlige virksomhetsplaner legges inn i datasystemet Exie. Exie danner utgangspunkt for tertialrapportering, med statusbeskrivelse og risikovurdering for alle resultatkrav. I tillegg har embetet overordnede retningslinjer for risikostyring hvor formålet er *å forebygge og begrense negative hendelser som kan hindre måloppnåelse, ønsket faglig kvalitet og etterlevelse av lovkrav*. Med utgangspunkt i retningslinjene foretar embetet en årlig overordnet risiko-vurdering. Den overordnede risikovurderingen er ett av grunnlagene for virksomhetsplanen.

Nøkkeltall personal

Pr. 31.12.14 hadde Fylkesmannen i Østfold 137 ansatte, hvorav 65 % kvinner og 35 % menn. Antall årsverk utgjorde 120,94.

I 2014 fikk embetet 22 nye medarbeidere, 13 personer i faste stillinger og 9 personer i midlertidige stillinger. I tillegg ble det inngått avtale med to tilkallingsvikarere. Det ble kunngjort to lederstillinger i 2014 – landbruksdirektør og direktør for administrativ stab.

19 personer fratradte sin stilling hos Fylkesmannen i løpet av 2014. Embetet hadde en turnover i 2014 på 6 % når det er korrigert for naturlig avgang. Med unntak av noen spesialstillinger, har Fylkesmannen hatt god tilgang på kvalifiserte søkere til ledige stillinger.

Det ble gjennomført lønnsforhandlinger i henhold til HTA pkt. 2.3.4 for 6 ansatte på grunnlag av endrede oppgaver og fare for å miste særlig kvalifisert arbeidskraft. Det ble videre gjennomført lokale lønnsforhandlinger i henhold til HTA pkt. 2.3.3. I tillegg til sentralt avsatte midler, ble det lagt inn kr 515.711,- av egne driftsmidler til ordinære forhandlinger og kr 295.200,- av egne driftsmidler til "neste ledernivå". Total kostnad av forhandlingsresultatet var 1.921.300. kroner.

Pr. 31.12.14 var det ansatt 7 personer med innvandrerbakgrunn hos Fylkesmannen i Østfold, hvorav en er midlertidig tilsatt. Embetet er opptatt av den personalpolitiske målsettingen i staten om å sikre at den statlige arbeidsstyrken skal gjenspeile sammensetningen av den yrkesaktive del av befolkningen i Norge. Så langt det er kjent i rekrutteringsprosessen, blir minst en person med innvandrerbakgrunn innkalt til intervju ved kunngjorte stillinger, forutsatt at vedkommende er kvalifisert for stillingen.

IA-arbeidet generelt

Embetet arbeider målrettet for å holde sykefraværet så lavt som mulig ved forebygging og oppfølging av sykefravær. Hvert år utarbeides det en IA/HMS handlingsplan som behandles i ledergruppen og i arbeidsmiljøutvalget. Det fastsettes ulike tiltak knyttet til delmålene i lokal IA-avtale. Noen av tiltakene som ble gjennomført var:

- Alle ansatte har mulighet for å trene en time pr uke i arbeidstiden. Alle ansatte har tilgang til treningsrom i kjelleren på Statens Hus.
- Det har vært avholdt et ½-dags seminar for ledere, verneombud og tillitsvalgte. Temaet var "Fylkesmannen som attraktiv arbeidsplass"
- Det ble gjennomført vernerunder i alle avdelinger, og det ble utarbeidet handlingsplaner for hver avdeling
- Det ble gjennomført medarbeidersamtaler med alle ansatte

Fylkesmannen i Østfold har en livsfasepolitikk som skal ivareta ansattes individuelle behov. Til bruk i dette arbeidet kan følgende virkemidler benyttes:

- Mulighet for forskjøvet arbeidstid kveld/helger
- Muligheter for å trene i arbeidstiden en time pr. uke
- Bruk av velferdspemisjoner. Bl.a. velferdspemisjon med lønn ved planleggingsdager i barnehage/SFO
- Seniorkurs - det ble avlyst i 2014 fordi det var for få påmeldt
- Tilbud om medarbeidersamtaler med et livsfaseperspektiv og milepælssamtaler for ansatte over 60 år

Embetet har ikke fremforhandlet noen lokal særavtale i henhold til HTA pkt. 5.9.1. b, om uttak av ekstra seniordager.

Kompetanseutvikling

Fylkesmannen i Østfold har kompetanse som en av sine kjerneverdier. Det planlegges, iverksettes og evalueres

kompetanseutviklingstiltak på individ- og gruppenivå i tråd med virksomhetsplanene og i tråd med den enkeltes kompetanseplan som utarbeides i forbindelse med medarbeidersamtalene. Det skal utarbeides planer for avdelingsvise kompetansehevingstiltak i samarbeid med de tillitsvalgte.

I 2014 ble det blant annet gjennomført følgende kompetansetiltak:

- Introduksjonssamling for 16 nye medarbeidere
- Ledersamlinger
- 2 dagers fag- og velferdssamling for alle ansatte
- Prosjektlederkurs i samarbeid med Fylkesmannen i Vestfold og Fylkesmannen i Buskerud.

Medvirkning

Fylkesmannen i Østfold har holdt ledere, tillitsvalgte og ansatte løpende orientert om forhold av betydning for embetets drift og oppgaveutførelse/organisering. Informasjon er gitt gjennom allmøter for alle ansatte, informasjon på intranettet og i e-post, avdelingsmøter, møter i samarbeidsutvalget (tillitsvalgte) og i arbeidsmiljøutvalget.

Medbestemmelse i henhold til hovedavtalen for staten og lokal tilpasningsavtale er ivarettatt gjennom jevnlige møter i samarbeidsutvalget (SU). Arbeidstakerorganisasjonene er representert gjennom hovedsammenslutningsmodellen. I 2014 ble det avholdt 11 møter i SU. Avdelingsvise møter med tillitsvalgte har blitt avholdt ved behov. Arbeidstakerne er representert i tilsettingsrådet med 2 av 5 representanter.

Medbestemmelser skjer videre i møter i arbeidsmiljøutvalget (AMU). I utvalget har det deltatt 4 representanter fra arbeidsgiversiden og 6 representanter fra arbeidstakersiden, hvorav 3 representanter fra hver side har hatt stemmerett. AMU har avholdt 4 møter i 2014.

Ytre miljø

Fylkesmannen har kildesortering av avfall på kontorene. Embetet har anskaffet en elbil til tjenestereiser. Det er økt bruk av lync-møter for å redusere tjenestereiser.

Bemerkninger fra Riksrevisjonen

I oktober 2014 startet Riksrevisjonen arbeidet med revisjon av Fylkesmannens regnskap for 2014. Embetet har foreløpig ikke mottatt noen tilbakemelding fra Riksrevisjonen. Men i møte den 17.10.14 ble det gitt tilbakemelding om at Riksrevisjonen ikke hadde avdekket noen vesentlige svakheter for regnskapet for 2013. Det ble imidlertid avdekket svakheter ved embetets arbeid innenfor samfunnssikkerhet- og beredskapsområdet. Det ble påpekt at Fylkesmannen i Østfold på revisjonstidspunktet ikke hadde en oppdatert fylkesROS-analyse. ROS-analysen manglet oppfølgingsplan og den tok kun hensyn til deler av momentene i nasjonalt risikobilde. Det ble videre påpekt at embetet manglet oversikt som viser hvordan funn fra beredskapstilsyn følges opp. Oppdatert fylkesROS ble ferdigstilt i mars 2014 og dette er meddelt Riksrevisjonen. Alle tilsyn rapporteres i DSBs SAMBAS-system for kommunale beredskapstilsyn.

Bemanning, kapasitet og kompetanse i avdelingene

Juridisk avdeling:

Juridisk avdeling har god kompetanse til å løse de fleste oppgavene vi er tillagt. Vi har ikke hatt problemer med å rekruttere medarbeidere med riktig kompetanse når vi har vært ute etter nye, som det har vært noen tilfeller av i året som gikk. Vi vurderer at vi har en relativt stabil arbeidsstokk. Sist år har det vært noe nyrekruttering, dels på grunn av ansatte som har gått av med pensjon, dels på grunn av behovet for midlertidige stillinger innenfor vergemålsforvaltningen. Kun en medarbeider har sluttet på grunn av annet jobbtilbud.

Dersom vergemålsoppgavene skal kunne løses på en forsvarlig måte, må etter vårt syn kapasiteten - den faste grunnbemanningen på vergemålsområde i Østfold - økes i forhold til det som så langt har vært forutsetningen.

Miljøvern avdelingen

Miljøvern avdelingen er med sine 16 ansatte, hvorav en nasjonalparkforvalter, blant landets minste miljøvern avdelinger. I dag er bemanningssituasjonen mest presset på forurensningsområdet, der grunnbemanningen i 2014 ble redusert fra fire medarbeidere til tre. I tillegg var det på dette området en vakanse av fem måneders varighet. Av dagens tre medarbeidere på forurensningsfeltet er to relativt nyansatte.

På plansiden har vi en grunnbemanning på tre medarbeidere, noe som er knapt i forhold til oppgavene. Kompetansen er imidlertid god. På naturforvaltningssiden er bemanning og kapasitet tilfredsstillende og kompetansen god. Imidlertid er det knapt med en kun én stilling tilknyttet Ytre Hvaler nasjonalpark.

Helse- og sosialavdelingen

Avdelingen rekrutterer medarbeidere med god kompetanse, men det har vært høyere turnover de senere år. Det er nødvendig med opplæring og oppfølging av nyansatte over en lengre tidsperiode fra mer erfarne medarbeidere. Tilsynsoppgaver krever særskilt/etatsspesifikk kompetanse og erfaring, og må vedlikeholdes over tid. Samlet innebærer dette at vi må bruke betydelig tid og ressurser på opplæring, noe som konkurrerer med oppgaveløsningen samlet.

Vi erfarer særlig knapphet på legeressurser, fordi det inngår i svært mange av oppdragene, især planlagt og hendelsesbasert tilsyn, førerkortsaksbehandling, tvangsmedisinering, turnustjeneste, beredskap og smittevern. Vi er blant annet helt avhengige av ekstra legeressurs i engasjement for å behandle førerkortsakene. Saksbehandlingstid i hendelsesbasert tilsyn på helseområdet er svært sårbar for tilgjengelig helsefaglig vurdering, som oftest krever legefaglig kompetanse.

Barnehage- og utdanningsavdelingen

Barnehage- og utdanningsavdelingen har 12 høyt kvalifiserte medarbeidere med ulik bakgrunn og erfaring fra sektoren. Avdelingen har 2 jurister i 100 % stilling, 8 pedagoger (både barnehage og utdanning) og 2 med en annen primærutdanning (siviløkonom og sosionom), men som har pedagogisk utdanning i tillegg.

På flere av klagesaksområdene ser vi en økning fra tidligere år. Fylkesmannen i Østfold har nasjonalt ansvar for klagebehandlingen etter sentralt gitt, skriftlig eksamen i flere sentrale fag. Her var det en vesentlig økning i antall klager i 2014, men vi har et strukturert, kompetent og godt team slik at dette ble håndtert på en god måte med forsvarlig tid for ferdigbehandling. For klager på enkeltvedtak i grunnskolen er det en merkbar økning i klager etter opplæringsloven § 8-1 om retten til nærskole. Den viktigste årsaken synes å være at flere får avslag på søknader til en annen skole enn det som er nærskolen. Generelt er den juridiske kompetansen i avdelingen avgjørende for en kvalitativ god klagesaksbehandling selv om samspillet med andre medarbeidere er viktig. Det er en utfordring å beholde kompetente jurister på våre saksområder, men det er noe vi arbeider fortløpende med innen for rammene av vårt handlingsrom.

Samordning og beredskap

Denne staben har sammensatte oppgaver innen samfunnssikkerhet og beredskap, kommunesamordning og kommuneøkonomi, kommunikasjon og geografiske informasjonssystemer. Kompetansen er god, men kapasiteten er begrenset i forhold til oppdragenes volum. Vi er spesielt sårbare innen beredskap og kommunikasjon, hvor spisskompetansen i hovedsak er hos en person i hvert fagområde.

Landbruk

Landbruksavdelingen består av godt kompetente fagpersoner, i hovedsak med utdanning på masternivå innen våre fagområder og lang relevant arbeidserfaring. Ved rekruttering kompletterer vi avdelingen med ønsket kompetanse.

V - Vurdering av framtidsutsikter

Forholdet mellom oppdragsmengde og ressurser

Fylkesmannen i Østfold opplever et økt avvik mellom oppdragsvolum og ressurser på flere områder. Selv om embetet omprioriterer ressurser på tvers av departementsområder, vil dette kunne påvirke vår evne til å løse samfunnsoppdraget. Vi vil særlig fremheve disse risikoområdene:

- JD: Dersom vergemålsoppgavene skal kunne løses på en forsvarlig måte, også på sikt, er det etter vårt syn nødvendig å tilføre ytterligere ressurser, samt å øke den faste grunnbemanningen på dette området i forhold til det som så langt har vært forutsetningen.
- BLD: For arbeid knyttet til introduksjonsloven er det ikke samsvar mellom oppgaver og ressurser. Innføringen av statlig tilsyn med kommunenes gjennomføring av ordningen har ikke resultert i økte ressurser. Dette er meddelt i forbindelse med foreløpig tildelingsbrev både i 2013 og i 2014. Tilsynsarbeidet med tilhørende veiledning og oppfølging overfor kommunene er viktige bidrag i bosettingsarbeidet. Arbeidet er også etterspurt ute i sektoren. Dette er årsaken til at vi har gjennomført tilsynene slik de var planlagt til tross for manglende ressurser. Dette kan vi ikke garantere fremover.
- HOD: Her er det åpenbart misforhold mellom oppdrag og tilførte ressurser. Viktige oppgaver må nedprioriteres
- JD: Uklare forventninger til egenberedskap og responstider i beredskapsoppdraget fra justis- og beredskapsdepartementet bidrar til usikkerhet i prioriteringen av ressurser. I verste fall kan økte krav til responstid og beredskap ta vekk alle ressurser til forebyggende arbeid og veiledning.
- KLD: Dersom avdelingens oppgaveportefølje skal ivaretas på en god måte i tiden som kommer, må det tilføres ytterligere ressurser. Miljøvernavdelingen har stillingsstopp og krav om nedbemanning, noe som på sikt kan føre til at avdelingen tappes for helt nødvendig kompetanse.

Rekruttering

For at Fylkesmannen skal kunne rekruttere og beholde kvalifisert personell til å løse sine oppgaver, må KMD bidra til å sikre lønnsnivå og rammer som gjør dette gjennomførbart. Vi opplever i dag stor konkurranse med andre sektoraktører innen både helse, utdanning, jus og ingeniørfag. Manglende rekruttering eller stor turnover vil gi en risiko for oppgaveløsningen. Det er viktig at det så raskt som mulig avklares hvordan Fylkesmannsstrukturen skal se ut fremover. Det er varslet endringer i organiseringen uten at det så langt er fulgt opp med konkrete planer for hvordan dette arbeidet er tenkt lagt opp nasjonalt og regionalt. Uklarheter knyttet til struktur og lokalisering vil påvirke rekrutteringen.

Kompetanse

Tilsynsoppgaver overfor store helseforetak er bl.a. en utfordring for de fleste embetene, og gjelder både kapasitet og kompetanse/gjennomgående små fagmiljøer i hvert embete.

Kommunereformen

En reduksjon av antallet kommuner og økt samlet kompetanse i kommunene kan bidra til å styrke fagmiljøer og forenkle Fylkesmannens kommunerettede arbeid. En periode med mange parallelle sammenslåingsprosesser vil imidlertid være krevende også for Fylkesmannens avdelinger.

Skal regjeringen nå kommunereformens mål om styrket lokaldemokrati, må dette gjøres sterkere gjeldende i alle sektoroppdragene som gis til Fylkesmannen. Hvis enkeltdepartementenes styringsambisjoner overfor kommunene ikke endres, vil Fylkesmannens bidrag i dette arbeidet bli vanskelig.

VI - Årsregnskap

VI. ÅRSREGNSKAP

Ledelseskomentarer

Formål

Fylkesmannen er statens representant i Østfold, arbeider i henhold til fylkesmannsinstruksen og har ansvar for å følge opp vedtak, mål og retningslinjer fra Stortinget og regjeringen. Fylkesmannen er dessuten et viktig bindeledd mellom kommunene og sentrale myndigheter.

Fylkesmannen utfører forvaltningsoppgaver på vegne av departementer og direktorater. Fylkesmannen kontrollerer kommunenes virksomhet, fører tilsyn og er klageinstans for mange kommunale vedtak. Derfor har Fylkesmannen fagkunnskap og innsikt på en rekke overordnede samfunnsområder. Vi besitter unik og viktig lokalkunnskap som er opparbeidet gjennom en årrekke.

Vi legger stor vekt på at forholdet mellom Fylkesmannen og kommunene skal være tillitsfullt og godt, preget av gjensidig respekt og forståelse for ulike oppgaver, roller og ansvar. Vi har derfor en systematisk og god kommunedialog der drøfting av statlige føringer tillegges stor vekt.

Ved årsavslutning kan jeg slå fast at også 2014 har vært et virksomt og godt år hos Fylkesmannen i Østfold. Måloppnåelsen er god innenfor de økonomiske rammer som stilles til disposisjon. Vi har informert oppdragsgiverne i brev om våre prioriteringer når oppdraget ikke lar seg løse innenfor gitte økonomiske rammer. Vi har også, i eget brev, informert Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) om overføring av midler til Miljøvernavdelingen, da det har opparbeidet seg et misforhold mellom økonomisk ramme og faste stillinger. Dette er i ferd med å bli rettet opp.

Bekreftelse

Det bekreftes at årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten med tilhørende rundskriv fra Finansdepartementet, samt krav fra KMD. Det bekreftes at regnskapet gir et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger og av regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurdering av vesentlige forhold

Fylkesmannen mottar sin driftsbevilgning fra KMD (kap 0525). I tillegg tildeles vi en rekke belastningsfullmakter (fag- og prosjektmidler) fra ulike direktorater, tilsyn og enkelte departement, jf. Bevilgningsrapporten. Den viser hvordan midlene disponeres til ulike øremerkede formål, inkludert til ulike tilskuddsordninger.

Når det gjelder driftstildelingene og tilhørende regnskapstall, er disse synliggjort i bevilgningsrapporten på utgiftskapittel 0525 og inntektskapittel 3525, og oppsummert i note B. Her fremkommer at mindreforbruk på kap/post 052501 utgjør kr 1.574.873 og på kap/post 052521 kr 764.235. Embetets samlede mindreforbruk på driftskapittel 0525 ble dermed på **kr 1.948.819** i 2014.

Embetet har hatt god kontroll med økonomien gjennom året og gjennom stram styring av bemanningsutvikling og øvrige utgiftsposter er situasjonen tilfredsstillende ved årsskiftet. Mye av mindreforbruket på 21-posten knytter seg til ubrukte flerårige prosjektmidler. Det vil si at inntektene er kommet i 2014, utgiftene kommer i 2015. Vi fikk også en relativt stor ekstratildeling på vergemålsområdet sent på høsten (kr 507.000). Det var en utfordring å få disponert disse midlene fornuftig i 2014. Restmidler fra tildelingen er blitt ført som overhead (administrativ kostnadsdekning), for dermed å kunne videreføre helt nødvendige aktiviteter på vergemålsområdet. Her er det fortsatt er store utfordringer.

Øvrig mindreforbruk stammer dels fra vakanser. Embetet hadde mange vakanser i 2014, og flere av stillingene ble av ulike grunner stående vakant over lengre tid enn planlagt. Dette gjaldt bl.a to direktørstillinger som ble vakant på sommeren, men hvor nye ledere først var på plass i februar 2015. Dels skyldes mindreforbruket mer i administrativ kostnadsdekning (overhead) og inntekter enn opprinnelig forventet, bl.a med avslutning og sluttoppgjør knyttet til to interregprosjekter.

Det er ulike rapporteringer til direktoratene for belastningsfullmaktene, hvor det er bl.a er gjort rede for noen mindreforbruk. Størst mindreforbruk er knyttet til *kap/post 022564 Tilskudd til opplæring av barn og unge i statlige asylmottak* Mindreforbruket skyldes reduksjon i antall mottak og nedleggelse av omsorgssenter.

2014 var første hele driftsår for ny vergemålsordning. Selv om dette fortsatt finansieres over kap. 0469, så utgjør dette en endring av det som må anses som driftsoppgaver. Dette er også årsaken til årsverksøkningen fra 2013 til 2014.

For øvrig henvises til regnskapstabellene med noter og kommentarer.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjon er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for embetet. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert pr dags dato. Revisjonsberetningen er unntatt offentligheten fram til Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen. Vi vil fra samme tidspunkt kunne oversendes ved henvendelse.

Moss 25. februar 2015

Anne Enger (sign.)
fylkesmann

Oppstilling av bevilgningsrapportering for regnskapsår 2014

Utgiftskap	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merutgift (-) og mindretgift
0525	Fylkesmannsembetene - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	1 029 000	6 350 072	-5 321 072
0225	Tiltak i grunnopplæringen - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		1 710 000	1 685 729	
0225	Tiltak i grunnopplæringa - særskilde driftsu	21	Spesielle driftsutgifter		4 061 000	4 041 042	
0225	Tilskudd til oppl. av barn og unge i statl. as	64	Diverse		3 500 000	2 427 420	
0225	Tilskudd til leirskoleopplæring	66	Diverse		2 332 000	2 331 401	
0226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen - sp	21	Spesielle driftsutgifter		8 188 906	8 173 533	
0226	Kvalitetsutvikling i grunnskolen - videreut	22	Diverse		15 947 247	15 878 094	
0231	Utviklingstiltak barnehage	21	Spesielle driftsutgifter		4 913 500	4 893 407	
0310	Tilskudd til tros- og livssynsundersø	70	Tilskudd		åpen fullmakt	6 189 016	
0469	Vergemålsordningen - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		10 783 962	10 574 103	
0469	Vergemålsordningen - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		åpen fullmakt	15 609 171	
0470	Fri rettshjelp - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		åpen fullmakt	1 785	
0470	Fri sakførelse	70	Tilskudd		åpen fullmakt	1 114 106	
0470	Fritt rettsråd	71	Tilskudd		åpen fullmakt	14 394 130	
0525	Fylkesmannsembetene - driftsutgifter	01	Driftsutgifter	A, B	75 805 000	76 195 289	-390 289
0571	Rammetilskudd til kommuner - spes. driftsu	21	Spesielle driftsutgifter		300 000	300 000	
0605	Arbeids- og velferdsetaten - Driftsutgifter	01	Driftsutgifter		700 000	700 001	
0621	Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inklu	21	Spesielle driftsutgifter		2 223 320	2 223 321	
0621	Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte	63	Diverse		14 857 371	14 907 035	
0718	Rusmiddelforebygging - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		426 700	426 700	
0719	Annet folkehelsearbeid - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		25 000	35 926	
0734	Særskilte tilskudd til psykisk helse og rustil	01	Driftsutgifter		åpen fullmakt	3 526 850	
0734	Tvungent psykisk helsevern	70	Tilskudd		åpen fullmakt	74 476	
0761	Omsorgstjeneste - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		724 300	724 301	
0761	Tilskudd til omsorgstjenester	60	Diverse		8 946 400	8 946 400	
0762	Primærhelsetjeneste - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		100 000	100 000	
0762	Primærhelsetjeneste - forebyggende helsetj	60	Diverse		1 530 000	1 530 000	
0762	Forebygging av uønsket svangerskap og a	73	Tilskudd		380 000	380 000	
0763	Rustiltak - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		566 500	566 501	
0763	Rustiltak - kommunalt rusarbeid	61	Diverse		26 035 575	25 770 744	
0764	Psykisk helse - psykisk helsearbeid	60	Diverse		1 855 650	1 638 966	
0783	Personell - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		880 000	879 662	
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet - spes. dr	21	Spesielle driftsutgifter		1 821 118	1 821 118	
0854	Kommunalt barnevern	60	Diverse		32 879 616	32 879 620	
1144	Miljørettet prosjektarbeid m.m.	77	Tilskudd		125 000	125 000	
1400	Miljøverndepartementet - spes. driftsutgift	21	Spesielle driftsutgifter		400 000	400 524	
1410	Miljøovervåking og miljødata	21	Spesielle driftsutgifter		1 099 000	1 098 877	
1420	Miljødirektoratet - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		785 254	472 129	
1420	Miljødirektoratet - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		2 074 000	2 055 391	
1420	Statlige vannmiljøtiltak	22	Diverse		2 275 000	2 180 495	
1420	Tiltak i vemeområder	31	Diverse		2 227 000	2 228 147	
1420	Statlige erverv, fylkesvise vemepl	32	Diverse		100 000	100 000	
1420	Tilskudd til vannmiljøtiltak	70	Tilskudd		30 000	30 000	
1420	Erstatning for beitedyr tatt av rovvilt	72	Tilskudd		170 000	170 197	
1420	Forebyggende og konfliktdepende tiltak i	73	Tilskudd		1 950 000	1 948 841	
1420	Friluftformål	78	Tilskudd		2 160 000	2 160 000	
1420	Verdensarvomr, kultur, verdisk. program	81	Diverse		195 000	192 778	
1420	Tilskudd til prioriterte arter og utvalgte nat	82	Diverse		449 000	440 750	
1420	Internasjonalt samarbeid	84	Diverse		50 000	49 148	
1425	Vilt- og fisketiltak - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		75 000	75 238	
1425	Tilskudd til fiskeformål	70	Tilskudd		280 000	280 000	
1425	Tilskott til viltføremål	71	Tilskudd		170 000	170 662	
Sum utgiftsført					237 136 419	281 468 093	

Inntektsk	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merinntekt og mindreinntekt (-)
-----------	--------------	------	-----------	------------------	---------------	---------------------------------

3525	Inntekter ved oppdrag	01	Driftsinntekter		6 085 307	6 085 307
3525	Ymse inntekter	02	Ymse		159 461	159 461
3525	Refusjon av fødsels- og adopsjonspenger	16	Refusjon av foreldrepenge		327 108	327 108
3525	Refusjon av sykepenge	18	Refusjon av sykepenge		1 088 304	1 088 304
5309	Tilfeldige inntekter, ymse	29	Ymse		389 222	
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeidsgiveravgift		10 340 490	

Virksomhet: AJ - Fylkesmannen i Østfold			
Note A Forklaring av samlet tildeling			
Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
052501	1 344 000	74 461 000	75 805 000
052521	1 029 000		1 029 000
			0
			0

Virksomhet: AJ - Fylkesmannen i Østfold											
Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste											
Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre i hht avgitte belastnings-	Merutgift(-)/ mindre utgift etter avgitte belastningsfullmakter	Standard refusjoner på inntektspostene 15-18	Merinntekter iht merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
052501	"kan overføres"	0		0	1 415 412	159 461			1 574 873	3 790 250	1 574 873
052521	"kan nyttes under post 01"	-5 321 072		-5 321 072		6 085 307			764 235	[5% av årets tildeling i note A]	764 235
xxxx21	"kan nyttes under post 01"			0					0	[5% av årets tildeling i note A]	
xxxx45				0	Ikke aktuell				0		
xxxx45	"kan overføres"			0	Ikke aktuell				0	[Sum årets og fjorårets tildeling]	[og fjorårets tildeling]
xxxx70				0	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell		
xxxx75	"overslagsbevilgning"			0	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell		

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres", bevilgninger.

Se rundskriv R-2/2013 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Mottatte belastningsfullmakter

Stikkordet «kan overføres»

Stikkordet «kan benyttes under»

Stikkordet «overslagsbevilgning»

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre)

Fullmakt til å bruke standard refusjoner av lønnsutgifter til å overskride utgifter

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

Fullmakt til å overskride investeringsbevilgninger mot tilsvarende innsparing under driftsbevilgninger under samme budsjettkapittel

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i de tre følgende budsjettår

Innsparing i regnskapsåret som følge av bruk av fullmakt til å overskride driftsbevilgninger til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i de tre følgende budsjettår

Romertallsvedtak

Mulig overførbart beløp

Oppstilling av artskontorrapporteringen for 2014

	Note	201414	201314
Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	2 097 026	855 051
Salgs- og leieinntekter	1	4 147 741	4 899 131
Andre inntekter	1	0	0
Innbetaling av finansinntekter	1	0	20
<i>Sum inntekter</i>		6 244 767	5 754 202
Utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	2	86 763 900	78 691 671
Offentlige refusjoner vedrørende lønn	2	-1 415 412	-1 114 863
Utbetalt til investeringer	3	1 598 495	3 701 964
Utbetalt til kjøp av aksjer		0	0
Andre utbetalinger til drift	4	61 168 974	48 274 719
Utbetaling av finansutgifter	4	64	0
<i>Sum utbetalinger</i>		148 116 021	129 553 491
Netto rapporterte utgifter til drift og investeringer		141 871 254	123 799 288
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	5	0	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	6	131 936 660	86 704 260
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer til andre</i>		131 936 660	86 704 260
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
5700 Folketrygdens inntekter - Arbeids giveravgift		10 340 490	9 242 714
5309 Tilfeldige inntekter (gruppeliv m,m)		389 222	146 618
<i>Sum inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler</i>		10 729 711	9 389 332
Netto utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		263 078 203	201 114 217
Oversikt over mellomværende med statskassen			
Ændeler og gjeld		201414	01.01,2014
Fordringer (legg til linjer og vis på konto)	7	204 457	99 333
Kasse (legg til linjer og vis på konto)	7	0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank (legg til linjer og vis på	7	0	0
Skyldig skattetrekk	7	-3 458 818	-3 093 197
Skyldige offentlige avgifter (legg til linjer og vis på konto)	7	6 341	0
Annen gjeld (legg til linjer og vis på konto)	7	-1 229 990	-1 003 582
Sum mellomværende med statskassen		-4 478 010	-3 997 445

Note 1 Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet 2014

	201414	201314
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Byggesaksgebyr	0	0
Tilsynsavgift elsikkerhet	0	0
Gebyrer / avgift omsetning produksjon sprengstoff første omsetningsledd	0	0
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Tilskudd fra statlige virksomheter	2 083 591	735 020
Tilskudd fra kommunale og fylkeskommunale etater	10 000	0
Tilskudd fra næringsliv og private	3 435	0
Andre tilskudd og overføringer	0	120 031
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	2 097 026	855 051
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Salgsinntekt tjenester, avgiftsfri	4 078 280	4 878 405
Tilfeldige inntekter	33 137	20 725
Leieinntekt fast eiendom, unntatt avgiftsplikt	36 324	0
Sum salgs- og leieinnbetalinger	4 147 741	20 725
<i>Andre innbetalinger</i>		
Sum andre innbetalinger	0	0
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst (agio)	0	20
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	20
Sum inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	6 244 767	875 797

Note 2 Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter og innbetalinger av offentlige refusjoner vedrørende lønn 2014

	201414	201314
<i>Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter</i>		
Lønninger	67 563 104	61 642 235
Arbeidsgiveravgift	10 339 305	9 242 714
Pensjonsutgifter*	0	0
Andre ytelser 1)	8 861 491	7 806 722
Sum utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	86 763 900	78 691 671
<i>* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK.</i>		
<i>1) Gjelder primært utbetalinger til sensorer, kontrollk om., nemder, styrer, råd etc (ikke egne ansatte)</i>		
<i>Offentlige refusjoner vedrørende lønn</i>		
Sykepenger og andre refusjoner	1 415 412	1 114 863
Sum offentlige refusjoner vedrørende lønn	1 415 412	1 114 863
Antall årsverk:	120,9	114,4

Note 3 Utbetalt til investeringer 2014

	201414	201314
Immaterielle eiendeler og lignende	147 948	123 169
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrasstruktureiendeler	0	0
Nasjonaleiendom og kulturminner	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	1 421 723	3 043 005
Andre utgiftsførte investeringer (*)	28 825	535 790
Sum utbetalt til investeringer	1 598 495	3 701 964
<i>(*) Spesifiseres ytterligere dersom det er andre vesentlige poster som bør fremgå av regnskapet</i>		

Note 6 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten 2014

	201414	201314
Tilskudd til kommuner	0	66 843 560
Tilskudd til fylkeskommuner	0	2 281 204
Tilskudd til kommuner	103 345 189	0
Tilskudd til fylkeskommuner	11 882 475	0
Tilskudd til private	8 469 663	8 503 703
Tilskudd til organisasjoner	2 767 500	3 466 459
Tilskudd til statsforvaltningen	5 471 833	5 609 334
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	131 936 660	86 704 260

Note 7 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen 2014

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	201414	201414	Forskjell
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	
Finansielle anleggsmidler			
Finansielle anleggsmidler*	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	2 900	0	2 900
Andre fordringer	204 457	204 457	0
Kasse og bank	0	0	0
Sum	207 357	204 457	2 900
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	5 749	-5 329	11 078
Skyldig skattetrekk	-3 458 818	-3 458 818	0
Skyldige offentlige avgifter	6 341	6 341	0
Annen kortsiktig gjeld	-1 224 660	-1 224 660	0
Sum	-4 671 389	-4 682 467	11 078
Langsiktige forpliktelseser			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Sum	-4 464 032	-4 478 010	13 978

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 7 B

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

	Forretnings- kontor	Ervervsdato	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel	Årets resultat i selskapet	Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi i regnskap*
Aksjer								
Selskap 1								
Selskap 2								
Balanseført verdi 31.14.2014								0

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balanseført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og

VI. ÅRSREGNSKAP

Ledelseskomentarer

Formål

Fylkesmannen er statens representant i Østfold, arbeider i henhold til fylkesmannsinstruksen og har ansvar for å følge opp vedtak, mål og retningslinjer fra Stortinget og regjeringen. Fylkesmannen er dessuten et viktig bindeledd mellom kommunene og sentrale myndigheter.

Fylkesmannen utfører forvaltningsoppgaver på vegne av departementer og direktorater. Fylkesmannen kontrollerer kommunenes virksomhet, fører tilsyn og er klageinstans for mange kommunale vedtak. Derfor har Fylkesmannen fagkunnskap og innsikt på en rekke overordnede samfunnsområder. Vi besitter unik og viktig lokalkunnskap som er opparbeidet gjennom en årrekke.

Vi legger stor vekt på at forholdet mellom Fylkesmannen og kommunene skal være tillitsfullt og godt, preget av gjensidig respekt og forståelse for ulike oppgaver, roller og ansvar. Vi har derfor en systematisk og god kommunedialog der drøfting av statlige føringer tillegges stor vekt.

Ved årsavslutning kan jeg slå fast at også 2014 har vært et virksomt og godt år hos Fylkesmannen i Østfold. Måloppnåelsen er god innenfor de økonomiske rammer som stilles til disposisjon. Vi har informert oppdragsgiverne i brev om våre prioriteringer når oppdraget ikke lar seg løse innenfor gitte økonomiske rammer. Vi har også, i eget brev, informert Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) om overføring av midler til Miljøvernavdelingen, da det har opparbeidet seg et misforhold mellom økonomisk ramme og faste stillinger. Dette er i ferd med å bli rettet opp.

Bekreftelse

Det bekreftes at årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten med tilhørende rundskriv fra Finansdepartementet, samt krav fra KMD. Det bekreftes at regnskapet gir et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger og av regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurdering av vesentlige forhold

Fylkesmannen mottar sin driftsbevilgning fra KMD (kap 0525). I tillegg tildeles vi en rekke belastningsfullmakter (fag- og prosjektmidler) fra ulike direktorater, tilsyn og enkelte departement, jf. Bevilgningsrapporten. Den viser hvordan midlene disponeres til ulike øremerkede formål, inkludert til ulike tilskuddsordninger.

Når det gjelder driftstildelingene og tilhørende regnskapstall, er disse synliggjort i bevilgningsrapporten på utgiftskapittel 0525 og inntektskapittel 3525, og oppsummert i note B. Her fremkommer at mindreforbruk på kap/post 052501 utgjør kr 1.574.873 og på kap/post 052521 kr 764.235. Embetets samlede mindreforbruk på driftskapittel 0525 ble dermed på **kr 1.948.819** i 2014.

Embetet har hatt god kontroll med økonomien gjennom året og gjennom stram styring av bemanningsutvikling og øvrige utgiftsposter er situasjonen tilfredsstillende ved årsskiftet. Mye av mindreforbruket på 21-posten knytter seg til ubrukte flerårige prosjektmidler. Det vil si at inntektene er kommet i 2014, utgiftene kommer i 2015. Vi fikk også en relativt stor ekstratildeling på vergemålsområdet sent på høsten (kr 507.000). Det var en utfordring å få disponert disse midlene fornuftig i 2014. Restmidler fra tildelingen er blitt ført som overhead (administrativ kostnadsdekning), for dermed å kunne videreføre helt nødvendige aktiviteter på vergemålsområdet. Her er det fortsatt store utfordringer.

Øvrig mindreforbruk stammer dels fra vakanser. Embetet hadde mange vakanser i 2014, og flere av stillingene ble av ulike grunner stående vakant over lengre tid enn planlagt. Dette gjaldt bl.a to direktørstillinger som ble vakant på sommeren, men hvor nye ledere først var på plass i februar 2015. Dels skyldes mindreforbruket mer i administrativ kostnadsdekning (overhead) og inntekter enn opprinnelig forventet, bl.a med avslutning og sluttoppgjør knyttet til to interregprosjekter.

Det er ulike rapporteringer til direktoratene for belastningsfullmaktene, hvor det er bl.a er gjort rede for noen mindreforbruk. Størst mindreforbruk er knyttet til *kap/post 022564 Tilskudd til opplæring av barn og unge i statlige asylmottak* Mindreforbruket skyldes reduksjon i antall mottak og nedleggelse av omsorgssenter.

2014 var første hele driftsår for ny vergemålsordning. Selv om dette fortsatt finansieres over kap. 0469, så utgjør dette en endring av det som må anses som driftsoppgaver. Dette er også årsaken til årsverksøkningen fra 2013 til 2014.

For øvrig henvises til regnskapstabellene med noter og kommentarer.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjon er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for embetet. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert pr dags dato. Revisjonsberetningen er unntatt offentligheten fram til Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen. Vi vil fra samme tidspunkt kunne oversendes ved henvendelse.

Moss 25. februar 2015

Anne Enger (sign.)
fylkesmann

Oppstilling av bevilgningsrapportering for regnskapsår 2014

Utgiftskap	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merutgift (-) og mindretgift
0525	Fylkesmannsembetene - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	1 029 000	6 350 072	-5 321 072
0225	Tiltak i grunnopplæringen - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		1 710 000	1 685 729	
0225	Tiltak i grunnopplæringa - særskilde driftsu	21	Spesielle driftsutgifter		4 061 000	4 041 042	
0225	Tilskudd til oppl. av barn og unge i statl. as	64	Diverse		3 500 000	2 427 420	
0225	Tilskudd til leirskoleopplæring	66	Diverse		2 332 000	2 331 401	
0226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen - sp	21	Spesielle driftsutgifter		8 188 906	8 173 533	
0226	Kvalitetsutvikling i grunnskolen - videreut	22	Diverse		15 947 247	15 878 094	
0231	Utviklingstiltak barnehage	21	Spesielle driftsutgifter		4 913 500	4 893 407	
0310	Tilskudd til tros- og livssynsundersø	70	Tilskudd		åpen fullmakt	6 189 016	
0469	Vergemålsordningen - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		10 783 962	10 574 103	
0469	Vergemålsordningen - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		åpen fullmakt	15 609 171	
0470	Fri rettshjelp - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		åpen fullmakt	1 785	
0470	Fri sakførsel	70	Tilskudd		åpen fullmakt	1 114 106	
0470	Fritt rettsråd	71	Tilskudd		åpen fullmakt	14 394 130	
0525	Fylkesmannsembetene - driftsutgifter	01	Driftsutgifter	A, B	75 805 000	76 195 289	-390 289
0571	Rammetilskudd til kommuner - spes. driftsu	21	Spesielle driftsutgifter		300 000	300 000	
0605	Arbeids- og velferdsetaten - Driftsutgifter	01	Driftsutgifter		700 000	700 001	
0621	Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inklu	21	Spesielle driftsutgifter		2 223 320	2 223 321	
0621	Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte	63	Diverse		14 857 371	14 907 035	
0718	Rusmiddelforebygging - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		426 700	426 700	
0719	Annet folkehelsearbeid - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		25 000	35 926	
0734	Særskilte tilskudd til psykisk helse og rustil	01	Driftsutgifter		åpen fullmakt	3 526 850	
0734	Tvungent psykisk helsevern	70	Tilskudd		åpen fullmakt	74 476	
0761	Omsorgstjeneste - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		724 300	724 301	
0761	Tilskudd til omsorgstjenester	60	Diverse		8 946 400	8 946 400	
0762	Primærhelsetjeneste - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		100 000	100 000	
0762	Primærhelsetjeneste - forebyggende helsetj	60	Diverse		1 530 000	1 530 000	
0762	Forebygging av uønsket svangerskap og a	73	Tilskudd		380 000	380 000	
0763	Rustiltak - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		566 500	566 501	
0763	Rustiltak - kommunalt rusarbeid	61	Diverse		26 035 575	25 770 744	
0764	Psykisk helse - psykisk helsearbeid	60	Diverse		1 855 650	1 638 966	
0783	Personell - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		880 000	879 662	
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet - spes. dr	21	Spesielle driftsutgifter		1 821 118	1 821 118	
0854	Kommunalt barnevern	60	Diverse		32 879 616	32 879 620	
1144	Miljørettet prosjektarbeid m.m.	77	Tilskudd		125 000	125 000	
1400	Miljøverndepartementet - spes. driftsutgift	21	Spesielle driftsutgifter		400 000	400 524	
1410	Miljøovervåking og miljødata	21	Spesielle driftsutgifter		1 099 000	1 098 877	
1420	Miljødirektoratet - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		785 254	472 129	
1420	Miljødirektoratet - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		2 074 000	2 055 391	
1420	Statlige vannmiljøtiltak	22	Diverse		2 275 000	2 180 495	
1420	Tiltak i vemeområder	31	Diverse		2 227 000	2 228 147	
1420	Statlige erverv, fylkesvise vemepl	32	Diverse		100 000	100 000	
1420	Tilskudd til vannmiljøtiltak	70	Tilskudd		30 000	30 000	
1420	Erstatning for beitedyr tatt av rovvilt	72	Tilskudd		170 000	170 197	
1420	Forebyggende og konfliktdepdende tiltak i	73	Tilskudd		1 950 000	1 948 841	
1420	Friluftformål	78	Tilskudd		2 160 000	2 160 000	
1420	Verdensarvomr,kulturl,verdisk.program	81	Diverse		195 000	192 778	
1420	Tilskudd til prioriterte arter og utvalgte nat	82	Diverse		449 000	440 750	
1420	Internasjonalt samarbeid	84	Diverse		50 000	49 148	
1425	Vilt- og fisketiltak - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		75 000	75 238	
1425	Tilskudd til fiskeformål	70	Tilskudd		280 000	280 000	
1425	Tilskott til viltføremål	71	Tilskudd		170 000	170 662	
Sum utgiftsført					237 136 419	281 468 093	

Inntektsk	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merinntekt og mindreinntekt (-)
-----------	--------------	------	-----------	------------------	---------------	---------------------------------

3525	Inntekter ved oppdrag	01	Driftsinntekter		6 085 307	6 085 307
3525	Ymse inntekter	02	Ymse		159 461	159 461
3525	Refusjon av fødsels- og adopsjonspenger	16	Refusjon av foreldrepenger		327 108	327 108
3525	Refusjon av sykepenger	18	Refusjon av sykepenger		1 088 304	1 088 304
5309	Tilfeldige inntekter, ymse	29	Ymse		389 222	
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeidsgiveravgift		10 340 490	

Virksomhet: AJ - Fylkesmannen i Østfold			
Note A Forklaring av samlet tildeling			
Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
052501	1 344 000	74 461 000	75 805 000
052521	1 029 000		1 029 000
			0
			0

Virksomhet: AJ - Fylkesmannen i Østfold											
Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste											
Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre i hht avgitte belastnings-	Merutgift(-)/ mindre utgift etter avgitte belastningsfullmakter	Standard refusjoner på inntektspostene 15-18	Merinntekter iht merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
052501	"kan overføres"	0		0	1 415 412	159 461			1 574 873	3 790 250	1 574 873
052521	"kan nyttes under post 01"	-5 321 072		-5 321 072		6 085 307			764 235	[5% av årets tildeling i note A]	764 235
xxx21	"kan nyttes under post 01"			0					0	[5% av årets tildeling i note A]	
xxx45				0	Ikke aktuell				0		
xxx45	"kan overføres"			0	Ikke aktuell				0	[Sum årets og fjorårets tildeling]	[og fjorårets tildeling]
xxx70				0	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell		
xxx75	"overslagsbevilgning"			0	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell		

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres", bevilgninger.

Se rundskriv R-2/2013 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Mottatte belastningsfullmakter

Stikkordet «kan overføres»

Stikkordet «kan benyttes under»

Stikkordet «overslagsbevilgning»

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre)

Fullmakt til å bruke standard refusjoner av lønnsutgifter til å overskride utgifter

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

Fullmakt til å overskride investeringsbevilgninger mot tilsvarende innsparing under driftsbevilgninger under samme budsjettkapittel

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i de tre følgende budsjettår

Innsparing i regnskapsåret som følge av bruk av fullmakt til å overskride driftsbevilgninger til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i de tre følgende budsjettår

Romertallsvedtak

Mulig overførbart beløp

Oppstilling av artskontorapporteringen for 2014

	Note	201414	201314
Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	2 097 026	855 051
Salgs- og leieinntekter	1	4 147 741	4 899 131
Andre inntekter	1	0	0
Innbetaling av finansinntekter	1	0	20
<i>Sum inntekter</i>		6 244 767	5 754 202
Utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	2	86 763 900	78 691 671
Offentlige refusjoner vedrørende lønn	2	-1 415 412	-1 114 863
Utbetalt til investeringer	3	1 598 495	3 701 964
Utbetalt til kjøp av aksjer		0	0
Andre utbetalinger til drift	4	61 168 974	48 274 719
Utbetaling av finansutgifter	4	64	0
<i>Sum utbetalinger</i>		148 116 021	129 553 491
Netto rapporterte utgifter til drift og investeringer		141 871 254	123 799 288
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	5	0	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	6	131 936 660	86 704 260
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer til andre</i>		131 936 660	86 704 260
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
5700 Folketrygdens inntekter - Arbeids giveravgift		10 340 490	9 242 714
5309 Tilfeldige inntekter (gruppeliv m,m)		389 222	146 618
<i>Sum inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler</i>		10 729 711	9 389 332
Netto utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		263 078 203	201 114 217
Oversikt over mellomværende med statskassen			
Æiendeler og gjeld		201414	01.01,2014
Fordringer (legg til linjer og vis på konto)	7	204 457	99 333
Kasse (legg til linjer og vis på konto)	7	0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank (legg til linjer og vis på	7	0	0
Skyldig skattetrekk	7	-3 458 818	-3 093 197
Skyldige offentlige avgifter (legg til linjer og vis på konto)	7	6 341	0
Annen gjeld (legg til linjer og vis på konto)	7	-1 229 990	-1 003 582
Sum mellomværende med statskassen		-4 478 010	-3 997 445

Note 1 Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet 2014

	201414	201314
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Byggesaksgebyr	0	0
Tilsynsavgift elsikkerhet	0	0
Gebyrer / avgift omsetning produksjon sprengstoff første omsetningsledd	0	0
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Tilskudd fra statlige virksomheter	2 083 591	735 020
Tilskudd fra kommunale og fylkeskommunale etater	10 000	0
Tilskudd fra næringsliv og private	3 435	0
Andre tilskudd og overføringer	0	120 031
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	2 097 026	855 051
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Salgsinntekt tjenester, avgiftsfri	4 078 280	4 878 405
Tilfeldige inntekter	33 137	20 725
Leieinntekt fast eiendom, unntatt avgiftsplikt	36 324	0
Sum salgs- og leieinnbetalinger	4 147 741	20 725
<i>Andre innbetalinger</i>		
Sum andre innbetalinger	0	0
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst (agio)	0	20
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	20
Sum inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	6 244 767	875 797

Note 2 Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter og innbetalinger av offentlige refusjoner vedrørende lønn 2014

	201414	201314
<i>Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter</i>		
Lønninger	67 563 104	61 642 235
Arbeidsgiveravgift	10 339 305	9 242 714
Pensjonsutgifter*	0	0
Andre ytelser 1)	8 861 491	7 806 722
Sum utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	86 763 900	78 691 671
<i>* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK.</i>		
<i>1) Gjelder primært utbetalinger til sensorer, kontrollk om., nemder, styrer, råd etc (ikke egne ansatte)</i>		
<i>Offentlige refusjoner vedrørende lønn</i>		
Sykepenger og andre refusjoner	1 415 412	1 114 863
Sum offentlige refusjoner vedrørende lønn	1 415 412	1 114 863
Antall årsverk:	120,9	114,4

Note 3 Utbetalt til investeringer 2014

	201414	201314
Immaterielle eiendeler og lignende	147 948	123 169
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrasstruktureiendeler	0	0
Nasjonaleiendom og kulturminner	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	1 421 723	3 043 005
Andre utgiftsførte investeringer (*)	28 825	535 790
Sum utbetalt til investeringer	1 598 495	3 701 964
<i>(*) Spesifiseres ytterligere dersom det er andre vesentlige poster som bør fremgå av regnskapet</i>		

Note 6 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten 2014

	201414	201314
Tilskudd til kommuner	0	66 843 560
Tilskudd til fylkeskommuner	0	2 281 204
Tilskudd til kommuner	103 345 189	0
Tilskudd til fylkeskommuner	11 882 475	0
Tilskudd til private	8 469 663	8 503 703
Tilskudd til organisasjoner	2 767 500	3 466 459
Tilskudd til statsforvaltningen	5 471 833	5 609 334
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	131 936 660	86 704 260

Note 7 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen 2014

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	201414	201414	Forskjell
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	
Finansielle anleggsmidler			
Finansielle anleggsmidler*	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	2 900	0	2 900
Andre fordringer	204 457	204 457	0
Kasse og bank	0	0	0
Sum	207 357	204 457	2 900
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	5 749	-5 329	11 078
Skyldig skattetrekk	-3 458 818	-3 458 818	0
Skyldige offentlige avgifter	6 341	6 341	0
Annen kortsiktig gjeld	-1 224 660	-1 224 660	0
Sum	-4 671 389	-4 682 467	11 078
Langsiktige forpliktelser			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Sum	-4 464 032	-4 478 010	13 978

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 7 B

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

	Forretnings- kontor	Ervervsdato	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel	Årets resultat i selskapet	Balansført egenkapital i selskapet	Balansført verdi i regnskap*
Aksjer								
Selskap 1								
Selskap 2								
Balansført verdi 31.14.2014								0

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balansført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og

Innhold

Kongehuset	Side 2
Klima- og miljødepartementet	Side 2
Landbruks- og matdepartementet	Side 9
Kunnskapsdepartementet	Side 21
Statens Helsetilsyn	Side 37
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Side 40
Justis- og beredskapsdepartementet	Side 47
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	Side 51
Arbeids- og sosialdepartementet	Side 58
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 62
Samferdselsdepartementet	Side 70
Utenriksdepartementet	Side 71
Kulturdepartementet	Side 71
Andre	Side 71

Fylkesmannsembetene utfører fagoppgaver for flere departementer og direktorater/tilsyn. Hvert departement er faglig overordnet embetene på det aktuelle fagområdet. I årsrapporten del III er det gitt en kort omtale og vurdering knyttet til hvert departementsområde. Nedenfor følger embetets mer utførlig resultatrapportering knyttet til embetsoppdraget for de ulike departementene.

Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

Fylkesmannen er Kongens representant i fylket og har ansvaret for koordinering og tilrettelegging av kongelige besøk i Østfold. Kongehuset besøkte Østfold ved seks offisielle anledninger i 2013.

Hans Kongelige Høyhet Kronprins Haakon

besøkte Redningsselskapet i Moss tirsdag 1. april 2014. Fylkesmannen bistod arrangørene, Moss kommune og Redningsselskapet med arrangementene i samarbeid med politiet i Østfold, og var ansvarlig for presseopplegget knyttet til besøket.

DD.KK.HH Kronprins Haakon og Kronprinsesse Mette Marit

besøkte Spydeberg prestegård i forbindelse med Grunnlovsjubileet 2014 torsdag 14. august 2014. Fylkesmannen bistod arrangørene, Spydeberg kommune og Stiftelsen Spydeberg prestegård, med arrangementene i samarbeid med politiet i Follo, og var ansvarlig for presseopplegget knyttet til besøket.

DD.KK.HH Kronprins Haakon og Kronprinsesse Mette Marit

besøkte Moss i forbindelse med Grunnlovsjubileet 2014 torsdag 14. august 2014. Fylkesmannen bistod arrangørene, Moss kommune, med arrangementene i samarbeid med politiet i Østfold, og var ansvarlig for presseopplegget knyttet til besøket.

Kronprinsesse Mette Marit

besøkte Fredrikstad kommune i forbindelse med gjenbruksdagene i Fredrikstad fredag 5. september 2014. Fylkesmannen bistod arrangørene, Fredrikstad kommune og Fretex i Fredrikstad, med arrangementet i samarbeid med politiet i Østfold, og var ansvarlig for presseopplegget knyttet til besøket.

00.2 Saksforberedelse av tildeling av ordener og medaljer

Fylkesmannen mottok 11 søknader om Kongens Fortjenstmedalje i 2014. 9 søknader ble avvist (6 søknader fra 2014 og 3 fra 2013). Det ble overrakt 7 Kongens Fortjenstmedaljer (5 søknader fra 2014 og 2 fra 2013) og 1 St. Olavs Orden. Ved årsskiftet var det 0 saker om Kongens Fortjenstmedalje og 1 sak om St. Olavs Orden under behandling hos Fylkesmannen i Østfold.

Klima- og miljødepartementet

Resultatområde 01 – 06 Naturmangfold, vannforvaltning og vannforurensning

Marin verneplan

Det har blitt arrangert møter med fiskeridirektoratet og lokale fiskere for å informere om planene og få innspill til oppstartmeldingen som er utarbeidet. Meldingen ble sendt på høring i januar 2015.

Helhetlig vannforvaltning

Fylkesmannen deltar aktivt i arbeidet i de ulike vannområdene og vannregionutvalget (VRU), og sørger for best mulig kunnskapsgrunnlag ved overvåking og vurderinger i forbindelse med oppdateringer i VannNett. Rådgivning og overføring av kunnskap til vannområdene er prioriterte oppgaver. Vannforvaltning er en integrert del av Fylkesmannens arbeid. Innspill gis til relevante samarbeidspartnere, spesielt vannregionmyndigheten (VRM) og vannområdeutvalgene (VOU), men også andre statsetater. I 2014 var innspill til utarbeidelse av forvaltningsplan og tiltaksprogram en viktig oppgave.

Overvåking i vann og vassdrag gjøres etter retningslinjer i vannforskriften og veiledere. Organisering av arbeidet skjer hovedsakelig via vannområdene. Stadig mer kunnskap om tilstanden i de mange vannforekomstene skaffes til veie. Vannmiljøbasen holdes oppdatert ved egen innlegging og overføring fra oppdragstagere. Fylkesmannen ga innspill til regionalt overvåkingsprogram, og bistod VRM med sammenstillingen av hele dokumentet.

Miljøhensyn i vassdragsreguleringssaker

Ingen aktuelle saker i 2014.

Forvaltning av anadrome laksefisk og innlandsfisk

Saksbehandling er foretatt i tråd med målene i og i henhold til aktuelt lovverk. Oppsynsarbeidet er fulgt opp gjennom deltagelse i Miljøforum og oppdragsdialog med Statens naturoppsyn (SNO). Samarbeidet med SNO har vært godt.

Midtveisrapportering fra Enningdalselva (nasjonalt laksevassdrag - NLV), er oversendt til Miljødirektoratet og viser at gytebestandsmålet er nådd med god margin. Innslaget av rømt oppdrettslaks i våre laksebestander (Glomma/Ågaardselva/Enningdalselva) følges nøye. Det er foretatt utfisking av oppdrettslaks i forbindelse med stamfiske i Glomma også i 2014, og det foretas hvert år uttak av rømt oppdrettslaks i en felle i laksetrappa i Sølvstufoss (Ågaardselva).

Registrering av sjølaksefiskere er gjennomført og rapportert. Oversikt er sendt til Statistisk sentralbyrå (SSB) og SNO. Fangststatistikk for laksevassdraga er oversendt til SSB.

Bestandsovervåking i Enningdalselva ble ikke gjennomført på grunn av høy vannføring. Fisketelleren i sideløpet ved Mjølnerød i Enningdalselva har blitt modifisert og har etter forholdene fungert tilfredsstillende.

Sjørørrebestandene er fulgt opp med ulike tiltak i form av bl.a. habitatforbedringer i Hjelmungbekken, Ingedalsbekken, Åkentobekken, Møllebekken og Hunnebekken. Innslag på TV "Ut i naturen" og på lokal TV.

Fagrådet for laks og sjørørre hadde årets møte hos Fylkesmannen i Telemark. Hjemmesiden følges opp fortløpende, se www.fagrad.com.

Begrunnet behov for kalkingsmidler er meldt inn. Midlene er fordelt via samlet anbud til Miljøkalk.

Midler til fisketiltak (fiskefondet) er fordelt. Totalt kr. 280.000 er fordelt til ni foreninger/lag/kommuner.

Akvakultur

Foreløpig finnes ingen kommersielle akvakulturanlegg i Østfold. Nedre glomma fiskeadministrasjon drifter et yngelanlegg for Glomma-laks som som avbøtende tiltak for utslipp fra Borregaard.

Avløp

Kommunene samarbeider nedbørfeltvis om fornyelse, kontroll og tilsyn av avløp i spredt bebyggelse. Dette samarbeidet ser ut til å fungere bra og det ser ut til å være god fremdrift i arbeidet. Fylkesmannens innsats og rådgivning i disse fora er derfor tonet ned i 2014.

Arbeidet med oppfølging av kommunale avløpsanlegg og nødvendig rehabilitering av avløpsnett har fortsatt i 2014, med tilsyn og rådgivning som viktigste virkemidler.

Viltforvaltning

Det ble behandlet 23 søknader om tilskudd.

Utfordringer med forvaltning av den økende bestanden av grågås er tatt opp i møter med kommuner, bondelag og jegerforeninger. Kommunenes praksis med håndtering av skadefellingstillatser er tatt opp. Arbeid med lokal forvaltningsplan har kommet i gang i et område.

Kunnskap om forvaltning av elg i ulvrevir er fortsatt et viktig tema for mange kommuner.

Villsvinbestand finnes fast på et økende areal. Arbeidet med en veiledning for lokal forvaltning er igangsatt i samarbeid med fylkeskommunen.

Roviltforvaltning

Tilskudd er fordelt til 5 konfliktdempende tiltak og 13 forebyggende tiltak, alle rovviltgjerder. Nye rutiner for kontroll og godkjenning av rovviltgjerder er arbeidskrevende og det framkommer en del utfordringer i og med gjeldende standard for rovviltgjerder som er tatt opp med direktoratet.

Frustrasjoner som oppsto da det pga. lave bestandstall ikke ble kvotejakt på gaupe, medførte noe ekstra arbeid. Det ble holdt informasjonsmøter om temaet. Lite snø er en utfordring for innsamling av kunnskap om forekomst, spesielt av gaupe. NINAs prosjekt med kamera til gauperegistrering er fulgt opp.

Skogvern

Et større antall områder er i ulike faser av prosess for vern. Vernevedtak ble fattet for seks områder i 2014: **Gukilhøgda** (Trøgstad/Aurskog-Høland i Akershus), **Fuglen og Ømyr** (utvidelse, Halden), **Jerndalsfjellet** (Råde), **Prestbakkefjella** (utvidelse, Halden), **Askevann** (Rakkestad) og **Sandå-Henestangen** (Råde/Våler). **Ågårdselva** (Sarpsborg) har vært på høring i 2014 og er oversendt Miljødirektoratet. For tiden er 17 områder til økonomisk verdiberegning. Verdiberegning av skog går fortsatt sent. For noen av områdene har grunneierne ventet på et tilbud fra staten i flere år. Ni nye områder ble fagundersøkt i 2014, men fagrapporter foreligger ikke ennå. Fire områder som ble undersøkt i 2013 ble rapportert i 2014 (*Jyrihellereen – tillegg, Munken, Gulltjernlia, Rudskoglia*). Flere nye områder er befart av Fylkesmannen i 2014.

Arbeid med oppfølging av edelløvskogregistreringene fra 2012 (ca 20 områder) er videreført. Ca 75 grunneiere er informert om resultatene og ordningen med frivillig skogvern. Det ble foretatt en gjennomgang av alle områder med direktoratet i 2014 med tanke på videre oppfølging. Det er tatt direkte kontakt med grunneiere i flere av områdene.

Frivillig vern følges i liten grad opp av skogeierforeningene og skogetatene. Miljøvernavdelingen tar derfor - i samråd med Skogeierforbundet sentralt – selv direkte kontakt og initiativ overfor grunneiere.

Jordskifteretten foretar merking av åtte barskogreservater som ble opprettet i 2013 (fire nye og fire utvidelser), med bistand fra Fylkesmannen. Dette arbeidet er ikke avsluttet. Fire barskogreservater som ble etablert i 2014 er ikke ferdig merket. Kun Jerndalsfjellet ble merket i 2014. Følgende gjenstår: *Gukilhøgda*, som merkes av Fylkesmannen i Oslo og Akershus, *Fuglen-Ømyr* og *Prestbakkefjella* (utvidelser), samt *Askevann* og *Sandå-Henestangen*.

Forvaltning av verneområder og opprettelse av nye verneområder

Det er som før lagt stor vekt på biologisk mangfold i arealplaner, ved inngrepssaker, vassdragssaker, verneplaner og spesifikke enkeltsaker. Verneplanarbeidet krever mye ressurser, i forbindelse med frivillig skogvern, erstatningssaker, bistand til Jordskifteretten (grensemerking) og forvaltning av verneområder. Likeså krever gjennomføring og oppfølging av faggrunnlag for prioriterte arter og utvalgte naturtyper mye arbeid, likeså fordeling av tilskuddsmidler (82-posten) til eksterne søkere.

I Oslofjord-verneplanen ble to gjenstående erstatningssaker avsluttet i 2014: Berammet overskjønn for Skipstadsand (Hvaler) ble trukket og skjønnet fra 2013 er nå rettskraftig. Skjønn for *Telemarkslunden – Ekebylunden* (Rygge) er avholdt og er rettskraftig.

Grensemerking av verneområder i Oslofjordverneplanen fortsatte i 2014 i regi av Jordskifteretten, der Fylkesmannen bistår. Rettsmøter for alle grensegangssaker er avsluttet. Noe merkearbeid gjenstår for Øra og Kråkerøyskjærgården, ellers er merking av alle 44 områder i verneplanen avsluttet.

Forvaltningsplanene for Øra og Skjæløysundet er ferdigstilt. Værne Kloster med Bogslunden, Telemarkslunden og Husebyskogen har vært til faglig vurdering i Miljødirektoratet etter høring. Forvaltningsplanen for Kråkerøyskjærgården og Bjørnevågenlia er sendt på høring. Arbeid med forvaltningsplan er påbegynt for Sandøysalta og Gjølertangen.

Kulturlandskap

Rapporten *Viktige regionale kulturlandskap i Østfold* er avsluttet (rapp. 7, 2014 i Miljøvernavdelingens rapportserie). Det er avgitt uttalelse til Riksantikvaren om rapporten *Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse i Østfold*. Nasjonalt kulturlandskap i Eldøya-Sletter landskapsvernområde skjøttes i samarbeid med grunneiere og husdyreiere.

Bøensætre, som inngår i Østfolds utvalgte kulturlandskap Bøensætre med plasser, ble i 2014 solgt av Aremark kommune. Stedet er nå i privat eie. Kjøper er en tidligere vertsfamilie på Bøensætre.

Forvaltning av trua og sårbare arter, inkludert utvalgte naturtyper (UN) og prioriterte arter (PA)

Østfold er berørt av en rekke handlingsplaner/faggrunnlag for arter og naturtyper, som krever oppfølging. Flere forskrifter for prioriterte arter berører fylket, det samme gjelder for tre utvalgte naturtyper (eiker, slåttemark, lynghei).

Handlingsplaner:

Kartlegging og overvåking av forekomster av klippeblåvinge, rødknappsandbie/ ildsandbie er videreført. Skjøtsel av landets eneste gjenværende lokalitet med levedyktig bestand av klippeblåvinge i Idd, Halden, er utført. Det er fremdeles noen potensielle lokaliteter som bør sjekkes. Det har vært kontakt med Forsvarsbygg om skjøtsel av enger hhv. på Fredriksten festning og Rauer med formål bl.a. å bevare rødknappsandbie og prikkroutevinge (cinxia). NINA har utført supplerende kartlegging av rødknappsandbie på Fredriksten festning. Skjøtsel og overvåking av voksesteder for honningblom, rød skogfrue, strandtorn, dragehode og kammarimjelle er utført. Det har vært samarbeid med Botanisk Museum om forsøk med utsåing av honningblom. Strandtornplanter er utplantet på Kollen, Evje/Årefjorden, i Paradisbukta på Rauer og på Oven.

Del 2 (juridisk, administrativ og økonomisk vurdering) til faggrunnlagene for niobeperlemorvinge/prikkroutevinge, rødknappsandbie og kammarimjelle, som Østfold har ansvar for, er utarbeidet av Fylkesmannen. Handlingsplan for niobeperlemorvinge og prikkroutevinge (cinxia) ferdigstilles teknisk av NINA. Faggrunnlag etter eldre mal for strandmaurløve er gjennomgått og oversendt til Miljødirektoratet. Fylkesmannen foreslår å ikke slutføre faggrunnlaget etter ny mal, da arten etter nye undersøkelser har vist seg ikke å ha behov for prioritering. Østfold har mange arter som inngår i andre handlingsplaner, men vi har lite ressurser til oppfølging, tiltak og overvåking av disse.

Eikeregistreringer er under slutføring i Hvaler og er gjennomført i deler av Moss kommune. Fylkesmannen gir råd til kommuner eller tiltakshavere i plansaker og ved hogst/forvaltning av store eiker. Storsalamander er fulgt opp i konkrete plansaker og rådgivning. Dammer går tapt årlig i mangel av PA-forskrift for storsalamander.

Slått av 13 lokaliteter for slåttemark er gjennomført, jf. handlingsplanen. Fagregistreringer, kontroll og kontakt med grunneiere er gjennomført. Skjøtselsplanene for alle områder er nå sammenstilt i miljøvernavdelingens rapportserie. Det innebærer merarbeid for avdelingen å forestå innlegging av søknader for grunneiere i Søknadssenteret. Slåtteavtaler er inngått for åtte områder, men disse anses som ”svake”. Det at økonomisk støtte er fordelt på ulike støtteordninger (RMP, SMIL, 82-midler), kompliserer driftsfasen.

Lynghei skjøttes i Ytre Hvaler nasjonalpark.

Ålegrasenger følges opp i saker vedr. mudring og legging av sjøledninger.

Fremmede organismer

Det er avholdt samarbeidsmøte med kommuner og Vegvesenet om oppfølging av handlingsplanen og nye utfordringer. Kommunale flerårige prosjekter på artene kjempebjørnekjeks, kjempespringfrø og parkslirekne er fulgt opp med tilskudd i seks kommuner. Rynkerosebekjempelse og minkkontroll fulgt opp på kysten i samarbeid med SNO og kommuner. Fylkesmannen har vært representert i møter i oppstart- og søkefasen av Bioforskprosjekt i flere kommuner. Det er startet registrering og bekjempelse av kanadagullris på Jeløy og Hvaler i samarbeid med kommunene.

Resultatområde 08 Aktivt friluftsliv

Fylkesmannen har ikke hatt noen saker til klagebehandling i 2014, men har kun gitt generell veiledning.

Ivaretagelse av attraktive friluftsområder har blitt ivaretatt fortløpende i plansaker.

Fylkesmannen har fulgt opp saker der vi har rollen som grunneier/rettighetshaver på vegne av staten i de stilig sikra friluftsområdene.

Tilskudd til Skjærgårdstjenesten er utbetalt, Fylkesmannen har deltatt på møter med Skjærgårdstjenesten.

Tilrettelegging for jakt og fiske

Fylkesmannen har samordnet kommunenes refusjon av utgifter til jegerprøven og har refundert midler.

Resultatområde 09 Giftfritt miljø

Sedimenter

Fylkesmannen i Østfold har ikke ansvar for gjennomføring av tiltak i noen av de 17 prioriterte områdene. Fylkesmannen har ansvar for undersøkelser og tiltak for seks lokaliteter av prioriterte skipsverft. Forurensnings situasjonen er avklart for fire av lokalitetene og det er ikke behov for oppryddingstiltak på nåværende tidspunkt. Nødvendig opprydding ved en reparasjonsslipp i Engelsviken er fortsatt til vurdering.

Når det gjelder områdene utenfor Moss verft har grunneier søkt om tillatelse til utfylling for utvidelse av kai med 70 dekar. Utfyllingen vil samtidig dekke de mest forurensede hotspotsene i Mossesundet. Svært krevende geotekniske forhold gjør det vanskelig å kreve tildekking med duk før utfylling og det kan bli nødvendig å tillate spredning av forurensinger på vilkår om bidrag til senere tiltak i dypområdene utenfor.

I tillegg påser fylkesmannen at forurenset sediment blir forsvarlig tatt hånd om i alle tillatelser til mudring langs kysten.

Grunnforurensing

Fylkesmannen har arbeidet med en grunnforurensingssak knyttet til at det ble avdekket høy avrenning av bly, sink og kvikksølv fra et nedlagt deponi. saken fortsetter inn i 2015.

Fylkesmannen har ikke hatt kapasitet til å følge opp kommunenes arbeid med forurensingsforskriften kap 2.

Avfall og gjenvinning

Foruten løpende saksbehandling knyttet til utslippstillatelser (se konsesjonsbehandling) har Fylkesmannen jobbet en del med å få inn avfallsplaner i havner. Dette arbeidet har vist seg tidkrevende. Mottatte avfallsplaner fra private industrihavner holder gjennomgående lav kvalitet og det er vanskelig å få forståelse for regelverket hos aktørene. Fremdriften rapporteres løpende til fagseksjon i miljødirektoratet.

Resultatområde 11 Stabilt klima

Reduksjon av klimagassutslipp

Innenfor de kommunale virkemidlene er det for Østfold sin del transportutslipp, god transport- og arealplanlegging og energiomlegging i varmeproduksjon som er de viktigste utfordringene på utslippssiden. 17 av 18 kommuner i Østfold har vedtatte klima- og energiplaner i samsvar med SPR for slik planlegging. Fylkesmannen deltar aktivt som miljøfaglig rådgiver og støttespiller i kommunenettverket Klima Østfold. Nettverket har lagt størst vekt på kommunenes rolle som pådrivere og utbyggere for omlegging til mer bruk av ladbare kjøretøy og bidratt aktivt til økt andel Biogass i kollektivtransporten. Videre er det etablert en arbeidsgruppe som ser nærmere på aktuelle kravformuleringer ved bruk av plan- og bygningsloven. Det er også satt i gang prosesser for utvidet enøk-analyse med handlingsplaner for den kommunale eiendomsmassen. Arbeidet i nettverket videreføres i 2015 med 2020 som tidshorisont

Tilpasning til klimaendringer

Klimatilpasning er inkludert som tema i vår myndighetsutøvelse for avløpssektoren og er et sentralt hensyn i arbeidet med reguleringsplaner og saker etter vannressursloven. Klimasårbarhet er fast tema i alle beredskapsfora i fylket (rapporteres mer detaljert til DSB). Det er vanskelig å konkretisere hva som er klimatilpasning i arbeid etter naturmangfoldloven.

Resultatområde 12 Tverrgående virkemidler

12.1 Miljøhensyn i planlegging

Arealpolitikk og samfunnsutvikling

Formidling av nasjonal politikk gjennom uttalelser til kommunale og regionale planer blir ivaretatt gjennom den løpende saksbehandlingen. I 2014 ble det avgitt 188 uttalelser og innspill til innkomne planer som varsles eller er på offentlig ettersyn. Det er avgitt 86 uttalelser og faglige råd til reguleringsplaner og 3 av disse med innsigelse. Det har vært få rulleringer av kommuneplaner og kommunedelplaner i 2014, med bakgrunn i at mange kommuner har nyere arealplaner på dette nivået. Det er avgitt 13 uttalelser og 2 av disse med innsigelse. Det er spesielt kommuneplanene i Sarpsborg (arealdel og kystsonedel) som fra Fylkesmannens side har vært vurdert å være i konflikt med nasjonale hensyn hva angår arealdisponering og transport.

I alle byene pågår det aktivt arbeid med sentrumsplaner og utvikling av en tettere og mer aktiv bykjerne, men dette arbeidet er vanskelig å få omsatt i praksis så lenge det fortsatt bygges mye i byenes ytre deler og bl.a. kontorarbeidsplasser flyttes til næringsområder i utkanten. Byene i Nedre Glomma nærmer seg oppstart for tiltak som gjelder bypakkene og bomring, med tiltak som etterhvert vil kunne gi forbedringer av bymiljøet. Det legges også ned mye arbeid i planlegging av overordnet veinett og det er store forventninger til planarbeidet som nå følger av Intercity-utredningene. Spesielt Moss har hele dette året nedlagt mye arbeid i å koordinere arbeidet med jernbane, riksvei 19 og fergeforbindelsen gjennom en omfattende sentrumsplanprosess.

Antallet avgitte uttalelser i dispensasjonssaker er relativt stabilt (443 i 2014). 8 saker er påklaget. I strandsonen er det fortsatt et høyt utbyggingspress. Fylkeskommunen har utarbeidet ny kystsonesplan hvor Fylkesmannen har deltatt aktivt i utformingen. Sarpsborg har utarbeidet ny kystsonesplan til kommuneplanens arealdel. Denne har Fylkesmannen innsigelse til, som skal mekles i mars 2015. Bakgrunnen er i hovedsak økt innslag av byggeområder i 100m-beltet.

Det er en utfordring for Fylkesmannen å oppfylle en del av embetsoppdragets enkeltpunkter som innebærer at vi skal «påse» at visse hensyn blir ivaretatt. Det er også sterke signaler om økt hensyn til lokaldemokratiet og redusert bruk av innsigelser. Antallet innsigelser fra Fylkesmannen i Østfold var rekordlavt i 2014, og en viktig faktor i dette er at man tar større hensyn til kommunenes selvstyre. Dette innebærer imidlertid også at det blir vedtatt planer i strid med Fylkesmannens anbefalinger.

Klima-, forurensning og lokalisering av utbygging i areal- og transportplanleggingen

Å påvirke en god lokalisering er svært vanskelig med de virkemidler Fylkesmannen rår over. Kommunene har fortsatt betydelige arealer til rådighet, og vektlegger ikke i tilstrekkelig grad klima og miljø som avgjørende for lokalisering av utbygging som fremmes fra private utbyggere. Fredrikstad og Sarpsborg har laget egne strategier i form av boligpolitiske programmer for å få en bedre styringsmulighet. Miljøvern avdelingen påpeker klimahensyn og tilpasning i svært mange av sine uttalelser. Fylkesmannen har prioritert å delta i regionalt planforum som møter hver 14. dag og drøfter prosjekter og planer med kommunen. Denne arbeidsformen fungerer godt og bidrar betydelig i dialogen med kommunene.

Naturmangfold, landskap og friluftsliv i arealplanleggingen

Dette er ivaretatt ved formidling av nasjonal politikk i behandlingen av plansaker (se ovenfor). Hensyn til naturmangfold ivaretas ved å spille inn kjente naturverdier tidlig i planprosessen. Kommunene vurderer naturmangfoldloven §§ 8-12 i de fleste saker, men med noe varierende kvalitet og presisjon. Vi har flere eksempler på reguleringsplaner hvor for eksempel hule eiker er ivaretatt i planen, med kart og bestemmelser.

Vurdering av landskapshensyn er fortsatt en utfordrende oppgave, både faglig og med tanke på den allmenne medvirkningsprosessen, som vi forstår er viktig i henhold til den europeiske landskapskonvensjonen. Det er også utfordrende å få en dispensasjonspraksis i strandsonen som samsvarer med det vi oppfatter var lovgivers intensjon. Det er noen kommuner som praktiserer dispensasjonssakene i strandsonen omtrent som i 2008, med sterk vektlegging av utbyggers ønsker og kommunenes retningslinjer.

Energiplanlegging

Når det gjelder pådriverrollen for energiøkonomisering og bærekraftig energiomlegging i kommunene, løses dette gjennom vår deltakelse i Klima Østfold. Her har energimerking av kommunale bygg, med utvidet energianalyse, utbygging av ladeinfrastruktur for ladbare kjøretøy og offentlige anskaffelser som virkemiddel for biogassproduksjon vært sentrale tema.

Fylkesmannen har i 2014 deltatt på to klagebefaringer, inkludert møter, arrangert av Olje- og

energidepartementet. Befaringene ble avholdt som ledd i departementets behandlingen av klagen på NVEs vedtak om avslag på søknad om Kjølen vindkraftverk i Aremark kommune og klage på NVEs vedtak om konsesjon på søknad om Joarknatten/Høgås vindkraftverk i Marker kommune. Fylkesmannen har avgitt en uttalelse til vindkraft, dette gjaldt kommuneplan i Eda kommune i Sverige.

Fylkesmannen har gitt råd om konsesjonsplikt i en større vassdragskonsesjonssak (Vamma kraftverk i Glomma) og i noen mindre saker.

Motorferdsel i utmark

Det har ikke vært behandlet noen saker i Østfold i 2014.

Fylkesmannen som rettssikkerhetsgarantist og samordner av statlige interesser*

Fylkesmannen har ikke vært involvert i saker knyttet til ulovlighetsoppfølging eller kartlegging av ulovlige stengsler.

12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling

Konsesjonsbehandling

Fylkesmannen har i løpet av 2014 ferdig behandlet 13 søknader om endring/utvidelse/ny tillatelse etter forurensningsloven med forskrifter. I tillegg er det mye klager på støy, støv og andre nærmiljøulemper som må håndteres fortløpende. Grunnet redusert bemanning hopet det seg opp med søknader på slutten av året og vi har derfor i en periode hatt uønsket lang saksbehandlingstid, også på ellers enkle og kurante saker.

Fylkesmannen er myndighet for 34 anlegg som er omfattet av industriutslippsdirektivet (IED) der det kan være behov for å gjennomgå tillatelser med vilkår. Dette gjelder særlig kravet til grunnundersøkelser på virksomhetsområdet. Embetsoppdraget for 2014 varslet koordinert innsats på dette feltet og vi har derfor foreløpig avventet videre instruks og ikke tatt tak i denne problemstillingen.

Vi har et etterslep på opprydning i utgåtte tillatelser og databasen Forurensing. Disse sakene tar vi tak i fortløpende dersom de blir aktuelle, men har ikke kunnet prioritere aktiv innsats for selv å oppheve gamle tillatelser til nedlagte virksomheter.

Tilsyn

Fylkesmannen gjennomfører risikobasert forurensningstilsyn. I 2014 utførte vi 1 revisjon og 26 planlagte inspeksjoner i tråd med plan opprettet med kontrollplanverktøyet i Forurensing samt 4 hendelsesbaserte inspeksjoner, 1 sluttkontroll og 1 støymåling. Tre av de hendelsesbaserte inspeksjonene er knyttet til mistanke om avfallsdeponering i fyllplasser for rene masser. Arbeidet med avløpsaksjonen har vært høyt prioritert og vi har deltatt aktivt inn i aksjonsplanleggingen.

Ressursituasjonen har gjort at vi i liten grad har kunnet prioritere kontroller med bygg- og anlegg, små verksteder og andre små virksomheter med farlig avfall de to siste årene. På dette feltet har vi et stort etterslep. Av samme grunn deltok vi ikke på verftsaksjonen. Alle avfallsdeponiene ble kontrollert i 2013, samtidig med farlig avfall og avfallsmottak. Vi deltok derfor heller ikke på den landsdekkende deponiaksjon i 2014.

12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon

Kart og geodata

I begynnelsen av 2014 ble en langsiktig GIS-samarbeidsavtale mellom de tre fylkesmannsembetene i Østfold, Vestfold og Oslo og Akershus, undertegnet. Samarbeidsprosjektet OslofjordGIS har eksistert i snart tre år. Grunnstrukturen for en moderne GIS-løsning til intern saksbehandling er nå etablert. GIS-løsningen er effektiviserende på mange saksbehandleroppgaver hos våre tre embeter, og har et stort potensial for videreutvikling. Samarbeidet har skapt en robust GIS-organisasjon med en bred kompetanse som alle embetene har glede av. I prosjektperioden har arbeidet vært konsentrert om GIS-bruk innen fagområdene landbruk, miljø, plan- og byggesak og samfunnsikkerhet. Vi har også gjennomført en spørreundersøkelse om bruken av web-innsynet. Av 55 respondenter svarer hel 32 personer at de benytter verktøyet minst en gang i uka eller oftere. Den viktigste årsaken til bruken er å finne eiendomsinformasjon (hjemmelshaver, Gnr/Bnr ol.). I tillegg var det å finne relevante registreringer i et gitt område, se ortofoto over et gitt område og innhente planinformasjon, oppgitt som viktige årsaker. Fra og med 1. januar 2015 vil Aust-Agder inngå i et "løser" samarbeid med OslofjordGIS.

I OslofjordGIS er det lagt inn omriss av plandata, som ved aktivering «fyrrer opp» kommunenes egne webkarttjenester. Plansaksbehandlere benytter seg med andre ord også av kommunenes egne webkarttjenester i forbindelse med utsjekking av plansaker.

I kartløsningen er det også tilrettelagt for alle tidsserier av ortofoto fra Norge digitalt. Dette er til stor nytte i saksbehandlingen. Fylkesmannen deltok i 2014 i samarbeid med kommunene i ytre Østfold (kystkommunene) om etablering av skråfoto. Bildene ble tilgjengelig på slutten av 2014. Vi har store forventninger til nytten av disse dataene.

Kartlegging og overvåking av naturmangfold

Opplæringskurs i Naturmangfoldloven er gjennomført for kommuner, div. statlige etater, skogeierforeninger, ideelle organisasjoner m.fl., med hovedvekt på lovens kap. II (§§ 8-12), prioriterte arter, utvalgte naturtyper og frivillig skogvern. Det er fortsatt stort behov for å formidle kunnskap om lovens kap. II, prioriterte arter og utvalgte naturtyper.

Naturtypekartlegging i fylket nærmer seg omsider slutten for fylkets 18 kommuner. Arbeidet i Spydeberg er under slutføring og data fra Trøgstad ble lagt inn i Naturbase i 2014. Ajourførte naturtypedata for Sarpsborg og Rakkestad, samt data for eiker i Sarpsborg og Rygge er oversendt Miljødirektoratet i 2014 for innlegging i Naturbase. Noe suppleringer til basen er under arbeid for slåttemark og lynghei. Mange data fra diverse undersøkelser er ikke lagt inn i basen, men finnes bare i analoge eller digitale rapporter. Det er mangelfull ajourføring av basen, særlig hva angår tapte eller ødelagte lokaliteter/objekter. Fortsatt er det en utfordring i arealsaker at ikke Naturbase og Artsdatabanken konsulteres av eksterne aktører og kommuner.

Miljøvernveddelings rapportserie fra og med 1985 er gjort tilgjengelig som søkbar pdf på fylkesmannens hjemmeside. I 2014 er det utgitt syv nye rapporter i serien: fire forvaltningsplaner/skjøtselsplaner (for 13 slåttemarker, Skjæløysundet, Øra, Værne kloster), to om diverse naturfaglige undersøkelser og en om kulturlandskap.

12.4 Internasjonalt samarbeid

Ikke aktuelt for Østfold i 2014.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
01-06 Naturmangfold, vannforvaltning og vannforurensning	kr 4 475 648,71	kr 1 551 784,70
09 Gifffritt miljø	kr 279 435,23	kr 0,00
11 Stabilt klima	kr 175 684,33	kr 0,00
12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling	kr 1 022 111,10	kr 454 644,31
12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon	kr 592 257,70	kr 0,00
Sum:	kr 6 545 137,00	kr 2 006 429,00

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Matsikkerhet

21.1 Økt matproduksjon og trygg mat

Sentrale utviklingstrekk og drivkrefter i utviklingen av jordbruket

Østfold har store produksjoner innenfor korn, kjøtt, egg, melk, grønt og bær. Det gjør at fylket har en variert og sammensatt næringsmiddelindustri med stor foredling fra alle sektorer med unntak av melk.

I Østfold er 19 % av arealet jordbruksareal. Jordbruket omfatter totalt over 5 700 arbeidsplasser i primærjordbruk og foredlingsindustri. Foredlingsindustrien har ligget stabilt på 3 700 arbeidsplasser de siste 13 årene mens sysselsettingen i primærjordbruket faller på linje med landet generelt. Nedgangen i areal det er søkt produksjonstilskudd for fra Østfold er ca 4,5 % siden årtusenskiftet og omsøkt kornareal har nedgang på 10 %. Fylkets andel av en fallende norsk kornproduksjon var i 2013 19,5 %. Kornarealet på et gjennomsnittlig korngård er 302 da.

Østfold er et av de største fjørfefylkene med 19 % av norsk fjørfeproduksjon. Men tross vekst på over 40 % i volum har andelen gått ned fra 22 % i 2006. Vi har en stabil andel av den nasjonale grise- og eggproduksjonen med hhv. 7,4 og 12 %. Andelen melke- og storfekjøttproduksjon utgjør 2 og 3 % av landets totale produksjon. Økologisk produksjon i fylket utgjør en stor andel av total norsk produksjon, særlig egg- (40 %), grønnsaks- (30 %), korn- (17 %) og melkeproduksjon (11 %).

Også i Østfold må det tas grep for å sikre produksjonen framover. Fylket har godt, fruktbart jordsmonn, godt klima og store sammenhengende jordbruksareal. Jordvern er derfor svært viktig, men Østfold har ikke bidratt positivt til målsettingen om å halvere den årlige omdisponeringen av dyrka mark. Fallet i andel av fjørfeproduksjonen er også uheldig da det store kornarealet trenger mest mulig husdyrgjødsel. Kornproduksjonen i Østfold har hatt en dramatisk nedgang i areal og foretak, og avlingene har vært lave de siste årene. I motsetning til andre produksjoner er det begrenset hvor store områder man kan produsere korn og spesielt matkorn på i landet. Kornarealet er derfor særlig viktig også i nasjonal sammenheng.

Østfoldjordbruket 2014

I 2014 søkte 2211 landbruksforetak om produksjonstilskudd i Østfold. Dette er en nedgang på 53 søkere fra 2013. Det ble søkt produksjonstilskudd til 728 370 dekar, en nedgang på 244 dekar fra 2013. Grovfôrarealet økte med 2276 dekar fra 2013 til 2014. Kornarealet er redusert med 1799 dekar samme periode. Oppgangen i grovforareal og nedgangen i kornareal er tegn på dårlig økonomi i kornproduksjonen. Dette er bekymringsfullt i forhold til vårt nasjonale ansvar for kornproduksjon. Grønnsaksarealet økte fra 4759 da i 2013 til 5339 da i 2014. Arealet med frukt og bær hadde en liten økning fra 2145 da til 2184 da.

Dyretallet i melke- og kjøttproduksjonen er omtrent det samme som i 2013, men antall melkeprodusenter er redusert. Det er kun 147 melkeprodusenter igjen i fylket. I de kraftforkrevende produksjonene er antall purker redusert med 608 til 3392 og antall gris levert til slakt er redusert med 2414. Antall verpehøner er tilnærmet stabilt mens og antall slaktekyllinger har økt med 1 265 943.

De 11,38 millioner kroner innvilgede investeringsmidler til tradisjonell produksjon fordelt på produksjoner; 0,6 til melk, 3,15 til storfekjøtt, 0,25 til gris, 1,1 til kylling, 1,1 til kalkun, 2,58 til grønnsaker, bær og frukt, 1,89 til korntørke og 1,21 til driftsbygning, gjødselkum o.l.. Norturas satsing på Hærland i Eidsberg vil de nærmeste åra være en stor drivkraft for etablering av fjørfeproduksjon i Østfold. Generelt er søknadstilgangen betydelig høyere enn hva Østfold får tildelt av tilgjengelige bedriftsrettede bygdeutviklingsmidler.

Prosjekter for økt matproduksjon i Østfold

I 2014 ble det arbeidet med oppstart av prosjektet Økt kornproduksjon i Østfold og Akershus hvor Fylkesmennene skal delta aktivt inn i prosjektarbeidet. Økt kornproduksjon i Østfold er et mål og det er ønske både om økt kornareal og økt produksjon per dekar. Prosjektet Bygg til mat som ble startet opp av Fylkesmannen i Østfold og Norges Vel har resultert i DUGA og Gullbygg som etter privatisering og lanseringen i 2014 ble en salgssuksess hos Coop. Fylkesmennene rundt Oslofjorden er involvert i prosjekter for økt dyrking av frukt og bær.

Samarbeid med regionale aktører og Mattilsynet

Fylkesmannen har et godt samarbeid med regionale aktører i partnerskapet; Østfold fylkeskommune (ØFK), Innovasjon Norge, næringsorganisasjonene og kommunene i arbeid under Regionalt bygdeutviklingsprogram. I regionalt planmøte (Planforum) samkjører FMØ, ØFK og Veivesenet seg i plansaker og møter samlet kommunene ved behov. På matområdet har vi et godt samarbeid med Guldkorn og Regional matkultur. Fylkesmannen deltar på årlige kontaktmøter med Mattilsynet og har ellers kontakt ved behov.

Resultatområde 22 Landbruk over hele landet

22.1 Bruk av landbruksarealer

Beitebruk

I Østfold er det fortsatt kun et beitelag. Beitelaget beiter øyer i Hvaler kommune og gjør en viktig jobb for å bevare tradisjonen med skjærgårdsbeite og de natur- og kulturverdiene som er knyttet til dette. To nye beitelag har i 2014 begynt å etablere seg i indre Østfold, og ett av disse hadde sommeren 2014 dyr på beite i Trømborgfjella. Beitelagene ble ikke stiftet formelt før i 2015, og de har derfor ikke søkt om tilskudd innen OBB. Fylkesmannen ser en økt interesse for beiting i utmark.

Regionale og lokale tiltak i landbruket til rovviltforvaltning

Landbruksavdelingen har ansvar for fordeling av midler til forebyggende tiltak over miljøverndepartementets budsjett. Disse har i Østfold i hovedsak blitt tildelt til oppseting av rovdryavvisende gjerder. Det medfører at eksisterende besetninger med dyr på utmarksbeite har fått tilskudd til radiobjeller for å kunne avdekke rovdyrangrep på et tidlig stadium.

Dette betinger en dialog med kommunene for å få hensiktsmessige løsninger der midler til forebyggende tiltak ikke strekker til, eller at området som skal gjerdes inn grenser mot vann slik at midler til forebyggende tiltak ikke kan benyttes. I enkelte tilfeller blir det stilt krav til rovdryavvisende utførelse av gjerder også gjennom SMIL-ordningen. Dialogen med kommunene er viktig, og vi bruker noe midler over kap. 1144 post 77 til en årlig todagers samling med kommunal landbruksforvaltning.

Beskriv kort bruk og nytte av data fra Geovekst og Norge digitalt hos alle avdelingene ved embetet

I begynnelsen av 2014 ble en langsiktig GIS-samarbeidsavtale mellom de tre embetene; Fylkesmannen i Østfold, Vestfold og Oslo og Akershus, undertegnet. Samarbeidsprosjektet OslofjordGIS har eksistert i snart 3 år. Grunnstrukturen for en moderne GIS-løsning til intern saksbehandling har blitt etablert. GIS-løsningen er effektiviserende på mange saksbehandleroppgaver hos våre tre embeter, og har et stort potensiale for videreutvikling. Samarbeidet har skapt en robust GIS-organisasjon med en bred kompetanse som alle embetene har glede av. I prosjektperioden har arbeidet vært konsentrert om GIS-bruk innen fagområdene landbruk, miljø, plan- og byggesak og samfunnsikkerhet. Vi har også gjennomført en spørreundersøkelse om bruken av web-innsynet. Av 55 respondenter svarer hele 32 personer at de benytter verktøyet minst en gang i uka eller oftere. Den viktigste årsaken til bruken er å finne eiendomsinformasjon (hjemmelshaver, Gnr/Bnr ol.). I tillegg var det å finne relevante registreringer i et gitt område, se ortofoto over et gitt område og innhenting av planinformasjon oppgitt som viktige årsaker. Fra og med 1. januar 2015 vil Aust-Agder inngå i et "løsere" samarbeid med OslofjordGIS.

I OslofjordGIS er det lagt inn omriss av plandata, som ved aktivering «fyrer opp» kommunenes egne webkarttjenester. Plansaksbehandlerne benytter seg med andre ord også av kommunenes egne webkarttjenester i forbindelse med utsjekking av plansaker.

I kartløsningen er det også tilrettelagt for alle tidsserier av ortofoto fra Norge digitalt. Dette er til stor nytte i saksbehandlingen.

I tillegg til kartinnsynsløsningen benyttes også desktopprogramvaren ArcGIS og FYSAK av flere saksbehandlere. I både ArcGIS, FYSAK og OslofjordGIS er det relativt enkelt å hente inn WMS-tjenester fra andre datatilbydere i Norge digitalt-samarbeidet, noe som har forenklet bruken av geodata fra Norge digitalt. Data fra Geovekst og Norge digitalt inngår i alle de omtalte kartløsningene, og gir en bedre kvalitet på beslutningene som fattes. I tillegg gir kartløsningene en effektivitetsgevinst, ved at behovet for befaringer blir mindre. Flere av embetets avdelinger har stor nytte av disse verktøyene i mange sammenhenger.

Aktivitet i Geovekstarbeidet

Fylkesmannen har deltatt på landssamling og diverse fagseminarer. I samråd med kommunene ble det besluttet å arrangere kurs i 2014. Tema var markslagsklassifisering, AR5 i felt. Det deltok 19 personer fra fylkets 18 kommuner i tillegg til representanter fra Fylkesmannen og Skog og landskap. Fylkesmannen har bestilt og fått utført et geovekstprosjekt: Scanning av Rømskog kommune til bruk ved skogbruksplanlegging av kommunen.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2013	2012
FMOS	263	423	100	1,9	3,3	4,1	4,4

Sum	263	423	100	0	0	0	
-----	-----	-----	-----	---	---	---	--

22.2 Eiendom og bosetting

Kommunenes praktisering av regelverket

Dispensasjonssaker etter plan- og bygningsloven viser at kommunene har ulik praktisering av jordloven og tillatelse til oppføring av kår bolig. Det er stadig økende antall fradelinger av tun, også fra ressurssterke bruk. Da bosettingshensynet i liten grad er relevant i fylket, anbefaler vi sterkt at det ikke fradeles produktive arealer med tuna. For å få bedre oversikt over praksis og styrke veiledningen, innlemmet vi eiendomslovgivningen i forvaltningskontrollen med kommunene fra 2014.

22.3 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll

Vi opplever at kommunene stort sett forvalter økonomiske og juridiske virkemidler og regelverk på en god måte. Det varierer imidlertid mellom kommunene hvor strengt de praktiserer regelverket i Regionalt miljøprogram. Dette er problematisk og noe vi er i ferd med å ta tak i.

Produksjonstilskudd og velferdsordningene

Det ble utbetalt ca 302 millioner i produksjonstilskudd til 2211 søkere i 2014. Antall foretak som søkte produksjonstilskudd i Østfold er redusert fra 2259 i 2013 til 2211 i 2014. Ca 85 % av foretakene sendte inn søknad om produksjonstilskudd via internett.

Søknader til om tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv ble registrert/behandlet og utbetalt fortløpende. Det ble registrert 110 søknader og utbetalt 3,1 mill. kroner til denne ordningen i 2014.

29 tidligpensjonister i jordbruket har i 2014 mottatt ca. 3 mill. kroner i pensjon. FM har ikke mottatt kontrollister for ordningen i 2014 og har av den grunn ikke kunnet kontrollere utbetalingene.

Østfold har to avløserlag som dekker alle kommunene. Det er totalt 33 foretak som har benyttet landbruksvikarene i 2014. De to avløserlagene har til sammen fått utbetalt ca. 0,8 millioner i tilskudd til landbruksvikarvirksomhet for 2014. Avløserlagene har i 2014 hatt fire faste landbruksvikarer, pluss en på beredskapsavtale og to på andre avtaler.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2014 - antall

Klagebehandling

Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
0	3	0	1	0	0

Dispensasjonssøknader

Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
25	0	0	4	0	2	0	0	0

Fylkesmannens kontroll av landbruksvirksomheten i 2014

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

Årsverk: 0,6

Antall personer: 8

2. Gjennomførte kontroller av kommunenes landbruksforvaltning(forvaltningskontroller)

Kommune:	Fredrikstad kommune
Orninger/omfang:	SMIL og NMSK
Registrerte avvik:	Ingen avvik

Oppfølging av avvik:	
Kommune:	Halden kommune
Orninger/omfang:	SMIL og NMSK
Registrerte avvik:	NMSK: Mangelfullt kartvedlegg til vegsøknaden. Det er satt tidsfrist for oppstart av veganlegget.
Oppfølging av avvik:	Endringer må gjøres i eksisterende rutinebeskrivelser.
Kommune:	Rakkestad kommune
Orninger/omfang:	SMIL, NMSK, jordloven §§9 og 12 samt konsesjonsloven §9
Registrerte avvik:	Manglende fullmakt ved utfylling av søknadsskjema (søker). mangelfullt utfylt søknadsskjema og kartvedlegg. Manglende skriftlig vedtak for nybygging av bilvei.
Oppfølging av avvik:	Kommunen må etablere rutine for å sjekke at fullmakt foreligger, at søknaden og vedlegg er komplett, samt at alle vedtak fattes skriftlig etter forvaltningslovens bestemmelser og særlovgivningen.
Kommune:	Rygge kommune
Orninger/omfang:	Felles landbrukskontor for Moss, Rygge og Råde. Kontrollomfang: SMIL og jordloven
Registrerte avvik:	Ingen avvik.
Oppfølging av avvik:	
Kommune:	Skiptvet kommune
Orninger/omfang:	SMIL, NMSK, jordloven og konsesjonsloven
Registrerte avvik:	Vedtak signert av saksbehandler som ikke har fått delegert myndighet fra næringssjefen. Vedtak om inndragning av SMIL-midler etter utgått arbeidsfrist mangler.
Oppfølging av avvik:	Kommunen må revidere delegeringsregelverket slik at vedtak fattes etter fullmakt. Dette er utført og fremlagt for Fylkesmannen. Rutinebeskrivelse for SMIL-saker må også revideres slik at håndtering av vedtak om inndragning er korrekt beskrevet.

3. Gjennomførte foretakskontroller. Foretakene kan anonymiseres ved A, B, C etc.

Foretak:	A
Orninger/omfang:	PT, RMP, lokale miljøforskrifter
Hjemmel for kontroll:	
Registrerte avvik:	Etter at det ble gjort mange foretakskontroller i 2013, har vi i 2014 prioritert forvaltningskontroller og oppfølging av kommunene på kontrollområdet. Utover husdyrkonsesjon har Fylkesmannen i Østfold ikke gjennomført egne foretakskontroller i 2014.
Oppfølging av avvik:	

4. Andre kommentarer/ innspill:

Ved søknadsomgangen i januar 2012 var det 151 foretak i Østfold som søkte produksjonstilskudd i jordbruket med gris. I 2013 og 2014 var tallene hhv 139 og 140 foretak. Tilsvarende var det for årene 2012, 2013 og 2014 89, 92 og 100 foretak som hadde kyllingproduksjon, og 25, 24 og 20 foretak med kalkunproduksjon. Totalt var det 2 330 søkere om produksjonstilskudd i Østfold i 2012, 2 264 i 2013 og 2 211 i 2014. I 2014 ferdigstilte Fylkesmannen i Østfold kontroll av husdyrkonsesjonsregelverket for produksjonsårene 2011 og 2012 etter rundskriv fra Landbruksdirektoratet, senest RS 7/14. Dette omfatter 407 foretak, kontrollen ble påbegynt i 2013, og ferdigstilt i 2014. Det er fattet vedtak om ilegging av standardisert erstatning for totalt 12 foretak etter denne kontrollen, ingen av disse som følge av driftsfellesskap. Erstatningen beløper seg totalt til kr 286 673,-. Ett av foretakene drev med grisproduksjon, ett foretak drev med en kombinasjon av kylling og kalkun, og de øvrige 10 foretakene hadde kyllingproduksjon. Det er også påbegynt tilsvarende kontroll for årene 2012 og 2013 (393 foretak). Kontrollene må hele tiden se to og to år i sammenheng, på grunn av bestemmelsene om produksjon over 2 år. Det er for tidlig å si noe spesifikt om hvor mange foretak som må følges opp i 2015 etter denne kontrollen, men det arbeides med om lag 10 forhåndsvarsler for vedtak om ilegging av standardisert erstatning. I 2014 er det hentet inn ytterligere informasjon fra 3 foretak i en sak der det er mistanke om driftsfellesskap. Arbeidet med å utrede denne saken pågår, og vil pågå en tid fremover i 2015. Det er gjennomført stedlig kontroll hos disse tre foretakene i 2014. Vi ser at de fleste bruddene på husdyrkonsesjonsloven som oppdages etter kontroll mot leveranselister og data fra søknad om produksjonstilskudd er små overskridelser. Noen saker har et noe større omfang, og det er saker der det er mistanke om driftsfellesskap som utløser de største beløpene. Det er i særdeleshet ett slikt driftsfellesskap i Østfold som legger beslag på store ressurser for å kontrollere. Det kan ikke utelukkes at det er flere saker som kan være i strid med bestemmelsene om driftsfellesskap som ikke er oppdaget.

22.4 Regionalt tilpasset innsats**Styrking av kommunenes arbeid**

Gjennom vår kontakt med kommunal landbruksforvaltning vurderer vi fortløpende behovet for faglig oppdatering og -oppfølging. Fylkesmannen arrangerer årlig en 2-dagers fagsamling for kommunal- og regional landbruksforvaltning med stort oppmøte. I tillegg arrangeres flere dagssamlinger, kurs og studieturer for kommunal landbruksforvaltning for faglig oppdatert og inspirasjon. Kommunal landbruksforvaltning i Østfold deltar også på KOLA Viken som er en 2-dagers samling for kompetanseoppbygging av landbruksforvaltningen i Viken-fylkene. Veiledning og opplæring av kommunene foregår også i form av forvaltningskontroller og telefonkontakt.

Samarbeidet med regionale aktører innen næringsutvikling

Østfold har et godt fungerende partnerskap som består av Fylkesmannen i Østfold, Østfold Fylkeskommune, Innovasjon Norge (IN) og næringen representert ved Østfold Bondelag, Østfold Bonde- og småbrukarlag, Havass og Viken skog. Kommunene er representert i partnerskapet ved ordførerne i Spydeberg kommune. Vara er ordføreren i Trøgstad.

Kommunene er førstlinjeinstans for behandling av BU-saker. IN og Fylkesmannen har en årlig felles samling for landbruksforvaltningen med tema næringsutvikling i landbruket og søknader om BU-midler. I tillegg samler IN landbruksforvaltningen på mindre møter med et utvalg av landbrukskontorene. Fylkesmannen arrangerer i tillegg flere andre samlinger for landbruksforvaltningen i løpet av året, hvor noen av temaene er miljø, samfunns- og næringsutvikling.

Arbeidet i Regionale bygdeutviklingsprogram (RBP)

RBP for Østfold 2013-2016 ble ferdigstilt i 2013. Regionalt næringsprogram (RNP) konkretiseres i årlige handlingsplaner, og partnerskapet utarbeidet handlingsplan for 2015 før årsslutt i 2014. Handlingsplanen beskriver satsinger og føringer for bruken av bygdeutviklingsmidlene og midlene til rekruttering og kompetanse i landbruket.

Oppfølging av Regionalt næringsprogram (RNP) og den årlige handlingsplanen fordeler seg naturlig mellom partnerskapets medlemmer og deres ansvarsområder. Fylkesmannen jobber med mobilisering, utvikling og tilrettelegging innen satsingsområdene i RNP. Innovasjon Norge følger opp prosjekter i bedriftene innen de samme satsingsområdene. Fylkeskommunen er aktiv innen kompetanse og rekruttering. Det samarbeides også godt med næringsorganisasjonene på alle områder.

En representant for Fylkesmannen sitter i fylkeskommunens prosjektgruppe for rekruttering og kompetanse i landbruket (RK). Fylkeskommunen har vedtatt en egen strategi for RK som er innarbeidet i RNP og årlige handlingsplaner.

Flere pågående prosjekter illustrerer det gode samarbeidet i partnerskapet.

- Etablererservice: et tilbud om grunnleggende kurs i forretningsplan m.m. til etablerere utviklet i samarbeid mellom Fylkesmannen, Fylkeskommunen, IN, NAV Østfold og Sarpsborg kommune. Avtale frem til 2015.

- Nyskappingskonferanse: har vært arrangert de fem siste årene i samarbeid mellom næringsorganisasjonene, IN, Fylkeskommunen og Fylkesmannen. Tema i 2014 var lokalmat.

- En reise i smakfulle landskap: prosjekt innen grønt reiseliv i samarbeid med Bondelaget og Fylkeskommunen ble avsluttet med personlig veiledning for ca 13 tilbydere.

Kommunal landbruksforvaltning i Østfold pr 31.12.14: 31 årsverk innafor LMDs område.

Eidsberg: 2,1 årsverk, Rakkestad, 2,25 årsverk, Moss, Rygge, Råde 3,6 årsverk, Våler 1,5 årsverk, Sarpsborg 4,6 årsverk, Aremark, Marker, Rømskog 3 årsverk, Hobøl, Spydeber, Askim 3,6 årsverk, Fredrikstad 4,3 årsverk, Halden 2,5 årsverk, Tøgstad 1,6 årsverk, Hvaler 0,4 årsverk, Skiptvet 1,5 årsverk. Da er i stor grad viltforvaltning og forvaltning av kommunal skog ikke inkludert.

Fylkesmannens landbruksavdeling, pr. 31.12.14: 11,9 årsverk.

Dette inkludert 0,5 juriststilling i juridisk avdeling. Tre vakanser ventes besatt i løpet av 2015.

Resultatområde 23 Økt verdiskaping

23.1 Næringsutvikling innen jordbruk og bygdenæringer

Bruk av BU-midler 2014

"Handlingsplan for landbruksrelatert næringsutvikling i Østfold 2014" definerer satsingsområder og er retningsgivende for tildelingen av Bygdeutviklingsmidler hos Fylkesmannen og Innovasjon Norge. I 2014 var satsingsområdene produksjon av korn, storfé, melk, grønnsaker og poteter, frukt og bær, økologisk produksjon og forbruk og skogbruk. Rundt 35 % av de bedriftsrettede BU-midlene gikk til bygdenæringer. Fylkesmannen innvilget kr 2 800 940 til utviklings- og tilretteleggingsprosjekter. Fordelingen på de ulike kategoriene var; planteproduksjon og hagebruk kr 500 000, storfé og melk kr 138 000, økologisk landbruk kr 475 000, mat og drikke med lokal identitet kr 350 000, grønt reiseliv kr 325 000, Inn på tunet kr 54 000, skog og trebasert næring kr 308 000, etablereropplæring og kompetanse kr 625 000 og administrasjon kr 27 000.

Tverrsektorielt samarbeid og resultater i arbeidet med Inn på tunet generelt og Inn på tunet-løftet spesielt

Samarbeid med Østfold Bondelag om fagtur for etablerte og potensielle tilbydere av IPT-tjenester. Støttet med BU-midler.

Sammen med NAV Østfold, NAV Akershus og Fylkesmannens landbruksavdeling i Oslo og Akershus arrangerte vi 10. april 2014 en grønt arbeid-konferanse for tilbydere, tiltaksbedrifter og lokale NAV-kontor tilknyttet eksisterende grønt arbeid tiltak. Det var god oppslutning om konferansen og svært gode tilbakemeldinger. Vi som arrangerte konferansen utgjør også en arbeidsgruppe for grønt arbeid i våre fylker, som møtes jevnlig for å styrke grønt arbeid i våre fylker. I Østfold er det nå 6 gårder som driver grønt arbeid og totalt 55 plasser. 16 av 18 kommuner har tilgang på disse grønt arbeid-plassene.

Fylkesmannens landbruksavdelinger i Østfold, Oslo og Akershus, Vestfold, Buskerud, Telemark, Hedmark og Oppland, samt Kompetansesenteret for aldring og helse gikk sammen om å arrangere en fagdag for bønder som tilbyr Inn på tunet-tjenester innenfor demensomsorgen (dagtilbud). Behovet for nettverk og faglig påfyll er stort og samlingen ble svært godt mottatt. Vi vil følge opp dette i samarbeid med kompetansesenteret for aldring og helse høsten 2015. I Østfold er det bare ett slikt tilbud, i Fredrikstad kommune.

I samarbeid med Fylkesmannen i Oslo og Akershus arrangerte vi 2-dagers fagtur for kommunal landbruksforvaltning, med tema næringsutvikling. Inn på tunet var et sentralt tema på turen.

Inn på tunet-løftet. Inn på tunet-løftet i grensekommunene ble avsluttet i 2014, da var kommunenes behov for IPT-tjenester kartlagt og mange potensielle tilbydere hadde fått påfyll og veiledning. Fylkesmannen deltok i veiledningssamtaler med 5 potensielle tilbydere på slutten av prosjektet.

23.2 Skogbruk

Bioenergi og trebruk

Fylkesmannen er deltaker i et prosjekt i regi av Rakkestad kommune for økt bruk av massivtre. Det er fundert på økt bruk av lokale råstoffer, verdiskapning i kommunen og også som et virkemiddel i klimaproblematikken.

Prosjektet drives i samarbeid med Trebruk AS v/Bjørn Lier. Prosjektet arrangerte i 2014 en åpen temakveld, hvor bla. en stortingsrepresentant, en fylkespolitiker, en representant for byggenæringen, daglig leder i Trebruk AS og Johan C. Løken innledet. Det deltok ca 50 personer på temakvelden. Prosjektgruppa har også vært på studietur til massivtrefabrikken i Luster (Massiv Lust AS), og arrangert omvisning for kommunalt skogansvarlige på studenthyblene ved Høgskolen i Østfold i Halden som er bygd i massivtre. Prosjektet fortsetter i 2015.

Bortfallet av flistilskuddet fom 1.1.2014, lave strømpriser og en mild vinter har resultert i liten interesse for bioenergiutbygging. De som nysatser på bioenergi nå, gjør dette hovedsakelig av ideologiske årsaker og ikke økonomiske, noe som klart begrenser tilfanget.

Avvirkning

Avvirkningen i 2014 var rekordhøy i Østfold, ca 715.000 m³. Det er ikke avvirket mer på mange 10-år. Medregnet virke til eget bruk, er avvirkningen tett opp til et nyttbart balansekvantum på ca 800.000 m³. Årsakene til den store avvirkningen er svært gode sagtømmerpriser. Det skyldes at vi for tiden eksporterer tømmer til høye marginalpriser, og ikke minst at tømmerkjøperne i 2014 begynte å konkurrere om tømmeret. I Østfold har Viken mistet markedsandeler, disse er i hovedsak overtatt av Havass og Glommen Skog. Vi kan ikke utelukke at etterspørselen etter tømmer har ført til overavvirkning av særlig gran på lettligjengelige arealer. Stor konkurranse om tømmeret og fokus på store drifter, har ført til at skog er hogd før den forstlig sett burde: som ung hkl IV. Dette er en utfordring som entreprenører og oppkjøpere må ta på større alvor.

Det viktigste arbeidet som kan gjøres for raskt å møte en økende etterspørsel etter trevirke, er fortsatt fokus på god infrastruktur og ajourførte skogbruksplaner.

Infrastruktur

Vi ser at høye tømmerpriser er en kraftig motor for generell økt aktivitet i skogbruket. I tillegg kommer økonomiske virkemidler som skogfondordningen og direkte statsbidrag. Veibyggingen i 2014 var ikke større enn i andre år, men det er skapt en interesse og forventet aktivitet om veibygging som overgår mange andre år. Erfaringene med milde vintre og forventningene om at dette blir det vanlige i fremtiden, forsterker den effekten. Det ble i 2014 til sammen omsøkt 11.600 m skogsbilvei. 70 % av dette var opprusting av gamle veianlegg.

Det er inngått avtale med to veiplanleggere som benyttes i Østfold. Disse har til sammen planlagt 5-10 anlegg i fylket i 2014. Dette arbeidet er svært viktig med tanke på en best mulig faglig gjennomføring av prosjektene, ikke minst med tanke på den økonomiske forutsigbarheten. Det ytes 2 % høyere statsbidrag til skogeiere som benytter en av planleggerne.

Skogbruksplanlegging

Det ble i 2014 igangsatt skogbruksplanlegging i Våler kommune i regi av Viken. I tillegg pågår det planlegging i Rømskog kommune i regi av Foran. Planene skal være ferdige for leveranse til skogeierne i løpet av 2015 i begge kommunene. Til sammen omfatter dette ca 330.000 daa. Oppslutningen i Rømskog er omkring 83 % av arealet, Våler er i bestillingsfasen.

Økonomiske virkemidler til veier og skogbruksplanlegging

Det ble til sammen utbetalt kr 1.496.000 i statsbidrag til skogbruksplaner i Eidsberg og Marker i 2014 (tilskuddsprosent til skogeier: 50). Det ble gitt tilsagn om kr 1.919.000 til veier i 2014 (tilskuddsprosent: 25).

Resultatkontroller

De aller fleste veiprojekter av noe omfang blir befart av Fylkesmannen både før oppstart og etter ferdigstilling. Dette skjer alltid sammen med kommunalt skogansvarlig, og ofte sammen med veieier/entreprenør. Veier med statstilskudd blir alltid befart av kommunalt skogansvarlig i veiprojektets avslutningsfase for å sikre at gjennomføringen er i tråd med veinormalene.

Skogbrannberedskap

Skogbrannovervåkingen utføres med fly samt fra skogbrannvaktårnet på Linnekleppen. Kommunene, sponsormidler og rentemidler finansierer ordningen med Skogselskapet som sekretariat. FMLA skrev skogbrannkapittelet i FM-Østfold ROS (risiko og sårbarhetsanalyse) som ble revidert i 2013. Den store skogbrannen i juni 2008 førte til at mange kommuner gikk gjennom sitt planverk og oppdaterte disse.

Skogfundsordningen

Fra og med 2011 har alle skogfunds plasseringene vært i FMLA eierskap. For tiden er midlene plassert i 4 banker. Det har vært flere rentenedsettelse det siste året noe som vil redusere rentemiddeltilgangen framover. Høy avvirkning i 2014 har gitt ca 15 mill. kr mer i inngående skogfond enn gjennomsnittet for perioden 2011-2013, dette vil kompensere noe for rentenedgangen på kort sikt.

Økonomiske virkemidler til skogkultur, tynning og miljøtiltak

NMSK-potten for 2014 var kr 2,9 mill. Ved årets slutt var det kr 0,2 mill. tilbake av potten. Hele kr 2,4 mill av potten gikk til ungskogpleie (Hovedkode 131+133). Ungskogpleie har i lang tid hatt hovedprioritet i Østfold. Tilskuddet til ungskogpleie er i gjennomsnitt kun drøyt 30 %, og vi mener at det bør være minst på dette nivå for å ha god virkning i markedsføring av tilskuddet. Det er derfor ikke rom for å prioritere opp tilskudd til andre viktige formål. Planting ville i så fall vært prioritert. Det har i mange år vært utplantet ca 1 mill. granplanter, det er et tall som burde vært økt med minst 50%. I 2014 økte plantingene med ca 40% fra 2013, det ble reistret 1,34 mill. planter i skogfondssystemet, vi må tilbake til 1995 for å finne høyere tall. Med den høye avvirkningen blir rask nyplanting av hogstflatene viktig.

Østfold kommer brukbart ut av foryngelseskontrollen takket være gode forhold for naturlig foryngelse, men med tanke på framtidig verdiskapning og karbonbinding burde antall granplanter pr dekar vært høyere enn dagens nivå.

I 2014 ble 764 tiltak kontrollert, mens 2 477 tiltak ikke ble kontrollert. Det gir en gjennomsnittlig kontrollprosent på 22,6 som er godt over kravet på 10 %. Det er stor variasjon mellom kommunene. I praksis kontrolleres mer i ettertid som ikke registreres i ØKS slik at det reelt kontrolleres en større andel. Ved forvaltningskontroll av kommunene må kontrollprosent over 10 % dokumenteres.

Skogskader

Alle utvalgte kommuner utførte registrering av populasjonene av stor granbarkbille i 2014. Det var lave bildefangster i 2014, 3 858 stk/felle i gjennomsnitt. Dette er en økning på 57 % fra 2013, men fortsatt lave verdier. NMBU har årlig tur med studentene i forstpatologi og forstentomologi til Østfold, det er nyttig også for skogetaten som vertskap. I Østfold har vi nesten hvert år også besøk av skogforskere for å få råd og hjelp om ulike konkrete skogskader. Landbrukskontorene og FM bruker portalen "Skogskader på internett" i noen grad til registrering, men her har vi et stort forbedringspotensiale.

Resultatkontroll skogbruk og miljø

Alle 100 uttrekte flater til ordinær foryngelseskontroll er registrert i Webskas av kommunene. Den ekstraordinære foryngelseskontrollen i 2014 har også kommet langt i ØKS. Det er identifisert 195 flater i Østfold innenfor utvalgs kriteriene. 160 er registrert som "OK". De resterende 35 har status som "ok-følges opp", "purring sendt", "skal kontrolleres" eller "sendt egenmeldingsskjema". De aller fleste veiprosjekter av noe omfang blir befart av Fylkesmannen både før oppstart og etter ferdigstilling. Dette skjer alltid sammen med kommunal skogansvarlig, og ofte sammen med veieier/entreprenør. Veier med statstilskudd blir alltid befart av kommunalt skogansvarlig i veiprosjektets avslutningsfase for å sikre at gjennomføringen er i tråd med standardene

Miljø- og klimaarbeid

Vi mener at vårt viktigste bidrag er, og fortsatt vil bli satsing på å sikre de langsiktige investeringene innen skogkultur. Foryngelse og ungskogpleie står sentralt for å sikre langsiktig verdiskapning og karbonbinding. Innrettingen av virkemiddelbruken og deltakelse i ulike skogkulturprosjekter er våre viktigste bidrag.

Utviklingen i skogbruket

Avvirkningen i Østfold var rekordhøy i 2014, 715.000 m³. Entreprenørenes og tømmerkjøpernes fokus på store enkeltdrifter og svært gode sagtømmerpriser, bidrar til at granskog nær vei i noen tilfeller hogges før det er forstlig riktig. Vi ser at flere og flere eiendommer vil være tomme for hogstmodent virke i årtier framover, noe som selvsagt også skyldes at de er små. Det som er viktig nå, er et stort fokus på å få opp ny skog, og å skjøtte ungskogen. Skogfundsordningen er et godt og sentralt virkemiddel for å stimulere til økt aktivitet. Ordningen er vanskelig å markedsføre fordi mottakerne synes det er komplisert. At avstanden mellom skogeierne og skogsdriften er større enn noen gang, gjør at vi i Østfold har et stort fokus på kursing, særlig av nye skogeiere. Vi ligger blant de beste fylkene i gjennomføring av Aktivt Skogbruk-kurs.

Skogbruket i Østfold er for tiden inne i en høykonjunktur. De høye sagtømmerprisene har medført stor aktivitet først og fremst innenfor felt som bidrar til øyeblikkelig avkastning. Men vi ser også at arbeidet med å markedsføre skogbruksplanlegging og veibyggning går lettere i slike tider. Forhåpentligvis holder trykket seg oppe slik at også innsatsviljen for å etablere og stelle ny skog blir på et riktig nivå. Her er både kommunene og skogeierorganisasjonene viktige pådrivere.

Resultatområde 24 Bærekraftig landbruk

24.1 Jordvern og kulturlandskap

Omdisponeringen av dyrka og dyrkbar jord

Omdisponeringen av dyrka og dyrkbar jord i Østfold er fremdeles på et høyt nivå. Det er den beste av den beste jorda, med de beste klimatiske forholdene, som bygges ned. I Østfold kan bortimot all dyrka jord brukes til matkornproduksjon og fylket står for i underkant av 40 % av landets hveteproduksjon. Det er anslått at Østfold kan brødfø rundt det dobbelte av sin egen befolkning og den gode og lette jordarten langs raet er godt egnet for potet- og grønnsaksproduksjon. Østfold har derfor et ekstra stort ansvar for å ta vare på den dyrka jorda i fylket og finne alternative arealer å bygge på.

Østfold hadde i 2013 en avgang av dyrka mark og dyrkbare arealer på 665 dekar. Fra 1993 til 2013 ble det i gjennomsnitt omdisponert 767 da dyrka og dyrkbar mark. Fra 1970 til 2013 har 27 951 da dyrka og dyrkbar jord blitt omdisponert i Østfold.

Nasjonale mål

Det er utfordrende å formidle nasjonale mål om å ivareta jord- og kulturlandskapsressursene. Dialogen med kommunene foregår på ulike arenaer; embetsledelsens møter med seks kommuner hvert år, årlig samling mellom embetsledelsen og kommunenes ordførere og rådmenn, årlig samling for kommunal landbruksforvaltning, fagdager for kommunene, ved drøfting av plansaker med kommunene i regionalt planmøte (Pbls Planforum), i møter og skriftlige innspill til kommune(del)planprosessene og planstrategier. Kommunene har forståelse for de nasjonale målene i prinsipp, men i konkrete saker vektet ofte andre faktorer tyngre. Det er i enkelte tilfeller nødvendig å bruke virkemidler som omgjøring av vedtak etter jordloven og klager og innsigelser til vedtak og forslag etter Plan- og bygningsloven.

Fylkesmannen varsler innsigelse til reguleringsplaner som omfatter dyrka mark og som ikke er i tråd med kommuneplanene. Ved behandling av reguleringsplaner som er i tråd med kommuneplanene, oppfordrer Fylkesmannen kommunene til å vurdere om arealer med dyrka mark kan føres tilbake til LNF-område eller reguleres til jordbruk.

Kommunene gjør ulike vurderinger av om tiltak i LNF-områdene er i tråd med kommuneplanen eller ikke. Det er nødvendig med økt fokus på jordvern og kulturlandskap i LNF-områdene, på den enkelte landbrukseiendom, for å få gode faglige vurderinger når bygninger og anlegg som er i tråd med eller ikke i tråd med LNF-formålet vurderes etablert.

Utviklingstrekk og hovedutfordringer

Kombinasjonen av nasjonal arealpolitikk med fokus på arealøkonomisering, nasjonalt verdifull dyrka mark og et stort potensial for fortetting og omforming bør generelt tilsi at det ikke er aktuelt å vurdere nedbygging av dyrka mark i fylket i overskuelig framtid. Det er mulig å få en ønsket utviklingen i fylket uten å bygge ned store jordbruksarealer. Den største utfordringen i dag er å få kommunene til å jobbe aktivt med kompakte byer og tettsteder; fortetting og omforming i stedet for å fremme ønsker om å bygge ned matproduksjonsarealer. Fylkesplanen for Østfold bidrar til å minke presset på perifere jordbruksarealer mens presset på verdifulle, bynære produksjonsarealer har økt. Den ytre mulighetsgrensen for utbygging i fylkesplanen utfordres stadig. Avveiningen mellom jordvern og bolig-, areal- og transporthensyn er fortsatt utfordrende.

Etter 10 år med økt fokus på jordvern, arealeffektivitet, fortetting og omforming er vi nå der at det står på kommunenes vilje til å finne alternativ til utbygging av dyrka mark. Staten som utbygger av veier og jernbane må ha jordvern som en viktig premiss ved valg av traseer m.m.

Bøensætre med plasser - UKL

2014 har vært et år preget av usikkerhet for Østfolds utvalgte kulturlandskap. Aremark kommune vedtok å selge Bøensætre, og Landbruksdirektoratet, Riksantikvaren og Miljødirektoratet var enig i at Bøensætre med plasser ikke kan forsette å være utvalgt kulturlandskap uten Bøensætre. Bøensætre er nå solgt, men ny eier har enda ikke tiltredt. Det er derfor fortsatt usikkert om de vil være med i satsingen, men vi håper selvsagt det.

I 2014 har fokus vært på to bygninger, stua på Sørenskas og låven på Lagerholt. En stor del av tildelingen er brukt på nytt tak på stua og diverse eksteriør på låven. Blandt annet har låvebruen som ble satt opp til Farmen-innspillingen blitt fjernet.

Det ryddes kontinuerlig kratt og busker, beitene blir beitet og slåttemarken slått. Fylkesmannen opplever et stort engasjement fra grunneierne og en stolthet over landskapet. Tiltak for å holde motivasjonen levende vil fortsatt være prioritert.

Innsigelser

I 2014 var 3 av Fylkesmannens 5 innsigelser til Sarpsborgs kommuneplan knyttet til bl.a. jordvern. Det var ingen landbruksrelaterte meklinger eller saker til KMD i 2014.

24.2 Samfunnsplanlegging

Landbruk i samfunnsplanleggingen

Summen av hver enkelt kommunes ønsker om å legge til rette for utbygging, bidrar til et konstant nedbyggingspress på dyrka mark. Kommunene har en stor utfordring i å se helhetlig på arealdisponeringen både innad i kommunen og på tvers av fylkets regioner. Sett under ett har fylket store arealreserver til næringsvirksomhet, i hovedsak tenkt for transport og arealkrevende virksomheter.

Østfold har et stort arealforbruk per innbygger og følgelig stort potensial for fortetting og omforming. Kombinasjonen av nasjonal politikk knyttet til arealøkonomisering, stor forekomst av nasjonalt verdifull dyrka mark og et stort potensial for fortetting og omforming, burde tilsi at det er mulig å unngå nedbygging av dyrka mark i Østfold.

Kulturlandskapet er i endring; stadig større arealer påvirkes av utbygging og endringer i driftsformer i jordbruket, og en del arealer står i fare for å gro igjen. Bøensætre med plasser i Aremark kommune er utvalgt kulturlandskap i Østfold. Fylkesmannen opplever at tiltak og skjøtsel gjennomføres på en god måte, og grunneierne i området er interesserte og engasjerte.

Fylkesmannen hadde i 2014 god dialog med kommunene og fylkeskommunen i planprosesser etter Pbl. Dialogen skjer i hovedsak i regionalt planmøte (Pbls Planforum). Alle avdelingene og fagområdene ved embetet er representert i Planlaget som har ansvar for dialogen og høringsuttalelsene i forbindelse med planstrategier, kommune- og fylkesplaner.

I dialogen med kommunene i ulike planprosesser er vi særlig opptatt av å spille inn et forsterket jordvern, kompakt byutvikling, mer effektiv arealutnyttelse, strengere rammer for spredt utbygging, krav om fortetting og omforming og at kommunenes retningslinjer for landbrukstilknyttet næringsutvikling må være i tråd med veilederen "Plan- og bygningsloven og Landbruk Pluss". Det er utfordrende å formidle lovens krav til avgrensning og konsekvensutredning av arealer for spredt boligbygging, særlig til landkommunene. Konsekvensutredninger som berører landbrukets arealinteresser, herunder spredt utbygging, er noe vi må ha fokus på og stille strengere krav til da slike utredninger ofte ikke er gode nok.

Potensialet for mer effektiv arealutnyttelse blir oftest ikke synliggjort i planprosessene. Dette vanskeliggjør konkrete innspill om fortetting med kvalitet og omforming for å hindre tettstedsvekst og sikre jordressurser og andre verdier.

Vi har i 2014 ikke hatt verneplanarbeid som har vært konfliktfylt i forhold til landbruksinteressene i fylket.

Samfunnssikkerhet

Det har i 2014 vært ett utbrudd av Infeksiøs laryngotrakeitt (ILT) i hobbyfjorfehold. Dette er en A-sjukdom, og blir pålagt nedslaktning. Vi har god kontakt og samarbeid med Mattilsynet innen dette området

24.3 Klimautfordringene

Aktivitet knyttet til bioenergi og økt bruk av trevirke

Bortfallet av flistolkskuddet fom 1.1.2014, lave strømpriser og en mild vinter har resultert i liten interesse for bioenergiutbygging. De som nysatser på bioenergi nå, gjør dette hovedsakelig av ideologiske årsaker og ikke økonomiske, noe som klart begrenser tilfanget.

Fylkesmannen er deltaker, og delfinansierer gjennom BU-midler, et prosjekt i regi av Rakkestad kommune for økt bruk av massivtre i bygninger. Prosjektet har blant annet fokus på at bruk av massivtre er klimatisk gunstig ved at det lagrer mye CO₂ i motsetning til tradisjonelle stål- og betongbygg hvor utslippene av CO₂ er store. Eventuell fremtidig økt bruk av trevirke fra Rakkestad og Østfold, vil også være gunstig med tanke på lokal verdiskapning.

Klimatiltak innenfor landbrukssektoren

Fylkesmannen har en representant i styringsgruppa for bioenergisprosjektet som driftes av Skogselskapet i Østfold. Det viktigste rene skogtiltaket med tanke på CO₂-binding er ellers foryngelse etter hogst. Østfold har gode forhold for naturlig foryngelse, pluss at planteaktiviteten er økende. De senere års foryngelseskontroller viser at en økende andel av hogstflatene er tilfredsstillende forynget.

Det ligger også klimatiltak i RMP og i SMIL-tilskuddene. Dette gjelder spesielt tiltak som skal motvirke effekten av mer nedbør og hyppigere flom. Vi regner med at tilskudd til endret jordarbeiding har en viss positiv effekt på klimagassutslippene. Drenering har en positiv virkning ved at det normalt vil redusere tap av lystgass fra jordbruksarealene. Fylkesmannen sammen med Fylkeskommunen har fått finansiering fra Landbruksdirektoratet og Klima Østfold til et rådgivingsprosjekt for klima og energitiltak på gårdsnivå; "Klimasmart landbruk". Prosjektet er igangsatt, og de første kursene ble holdt i 2014. Prosjektet drives i samarbeid mellom Kalnes videregående skole, Østfold Bondelag, Norsk landbruksrådgiving, Fylkesmannen og Fylkeskommunen. Klima Østfold er prosjekteier. Hoveddelen av prosjektet skal gjennomføres i 2015.

Drenering

Tilskudd til drenering ble vedtatt i jordbruksavtalen i 2013 som en egen ordning under SMIL. For 2013 og 2014 ble Østfold tildelt 11,4 millioner kr til dette tilskuddet. Fylkesmannen har fordelt midlene til kommunene. I 2014 ble det innvilget 145 søknader om drenering på tilsammen 5,8 millioner kr og et areal på 5 800 dekar. Det har vært tilstrekkelig med midler til å imøtekomme søknadsmassen. Ubrukte midler disponeres i 2015. Vi regner med at minst 80% av fylkets 740 000 dekar jordbruksareal har behov for drenering. Minst 10 % av arealet har behov for ny drenering.

24.4 Produksjon av miljøgoder og reduksjon av forurensninger

Regionalt miljøprogram

2013-2016 ble endelig vedtatt våren 2013. I 2014 var det bare mindre justeringer av dette programmet. Det ble også sendt ut et informasjonshefte til samtlige landbruksforetak i fylket. For første året ble ikke veilederen for RMP sendt ut, men kun publisert på nettsidene til Fylkesmannen.

Det var 1 389 søknader om RMP i 2014. Dette er færre enn tidligere år. Dette kan skyldes prioriteringene, eller "spissingen", som er gjort i RMP. Den viktigste forklaringen er nok likevel at det som resultat av tidlig kornhøst og godt vær ble sådd store arealer med høsthvete i 2014. Dermed søkes det på langt mindre arealer med endret jordarbeiding.

Måloppnåelse miljøvirkemidlene

En stor andel av RMP og SMIL-midler brukes til forurensingstiltak, og dette utgjør en viktig del av finansieringen av landbrukets tiltak i forbindelse med vannforskriften. Østfold hadde en pott på 10,6 mill kr til SMIL-tilskudd i 2014. Fylkesmannen har gått inn for å styrke koblingen mellom SMIL og RMP og ser dette i sammenheng med tiltaksplanene for vannområdene. SMIL-midlene fordeles til kommunene, og fylkesmannen er klageorgan for kommunenes vedtak. Arealet med endret jordarbeiding har ligget på opptil 60 % av kornarealet for fylket som helhet. I 2014 gikk andelen betydelig tilbake. Dette skyldes i stor grad at det ble sådd mye høsthvete. På den andre siden har det vært en jevn økning i tilskuddene til buffersoner og grasdekte vannveger.

SMIL

Kommunene i Østfold har som tidligere år, i hovedsak tildelt SMIL-midler til forurensingstiltak. De fleste kommuner prioriterer denne typen tiltak høyest, men også tiltak som gjelder biologisk mangfold prioriteres. Flere kommuner har sett en økning i interessen for å gjerde inn gammel kulturmark og gjenoppta beite. Som tidligere er det også stor interesse for tiltak som gjelder verneverdige bygninger, selv om de fleste kommuner ikke prioriterer denne typen tiltak.

Miljøplan

Fylkesmannen har tidligere år fokusert på hva som er godkjent miljøplan, og hatt rettede informasjonstiltak til kommunene om dette. I 2014 har kommunene i større grad fulgt opp miljøplan gjennom 5 %-kontrollen i PT og RMP. Siden det er varslet at miljøplanforskriften skal opphøre å gjelde, har vi ikke sett noe stort behov for

oppfølgingstiltak utover dette.

Miljørådgeving

Fylkesmannen fikk en ekstra tildeling på 1 mill kr fra LMD til målrettet miljørådgeving på landbruksforetak. Midlene kan disponeres til konkrete prosjekter i 2013 og 2014. I samarbeid med vannområdene og kommunene ble det valgt ut områder hvor det er behov for å sette inn spesielle tiltak. Det ble satt i gang 4 rådgivingsprosjekter i 2013. Disse prosjektene ble gjennomført i 2014. Noe arbeid vil også videreføres i 2015. Det er foretatt en egen evaluering av prosjektene i samarbeid med Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Generelt er det svært gode erfaringer med direkte rådgeving på gårdsnivå eller i form av grupperådgeving i mindre bekkelag. Det kan imidlertid være vanskelig å vurdere den direkte effekten på vannmiljøet, og rådgevingen krever ressurser i form av lønn til rådgiver og administrasjon fra forvaltningens side.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2014 etter søknadsomgang 2013 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Kulturlandskap	Biologisk mangfold	Kulturmiljøer og kulturminner	Friluftsliv og tilgjengelighet	Avrenning til vassdrag og kyst	Utslipp til luft	Plantevernmiddel	Andre miljøtiltak
FMOS	1299794	698900	869440	92106	37095790	0	101950	0
Sum	1299794	698900	869440	92106	37095790	0		

24.5 Økologisk landbruk

Regjeringens mål er 15 prosent økologisk produksjon og omsetning innen 2020. Vi arbeider ut i fra en **handlingsplan for økologisk landbruk**, som vi har felles med Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Dette skjer i regi av prosjektet innenfor Økologiske foregangsfylker. Vi har prioritert dette prosjektet både innenfor bruk av BU-midler og egen arbeidskraft.

Østfold sin oppgave som **økologisk foregangsfylke** er å fremme forbruket av økologiske matvarer i storhusholdninger.

Vi bruker flere virkemidler for å oppnå høyere forbruk. Vi gir kurs og foredrag om "hvorfør økologisk". Vi besøker kjøkken og gir praktiske råd om hvordan komme igang, blant annet bakekurs for barnehageansatte. Vi arrangerer også studieturer til kjøkken, kommuner og land som har kommet langt i å bruke økologiske varer. Både Sverige og Danmark har kommet svært langt. Vi har i 2014 arrangert turer til Södertälje kommune sammen med Fylkesmannen i Oslo/Akershus og Drammensregionen. Vi har holdt seminarer i alle fylkene sammen med Fylkesmannen i Oslo/Akershus, Nofima og Difi. Det har også blitt holdt møter og kurs for enkeltkjøkken og gjort avtaler om videre kursing og oppfølging i 2015.

Tilskudd til økologisk handlingsplan blir fra 2014 administrert gjennom BU-ordningen. I 2014 har vi prioritert tiltak innen korn og grovfôrbasert husdyrproduksjon, og innen forbruk har vi prioritert storhusholdning og barn/unge. Midlene ble fordelt på 8 ulike økologiske tiltak. Det er stor søknadspågang, og mange aktiviteter er avhengige av disse midlene for å kunne gjennomføres. Det ble i 2014 innvilget kr 474 500.- til økologiske prosjekter

Ressursrapportering

Resultatområde Kapittel 0525 Fagdep.

Oppgaver under LMD kr 8 465 904,46 kr 0,00

Sum: kr 8 465 904,00 kr 0,00

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Forvaltningsoppgaver - barnehagen og grunnsopplæringen

31.1 Tilsyn

Fylkesmannens tilsyn med kommunesektoren er en del av den statlige styringen. Tilsyn og veiledning skal medvirke til at befolkningens rettigheter blir ivaretatt og at kommunens tjenesteyting utføres innenfor de rammer som fremkommer av lov og regelverk. Embetets tilsynsvirksomhet har satt fokus på utvalgte deler av regelverket.

Fylkesmannen fører tilsyn med at kommunen som lokal barnehagemyndighet utfører de oppgaver de er pålagt etter barnehageloven med tilhørende forskrifter, og med at kommunen og fylkeskommunen som skoleeier utfører de oppgaver de er pålagt etter opplæringsloven med tilhørende forskrifter.

Fylkesmannen i Østfold hadde i oppdraget for 2014 et krav om å føre tilsyn tilsvarende 54 poeng totalt, hhv. 36 på opplæringsområdet og 18 på barnehageområdet. I 2014 har dette totalt ført til 15 tilsyn med 13 ulike kommuner i fylket. Alle tilsyn er gjennomført etter gjeldende metodehåndbok og instruks fra Utdanningsdirektoratet.

Fylkesmannen innhenter områdekunnskap fra en rekke kilder som media, henvendelser fra brukere, klagesaker, årsrapporter, gjennomførte tilsyn, BASIL, GSI, grunnlagsdata fra skoleporten osv. Områdekunnskapen danner grunnlag for en risiko og vesentlighetsvurdering både i forhold til vektlegging av tema og utvalg av kommuner. Vi ser det som viktig at alle våre kommuner i løpet av en periode har vært gjenstand for tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven. Videre setter Fylkesmannens ansvar for samordning av statlige tilsyn noen rammer for hvilke kommuner vi kan velge ut det enkelte året.

På barnehageområdet har vi 2014 fortsatt valgt å ha fokus på kommunens eget tilsyn med barnehagene, belyst dels gjennom kravene til pedagogisk bemanning og politiattest. I tillegg har vi ført tilsyn med kommunens godkjenning av barnehager. Fylkesmannen i Østfold har hatt tilsyn på temaet kommunens tilsyn med barnehagene siden 2007. Vi har nå vært i flere av kommunene 2 ganger på samme tema med ca 3-4 års mellomrom. Vi registrerer at flere av kommunene i stor grad har forbedret sin tilsynspraksis i perioden mellom Fylkesmannens tilsyn. Likevel ser vi at kommunenes tilsyn med barnehagene har mangler både når det gjelder systematikk og egnethet til å avdekke lovbrudd. Vi ser også mangler med hensyn til oppfyllelse av lovkravene knyttet til politiattest og godkjenning.

I 2014 ble det igangsatt et Felles nasjonalt tilsyn (FNT). Det Felles nasjonale tilsynet skal gjennomføres i perioden 2014 til 2017. Tema for FNT 2014-2017 er «Elevens utbytte av opplæringen», med undertemaene «Skolens arbeid med elevens utbytte av opplæringen», «Skolebasert vurdering» og «Forvaltningskompetanse». Det har vært gjennomført Felles nasjonalt tilsyn med en kommune på temaene «Skolens arbeid med elevens utbytte av opplæringen» og «Forvaltningskompetanse». Det har videre blitt gjennomført tilsyn med to kommuner på temaene «Skolens arbeid med elevens utbytte av opplæringen» og «Skolebasert vurdering». I tillegg har det blitt gjennomført tilsyn med en kommune på temaet «Skolebasert vurdering» og en kommune på temaet «Forvaltningskompetanse».

Vi startet det Felles nasjonale tilsynet i Østfold med å arrangere informasjon og veiledningsdager for alle kommunene og fylkeskommunen, inkludert alle skolelederne på temaet som det Felles nasjonale tilsynet ville omhandle. Informasjons- og veiledningsdagene ble gjennomført i februar med fem likelydende veiledningsøkter. Det var god oppslutning og samtlige kommuner og fylkeskommunen var representert.

I det Felles nasjonale tilsynet i Østfold har vi også gjennomført egne veiledningsøkter for de kommunene og skolene som ble gjenstand for tilsyn. Veiledningene ble gjennomført med den enkelte kommune etter at varsel om tilsyn var mottatt, men før dokumentasjon skulle sendes. Vi har fått gode tilbakemeldinger på den formen som det Felles nasjonale tilsynet har hatt.

Erfaringene fra FNT i 2014 har vært svært varierende. Årsaken til dette er nok både at temaene om omfanget av tilsynet har vært ulikt i de forskjellige kommuner, men vi ser også at det er stor forskjell mellom kommunene og skolene i den enkelte kommune. Vi registrerer at de skolene som hadde involvert og informert lærere og ledere i forkant av tilsynet, også er de som i etterkant av tilsynet og på sluttmøtet uttrykte størst tilfredshet og utbytte. Felles for alle har vært at de har vist stor innsats for å få til endring for å oppfylle regelverket. Flere av

lovbruddene som ble avdekket gjennom tilsynet, ble rettet før fristen for tilbakemelding fra kommunen og skolene var satt og endelig tilsynsrapport utarbeidet.

I tillegg til det felles nasjonale tilsynet har Fylkesmannen gjennomført 3 egeninitierte tilsyn, samt ett tilsyn med Østfold fylkeskommune.

Fylkesmannen i Østfold har også i år valgt tema spesialpedagogisk hjelp og opplæringsloven § 13-10 forsvarlig system i de egeninitierte tilsynene. Tema er plukket ut på bakgrunn av antall klagesaker og henvendelser fra kommunene. Kommunene viser til at temaet er utfordrende å håndtere i praksis, og det er spesielt forholdet mellom spesialpedagogisk hjelp og et individuelt tilpasset og likeverdig ordinært barnehagetilbud som er vanskelig. Gjennom tilsynene avdekket Fylkesmannen avvik på § 13-10, kommunens internkontroll system, og avvik på sider av vedtaket, herunder saksbehandlingstid.

Fylkesmannen i Østfold deltok i 2014 i et pilotprosjekt med tilsyn med fylkeskommunen. Temaet var fylkeskommunens ansvar for godkjenning, oppfølging og veiledning av lærebedrifter. Piloteringen ble brukt av Utdanningsdirektoratet til å utvikle tilsynsmateriell, kontrollskjema og egenvurderingsskjema til bruk ved fylkesmennes tilsyn med videregående opplæring i bedrift. Piloteringen springer ut av Riksrevisjonens rapport (Dokument 3:6 (2012-2013)) om fagopplæring i bedrift, som peker på at fylkeskommunenes oppfølging av lærebedrifter er mangelfull og for lite systematisk. I etterkant av det stedlige tilsynet har det vært flere veiledningsøker med fylkeskommunen (seksjon for fagopplæring) gjennom høsten 2014. Dette var et tilbud fra vår side som fylkeskommunen takket ja til med tilfredshet.

Tilsynsarbeidet har vært fordelt på alle ansatte i avdelingen i 2014, med noe ulik fordeling av mengde deltakelse. Fylkesmannen i Østfold har en god grunnkompetanse på tilsyn og har ansatte med ulik bakgrunn og erfaring. Etter vår vurdering styrker dette kvaliteten på vår tilsynsgjennomføring. Vi vurderer at måloppnåelsen på tilsyn er god for 2014. Antall tilsyn tilfredsstiller resultatkravet.

Vi viser for øvrig til mer utfyllende informasjon i tilsynsrapport til Utdanningsdirektoratet med frist 28. februar 2015.

31.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen har oppfylt oppdraget og rapporterer ingen avvik.

Vi har i all hovedsak behandlet klagesaker innen 3 månedersfristen. I saker der fristen er overskridet skyldes dette at vi har innhentet ytterligere opplysninger fra skoleeier/skole/klagerne. Etter vår vurdering har vi i 2014 jevnt over hatt en forsvarlig saksbehandlingstid.

Ingen av de nevnte sakene er saker hvor klager har henvendt seg på nytt til Fylkesmannen fordi skoleeier/barnehagemyndighet ikke har fulgt opp tidligere vedtak i klagesak. Det er heller ingen av klagesakene som har sitt utspring i oppslag fra media.

Slike saker følges eventuelt heller opp gjennom ulike typer tilsynsaktivitet eller oppklarende møter med kommunen.

Vi opplever å ha tilstrekkelig kompetanse i avdelingen til å behandle innkomne saker, men enkelte saker, blant annet klagesaker på likeverdig behandling av private barnehager så er det behov for tverrfaglig kompetent personale (juridisk, pedagogisk og økonomisk kompetanse).

Vi har i 2014 en økning i alle kategorier klagesaker etter enkeltvedtak i grunnskolen. Spesielt stor økning har det vært i saker om skoleplassering. Dette skyldes i vesentlig grad at færre får innvilget søknader om å gå på annen skole enn nærskolen. Selv om det er flere klager, får færre klager medhold. Dette skyldes bedre forvaltningskompetanse generelt, bedre vurderinger og klarere lokale forskrifter om nærskole. Det er også en merkbar økning i antall saker relatert til kap. 9A og kap. 5 i opplæringsloven. Dette kan skyldes økt oppmerksomhet om Fylkesmannens rolle og vår utadrettede virksomhet i tillegg til tilsyn på begge områdene.

Økningen i antall klagesaker etter enkeltvedtak legger press på våre jurister. Klagesaksteamet gjør en god jobb, og vi fordeler saker etter kompleksitet. Vi har i tillegg skolert opp nye medarbeidere til å kunne behandle særskile klagesaker, blant annet saker om skoleplassering.

Vi har generelt god og variert kompetanse i avdelingen, men økningen i antall klagesaker er utfordrende. Vi har

hatt god måloppnåelse og stor produktivitet i 2014, men vi er også sårbare ved akutte, lengre sykefravær.

Alle maler er ajourført i 2014. Dette er en viktig forutsetning for god behandling hos oss.

På barnehageområdet er det en reduksjon i antall klagesaker på området likeverdig behandling. Reduksjonen skyldes først og fremst at færre barnehager er knyttet til de enkelte klagen. Alle klagen har omhandlet etterjustering av tilskudd, og da spesielt antall tellinger og hvordan 3-åringene skal beregnes.

Vi har god kompetanse til å behandle klagen, men må fortløpende vurdere antall medarbeidere som skal involveres i arbeidet.

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Standpunkt (fag og orden og oppførsel)	50	30	20	0	0	
Sentralt gitt skriftlig eksamen	72	14	58	0	0	To av elevene som fikk "ikke medhold" i klagen fikk karakteren satt ned
Lokalt gitt muntlig eksamen	0	0	0	0	0	
Fremskutt skolestart, § 2-1 tredje ledd	1	0	1	0	0	
Utsatt skolestart, § 2-1 tredje ledd	0	0	0	0	0	
Ekstra år i grunnskolen, § 2-1 fjerde ledd	0	0	0	0	0	
Tegnspråkopplæring, § 2-6	0	0	0	0	0	
Bortvisning, § 2-10	1	0	0	1	0	
Permisjon fra opplæringen, § 2-11	2	0	2	0	0	
Grunnskoleopplæring for voksne, § 4A-1	0	0	0	0	0	
Spesialundervisning for voksne, § 4A-2	4	1	1	2	0	Klagen som er registrert på medhold, gjelder klage på gjennomføring
Spesialundervisning, § 5-1	11	0	9	2	0	
Skyss, § 7-1	15	0	14	1	0	
Skoleplassering, § 8-1	49	5	42	2	0	
Fysisk skolemiljø, § 9a-2	0	0	0	0	0	
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	9	3	1	4	1	
Sum	214	53	148	12		

Klage i videregående opplæring (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Sentralt gitt skriftlig eksamen	6454	920	5534	0	0	Av de 5534 klagen som ikke fikk medhold, var det 36 klager som fikk nedsatt karakter.
Rett til ett/to ekstra år i vgo, § 3-1 femte ledd	2	0	2	0	0	
Inntak, § 3-1 sjette ledd	0	0	0	0	0	

Særskilt inntak, § 3-1 sjettede ledd	0	0	0	0	0
Tap av rett til videregående opplæring, §§ 3-8 og 4-6	0	0	0	0	0
Videregående opplæring for voksne, § 4A-3	6	0	6	0	0
Spesialundervisning, § 5-1	0	0	0	0	0
Fysisk skolemiljø, § 9a-2	0	0	0	0	0
Fysisk skolemiljø, § 9a-2	0	0	0	0	0
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	0	0	0	0	0
Sum	6462	920	5542	0	

Klage i private grunnskoler (privatskoleloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Inntak, § 3-1	0	0	0	0	0	
Utsatt skolestart, § 3-3 annet ledd	0	0	0	0	0	
Særskilt språkopplæring, § 3-5	0	0	0	0	0	
Spesialundervisning, § 3-6	4	0	2	2	0	
Skyss, § 3-7	0	0	0	0	0	
Bortvisning, § 3-10	0	0	0	0	0	
Permisjon, § 3-13	0	0	0	0	0	
Fysisk skolemiljø, § 2-4 jf oppl § 9a-2	0	0	0	0	0	
Psykososialt skolemiljø, § 2-4, jf oppl § 9a-3	0	0	0	0	0	
Fritak fra norsk sidemål	0	0	0	0	0	
Lokalt gitt muntlig eksamen	6	3	3	0	0	
Sum	10	3	5	2		

Klage i private videregående skoler (privatskoleloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Inntak, § 3-1	0	0	0	0	0	
Særskilt språkopplæring, § 3-5	0	0	0	0	0	
Spesialundervisning, § 3-6	0	0	0	0	0	
Bortvisning, § 3-10	0	0	0	0	0	
Tap av rett til vgo, § 3-10	0	0	0	0	0	
Fysisk skolemiljø, § 2-4 jf oppl § 9a-2	0	0	0	0	0	
Psykososialt skolemiljø, § 2-4, jf	0	0	0	0	0	

oppl § 9a-3

Sum	0	0	0	0
-----	---	---	---	---

Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder (opplæringsloven)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Spesialpedagogisk hjelp, § 5-7	13	0	4	8	1	
Tegnspråkopplæring, § 2-6 tredje ledd	0	0	0	0	0	
Sum	13	0	4	8		

Klager i diverse skoler (voksenopplæringsloven kapittel 4 med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Inntak, § 19	0	0	0	0	0	
Bortvisning, § 22	0	0	0	0	0	
Psykososialt skolemiljø, § 24, jf privatskoleloven § 2-4, jf oppl § 9a-3	0	0	0	0	0	
Sum	0	0	0	0		

Type Klage	Medhold/delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Sum
Barnehageloven § 10	0	0	0	0	0
Barnehageloven § 16	0	0	0	1	1
Forskrift om familiebarnehager § 7	0	0	0	0	0
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0	0	0	0	0
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd	0	13	17	0	30
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0	0	0	0	0
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0	0	0	0	0
Forskrift om regnskapsplikt for godkjente ikke-kommunale barnehager § 6	0	0	0	0	0

31.3 Statistikk og kvalitetsvurdering

Innsamling av årsmeldingsdata i BASIL:

Også i 2014 deltok tre medarbeidere i arbeidet med å kvalitetssikre og godkjenne barnehagenes årsmeldinger. Nye funksjoner i rapportgeneratoren gjorde kvalitetssikringen av dataene noe enklere enn tidligere. Fylkesmannen kontrollerte spesielt de punktene i årsmeldingsskjemaet der det har vært mye feilføringer tidligere.

Der det ble oppdaget forhold som vi vurderte ikke var i henhold til regelverket, eller utfyllinger vi vurderte måtte være feil, ble kommunen kontaktet. Kontrollen resulterte i flere tilbakesendinger av skjemaer, slik at kommunen kunne rette feil. En kommune fikk skriftlig tilbakemelding på sin praksis vedr. pedagogbemanningen. Denne kommunen ble prioritert til tilsyn fra Fylkesmannen i 2014, blant annet med bakgrunn i det som ble avdekket i BASIL.

Fylkesmannen veiledet kommunene i rett utfylling av årsmeldingene. Dette ble gjort underveis mens rapporteringene pågikk, samt på møte med barnehagemyndigheten i desember. Vi vurderer at disse veiledningstiltakene på sikt vil bedre kvaliteten av innrapportert data.

BASIL-rapporteringen brukes aktivt i utvelgelsen av Fylkesmannens tilsynsobjekter og i forberedelsene til alle tilsyn. BASIL brukes også til å framskaffe tall og utfordringer for enkeltkommuner under forberedelse til embetsledelsens dialogmøter med kommunene.

Vi vurderer måloppnåelsen for arbeidet med årsmeldingene som god. At flere personer deltar i arbeidet, høyner etter vår vurdering kvaliteten på arbeidet, da vi drøfter avklaringer underveis i prosessen.

Innsamling av årsregnskap fra ikke-kommunale barnehager i BASIL:

Fylkesmannen har påsett at kommuner som har barnehager med manglende innlevering av slike skjemaer, har fulgt opp dette. Vi purret opp tre kommuner som var seint ute med å klargjøre skjemaer i BASIL, samt fulgte opp de kommunene som strevde med å få alle barnehagene til å levere innen fristen. Det har vært flere henvendelser til skjemaet enn det har vært i tidligere år.

GSI, innsamling og kvalitetssikring av data

For Østfold sin del var det færre utfordringer i GSI-innsamlingen i 2014, enn i foregående år. Enheter og skoleeiere gjorde seg ferdig tidligere i innsamlingsperioden enn det som har vært vanlig, og Fylkesmannens kontroller av tallene avdekket færre feil enn tidligere. Dette kan ha sammenheng med to forhold. Det ene er at skjemaene i GSI har vært forholdsvis stabile over et par år, og at rapporteringsnivåene derfor har blitt bedre kjent med hva som forventes rapportert i de forskjellige skjemaene. Det andre er at det i år har vært lite utskifting av personell med GSI-ansvar hos skoleeierne i fylket, noe som kan ha bidratt til at oppfølgingen av enhetene fra skoleeierens side kan ha vært enklere.

Fylkesmannen i Østfold veileder skoleeiere om endringer i skjemaene like før eller i starten av innsamlingsperioden. De seneste årene har vi arrangert samlinger for alle skoleeiere med krav om GSI-rapportering, men i år valgte vi å fokusere spesielt på de private skolene. Dette gjorde vi på bakgrunn av erfaringer fra tidligere som viste at private skoleeiere ikke har vært like godt representert ved fellessamlingene som skal favne både offentlig og privat sektor. I 2014 hadde vi derfor en samling for private skoleeiere, hvor vi gikk gjennom innholdet i grunnskoleskjemaet, samt mulighetene som ligger i GSI for å ta ut egne tall i forskjellige former.

Veiledningen gjennom innsamlingsperioden baserer seg ellers på innspill og spørsmål fra skoleeierne til Fylkesmannen, enten på e-post eller på telefon. Spørsmål som krever avklaring fra Udir eller WIS, sendes videre til Udir, og rask respons på disse henvendelsene fra Udir gjør at veiledningen på konkrete problemstillinger fra sektoren har gått svært godt.

I kvalitetssikringen av tallene fra skoleeierne, går vi gjennom de tallene som det har vært størst utfordringer ved foregående år, og der regelverket nylig har endret seg. I år har vi derfor hatt spesielt fokus bl.a. på føringer av tall til leksehjelp. Videre har vi hatt spesielt fokus på å få skoleeierne til å kommentere mer utfyllende på de tallene det kvitteres ut advarsler for. Vi bruker også rapportfunksjonaliteten i GSI for å sette sammen tall som kan gi et bilde av om føringer fra enheter og skoleeiere er rimelige. I tillegg bruker vi kommentarene fra Udir på første runde i innsamlingen, som oppfølging frem mot endelig rapporteringsfrist for Fylkesmannen.

Evalueringer av skjemaer og veiledninger bidrar vi til gjennom to prosesser. Det ene er gjennom tilbakemeldingen til Udir etter at hver innsamlingsperiode er over, det andre er gjennom de årlige GSI-samlingene i regi av Udir. Vi bruker disse mulighetene aktivt til å gi våre tilbakemeldinger både på teknisk og innholdsmessig side.

Vi vurderer vår måloppnåelse med GSI som god. Det er to personer som deler ansvaret for innsamling og veiledning på GSI-området. Dette er personer som har hatt dette ansvaret over noen år, og vi vurderer kompetansen på området som god. I tillegg til at flere ved avdelingen er med i diskusjoner rundt tallene som rapporteres. Dette gjør at vi kan ta hånd om kvalitetsutvikling, innsamling og bruk av GSI-data på en god måte.

GSI-rapporteringen brukes aktivt ved utvelgelsen av Fylkesmannens tilsynsobjekter og i forberedelsene til alle tilsyn. GSI brukes også sammen med BASIL til å framskaffe tall og utfordringer for enkeltkommuner under forberedelse til embetsledelsens dialogmøter med kommunene.

Skoleporten som verktøy i lokalt kvalitetsutviklingsarbeid

Skoleporten bidrar med viktig styringsinformasjon for skoler og skoleeiere, og vi har et løpende fokus overfor sektoren på gevinsten i å gjøre bruk av data herfra. På våre samlinger med kommunene løfter vi frem funksjonalitet og innhold fra Skoleporten, og veileder løpende på e-post og telefon.

Ved at nasjonale prøver ble lagt om høsten 2014, var det naturlig å fokusere spesielt på dette. Gjennom møte med skoleeierne redegjorde vi for endringer både i prøveform og i Skoleportens funksjonalitet. Det er vår erfaring at de endringene som er gjort i Skoleporten i denne forbindelsen, er av en slik art at det vil kreve et fokus på dette fra vår side også fremover. Fylkesmannen i Østfold mener at Skoleporten har blitt vesentlig bedre med de nye endringene, men for at potensialet skal fylles, krevers det at sektoren får øvelse i å bruke de nye verktøyene. Vi vil derfor fortsette fokuset på dette i møte med skoler og skoleeiere fremover.

Internt ved embetet bruker vi Skoleporten i alle de sakene hvor det er nødvendig med informasjon om skolens resultater og utvikling. Dette gjelder i forbindelse med tilsyn, eksamensmøter, kommunemøter, og andre steder hvor enheter og kommuner skal presenteres.

Vi vurderer vår måloppnåelse med Skoleporten som god. Veiledning både på teknisk funksjonalitet og analyse av data skjer både på bakgrunn av henvendelser og eget initiativ. Vi vurderer vår kompetanse på Skoleporten som god.

Statistikkportalen

Vi har tatt til orientering den informasjonen Udir har gitt om Statistikkportalen, og vil ha et klart fokus på dette fremover når portalen blir åpent tilgjengelig.

31.4 Informasjon, veiledning og kunnskapsinnhenting

Fylkesmannen vurderer at måloppnåelsen på dette resultatområdet er god. Avdelingen har god kompetanse på fag og regelverk, og alle medarbeiderne deltar med innlegg på samlinger og i andre veilednings- og informasjonstiltak. På dette resultatområdet har vi valgt å rapportere for et resultatkrav av gangen:

Fylkesmannen har gjort lokale barnehageeiere, lokal barnehagemyndighet, skoleeiere og aktuelle målgrupper kjent med regelverket og nasjonale føringer i utdanningspolitikken:

Fylkesmannen utfører løpende informasjon og veiledning, skriftlig, pr. epost, pr. telefon og via nettsidene våre. Vi får og besvarer henvendelser fra barnehagemyndigheten i kommunene, fra kommunale og private skoleeiere og kommunale og ikke-kommunale barnehageeiere. Vi gir også løpende informasjon om regelverket til enkeltpersoner (særlig foreldre), skoler og barnehager og organisasjoner. Avdelingen har god kompetanse på fag og regelverk både på barnehage-, grunnopplæring- og voksenopplæringsområdet. Alle våre fagpersoner utfører løpende informasjon og veiledning om regelverket, og vi vurderer at vi utfører den løpende veiledningen på en tilfredsstillende måte og med god effekt.

Vi erfarer at nettsidene til Fylkesmannen har vært vanskeligere tilgjengelige for våre brukere etter omleggingen, og at dette har ført til at våre brukere henvender seg oftere på telefon om saker der de tidligere brukte nettet. Vi har i 2014 gjort en jobb med å legge ut flere lenker og mer informasjon. Arbeidet vil fortsette i 2015.

Også i tilsyn vil det være et element av veiledning om det regelverket vi fører tilsyn med. På åpnings- og sluttmøter gjør vi rede for regelverket på området. I forbindelse med FNT ble det holdt egne veiledningssamlinger med alle kommuner. Disse omhandlet de reglene vi kontrollerte i tilsynet. Representanter fra alle skoleeiere og alle rektorer fra både grunn- og videregående skoler var invitert. Veiledningssamlingene fikk svært gode tilbakemeldinger fra kommuner og skoler som deltok. Vi erfarer også at etter tilsyn blir de involverte kommuner og skoler mer oppmerksomme på de delene av regelverket som tilsynet omfatter. Resultater fra Fylkesmannens tilsyn, samt skolering i regelverket for tilsynsystemene blir også tatt opp i Fylkesmannens halvdagssamlinger med kommunene.

Fylkesmannen har informert om kravene til saksbehandling og enkeltvedtak etter forvaltningsloven og annet gjeldende regelverk. På barnehageområdet ble dette tatt opp både på en samling som omhandlet endringene i forskrift om likeverdig behandling og på vår halvdagssamling i desember. På utdanningsområdet var dette et tema på veiledningssamlingene i forkant av FNT. Veiledning om saksbehandlingsreglene blir også gitt i forbindelse med vår klagesaksbehandling. Vår vurdering er at den veiledningen vi gir på området er god. Likevel ser vi fortsatt mangler i forvaltningskompetansen når vi får oversendt vedtak til klagesaksbehandling her hos oss. Arbeidet med slik veiledning bør derfor fortsette.

Vi har i 2014 arrangert to felles samlinger for skoleeiere og barnehagemyndighet, der halve dagen var satt av til skole og halve dagen til barnehage. På en av samlingene hadde vi også et felles tema om tidlig innsats. Organisasjonene og Høgskolen i Østfold inviteres til samlingene. Fokus på disse samlingene er endringer i regelverk, resultater fra tilsyn, status på ulike satsninger, samt andre temaer som vi vurderer som relevante og nyttige for målgruppen. Vi vurderer at disse samlingene bidrar til god kontakt mellom Fylkesmannen og kommunene, noe som igjen bidrar til at det er lett å ta kontakt for ytterligere veiledning og informasjon. Vi vurderer også at regelmessige samlinger der både skole og barnehage er tema, bidrar til den helhetstenkningen vi ønsker at både Fylkesmannen og kommunene skal få til. Disse etablerte arenaene er viktige for erfaringsspredning.

På barnehageområdet har temaene på de nevnte halvdagssamlingene vært bl.a. kompetansestrategien, likeverdig behandling, kompetanse for mangfold, høringer, Fylkesmannens tilsyn, forvaltningsrett, årsmeldinger i BASIL, statsbudsjettet for 2015 og diverse informasjon. Vi arrangerte i tillegg en egen samling i oktober med tema likeverdig behandling. Nytt rundskriv ble gjennomgått, med særlig fokus på de endringene som trer i kraft fra 1.1.2015. På denne samlingen deltok både barnehagefaglige og økonomifaglige personer fra kommunene. Vi fikk svært gode tilbakemeldinger på samlingen, den ble opplevd som nyttig og informativ.

Fylkesmannen arrangerte høsten 2014 en to-dagers konferanse for utdanningsfeltet i Østfold om temaet fremtidens Østfold-skole, utfordringer og muligheter. Her ble nyere forskning på feltet presentert sammen med praktiske eksempler og regionale kompetanseplaner for fylket. Fylkesmannen er av den oppfatning at dette feltet er viktig å få belyst også fra vårt ståsted for blant annet å støtte skoleeierne og skolene.

Fylkesmannen har iverksatt informasjons- og veiledningstiltak innenfor nasjonale satsingsområder

Fylkesmannens informasjon om nasjonale satsingsområder foregår på flere arenaer og med ulike målgrupper. Særlig bruker vi Fylkesmannens nettsider, ulike møter og samlinger vi inviterer til eller deltar på, og utsending av informasjon via brev og e-post.

På barnehageområdet har informasjon om kompetansestrategien «Kompetanse for framtidens barnehage» blant annet stått i fokus i 2014. Private og kommunale eiere og styrere var invitert til rekrutteringskonferansen i regi av GLØD-nettverket i Østfold i april. Her var kompetansestrategien ett av temaene. Kompetansestrategien har også vært tema på møter med kommunene, den er lagt ut på Fylkesmannens hjemmeside og den ble informert om i brev til kommunene i forbindelse med utlysning av kompetanssemidler. Se også resultatområde 32.2.

På utdanningsområdet tar Fylkesmannen del i sekretariatsarbeidet for videreføring av GNIST/regionalt samarbeid. I den forbindelse ble det arrangert en heldagssamling for deltakere i GNIST-samarbeidet høsten 2014. Videreføringen av GNIST-samarbeidet er knyttet tett opp til samarbeidet med Skolefaglig nettverk i fylket (et nettverk for skolesjefer/skolefaglige rådgivere i hver kommune).

Fylkesmannen har proaktivt fulgt opp kommuner som står i fare for ikke å oppfylle retten til barnehageplass

Fylkesmannen sendte ut et kartleggingsskjema til alle kommunene på våren. Her ba vi blant annet kommunene melde inn hvilke tiltak de gjør for å sikre retten til plass, hvilke utfordringer de opplever og hvorvidt de ville innfri retten til plass. I 2014 var det i Østfold ingen problemkommuner. Kartleggingen viste at alle kommuner oppfyller retten til plass. Vi vurderer at vi ved å være tidlig ute med denne kartleggingen, kan være proaktive på den måten at vi tidlig fanger opp eventuelle problemer. Dermed kan vi følge tett de kommunene som strever med å oppfylle retten til plass.

Fylkesmannen har veiledet kommuner der klagesaksbehandlingen og tilsyn avdekker manglende regelverksetterlevelse

Fylkesmannen veileder kommunene om regelverket på ulike måter. Som nevnt over, er det elementer av veiledning i forbindelse med tilsyn. Når manglende regelsetterlevelse avdekkes i tilsyn, vurderer vi at både rapporten og utdypningen av denne i sluttmøtet, kunne bidra til økt kunnskap om regelverket. Gjennom klagesaksbehandlingen legger vi vekt på å skrive utførlig om hvordan regelverket skal forstås. Fylkesmannen har også tidvis veiledningsmøter med enkeltkommuner etter behov. Temaer på kommunesamlingene våre velges blant annet ut fra det vi har erfart gjennom tilsyn og klagesaksbehandling at sektoren har behov for.

Fylkesmannen har medvirket til at tilbakemeldinger fra kommunene og innbyggerne om statlig politikk er videreformidlet til Utdanningsdirektoratet

Fylkesmannen får fra tid til annen innspill fra kommuner og andre personer i sektoren om hvordan statlig politikk, strategier og regelverk oppfattes og virker ute i sektoren. Vi videreformidler det vi anser som vesentlig for direktorat og departement å vite. Det gjør vi gjennom ulike rapporteringer, på møter og annen direkte kontakt med direktoratet. Vi vurderer at vi på denne måten oppfyller resultatkravet, på en god måte.

31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver

Eksamen grunnskole

Fylkesmannen har oppfylt oppdraget og rapporterer ingen avvik ved gjennomføring av eksamen i grunnskolen våren 2014. I Østfold var vel 3200 elever oppe til grunnskoleeksamen våren 2014. Østfold er egen sensurregion for alle fag med sentralt gitt skriftlig eksamen, og det var første året med ansvar for kandidater til grunnskoleeksamen fra voksenopplæringen. Voksenopplæringssettene ble derfor fulgt særlig opp.

Fylkesmannen har gjennomført oppnevning av sensorer, gjennomført sensorskolering og fellessensur for fagene norsk, engelsk og matematikk. Det har vært avholdt møter med oppmennene i fagene for å sikre en best mulig gjennomføring av eksamen, og møte med skoleeierne og skoleledere ved ungdomstrinnskolene for å gi informasjon om kommende eksamen, og sammenfatning av fjorårets eksamen. For å sikre en best mulig forberedelse og gjennomføring av eksamen arrangerte Fylkesmannen høsten 2014 i samarbeid med oppmennene, eksamensrettede skoleringer av lærere på ungdomstrinnet i fag med sentralt gitt skriftlig eksamen.

Fylkesmannen har fulgt opp trekket av elever mellom fag, både ved sentralt gitt skriftlig eksamen og lokalt gitt muntlig eksamen. Det var en god fordeling av elevene mellom fag både til skriftlig og muntlig eksamen.

Antallet klager på standpunkt karakterer stabiliserte seg i 2014. Antallet er lavt. Andelen klager som ble gitt medhold, er ca. 60 %. Andelen som klager på skriftlig eksamen, er økt fra 2013, og oversteg antallet standpunktklager. Omlag hver femte elever fikk medhold i sin klage på skriftlig eksamen i 2014.

Fylkesmannen har informert om retten til å klage på standpunkt karakterer og eksamens karakterer. Informasjon om eksamen ble også lagt ut på Fylkesmannens hjemmeside. Som ledd i vårt informasjonsarbeid om eksamen er vi opptatt av at skolene og skoleeierne benytter de tilgjengelige ressursene på direktoratets hjemmeside. Henvendelser omkring eksamensgjennomføringen er størst i forkant av eksamen. Vi erfarer at eksamensgjennomføringen i hovedsak forløper greit, og elevenes rettigheter ved eksamen blir godt ivaretatt ut fra gjeldende lovverk.

Nasjonale prøver

Fylkesmannen har fulgt opp gjennomføringen av de nasjonale prøvene. Det har vært gitt informasjon til skoleeiere og skoler blant annet på Fylkesmannens hjemmeside og på samlinger i regi av Fylkesmannen.

På 5.trinn er fritaket fra de nasjonale prøvene generelt lavere enn nasjonale snitt, mens andelen ikke deltatt er noe høyere. På 8. og 9.trinn er fritak og ikke deltatt andelen svært nær de nasjonale snittene i hvert av fagene. Resultatene fra de nasjonale prøvene viser små endringer fra 2013. Vi erfarer, blant annet gjennom det felles nasjonale tilsynet for 2014 - 2017 at resultatene fra de nasjonale prøvene i stadig større grad blir nyttet i opplæringen, og kommunisert til foresatte. Resultatene fra de nasjonale prøvene blir nyttet i skolebasert vurdering, viser disse tilsynene.

Kartleggingsprøver

Fylkesmannen har gitt veiledning og informasjon generelt til skoleeierne, og spesifikk veiledning ved behov både til skoler og skoleeierne når det gjelder oppmelding og gjennomføring av kartleggingsprøver.

Eksamen videregående skole

Oppdragene på området er løst på en god måte, og Fylkesmannen rapporterer ingen avvik. Oppfølging og nærvær under eksamensavviklingen er viktig, noe som vi også har sett og bemerket tidligere år. Feil og mangelfull registrering og opplasting i PAS er fremdeles et problem, noe som krever at Fylkesmannen må ha bemanning med kompetent personale under hele gjennomføringen av eksamen.

Vi erfarer at egen kompetanse til å sikre en god gjennomføring er god, men vi er også avhengig av at PAS-ansvarlige i utdanningsdirektoratet er tilgjengelige gjennom hele eksamensperioden og under hurtigklagesesnsuren. Dette fungerte godt i 2014.

Under hurtigklagesesnsuren ved sentralt gitt skriftlig eksamen har koordineringen og samarbeidet med embetene i Telemark, Vestfold og Buskerud fungert svært god. En god gjennomføring krever god kompetanse i eget embete, koordinert samspill med andre embeter og utdanningsdirektoratet.

Fylkesmannen har oppfylt oppdraget uten avvik, og har i 2014 behandlet 6457 klager på nasjonalt nivå etter sentralt gitt skriftlig eksamen. 5911 av disse ble behandlet under hurtigklagesesnsuren på Voksenåsen i uke 27. Vi har dermed registrert 14 % økning av antall klager fra 2013, hvor det totalt under klagebehandlingen ble behandlet 5664 klager.

I 2014 har det i enkelte småfag som samisk, russisk, italiensk og japansk vært vanskelig å holde en forsvarlig saksbehandlingstid. Det tar ofte tid å få klagesaksbehandlere på plass i disse små fagene, ofte på grunn av inhabilitet som skyldes et lite og begrenset fagmiljø.

Også i 2014 hadde vi tre-fire skoler som henvendte seg til oss grunnet problemer med å registrere klager i PAS. Dette ble løst, slik at alle fikk registrert. I år hadde vi en økning av antall klager som ble behandlet utenfor PAS-systemet. Denne type klager er ofte tid- og ressurskrevende. Til tross for økningen av antall klager samt de beskrevne utfordringene, ble klagesaksbehandlingen avsluttet tidligere i 2014 enn i 2013.

Fylkesmannen i Østfold

Særskind	Spesifiser dersom avvik fra lands-	Spesifiser dersom stor variasjon mellom	Vurdering av årsak til	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med
----------	------------------------------------	---	------------------------	---

Rapportering	gjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	skoleeiere innad i fylket	avvik	høy andel elever med fritak
Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	Det er kun ved lesing 5.trinn at andelen ikke deltatt i større grad skiller seg fra det nasjonale snittet. Av de 3375 påmeldte elevene er 171 elever (5,1%) registrert som "ikke deltatt".	Generelt er det liten variasjon mellom de nasjonale tallene for fritak og Østfold-tallene.	Avviket på 5.trinn for gruppen "ikke deltatt" har sammenheng med at enkeltgrupper av elever ikke fikk registrert resultater innen fristen. Skoleeier og skolene har resultatene og kan nytte disse.	Fylkesmannen er orientert om årsaken til avviket. Skoleeierne og skolene følger selv opp.

31.6 Tiltak innenfor tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning

Fylkesmannen i Østfold har hatt stor aktivitet på området. Det har blitt arbeidet gjennom direkte kontakt med kommunene, konferanser, møtepunkter med PPT-tjenesten og Statped. Fylkesmannen har også behandlet flere enkeltsaker på området. Innenfor gitte rammer har det bidratt til at man har et godt bilde av situasjonen rundt om i kommunene. Fylkesmannen har bl.a. vært direkte delaktig i og initiert følgende;

Sjumilssteget i alle 18 Østfoldkommunene – Tiltak for utsatte barn og unge

Fylkesmannen i Østfold introduserte Sjumilssteget primo 2014, og samtlige Østfold-kommuner deltar i Sjumilssteget. Vi har samtidig valgt å se forskjellige tilskuddsordninger som barnefattigdomsmidler, boligsosiale støtteordninger og skjønnsmidler i en sammenheng. Kommunene har frem til utgangen av 2014 gjennomført en tverretattlig analyse av tilbudet sitt til barn og barnefamilier knyttet til de 7 stegene i Sjumilssteget; medbestemmelse, god omsorg, særskilt vern og støtte, vern mot vold og overgrep, fullverdig liv, god helse og god utdanning. Kommunene vil videre benytte denne erfaringsbaserte kunnskapen til planlegging av helhetlige og samordnede tjenestetilbud til barn, unge og familier. Fylkesmannen vil samle resultatene i oversikt som gir et overordnet bilde av hvordan kommunene vurderer seg selv i 2014-2015.

Konferansene; Småbarnsdagene og Ser du meg ikke? (barnevoldskonferanse)

Barnehage- og utdanningsavdelingen har sammen med Helse- og sosial avdelingen vært medarrangør på to store konferanser i fylket. Konferansene har vært et samarbeid mellom Fylkesmannen, Sykehuset i Østfold og Høgskolen i Østfold. Temaet på *Småbarnsdagene* i år var tidlig innsats – gjennom bl.a. foredrag om den *følsomme hjernen og oppsporingsmodellen*. *Ser du meg ikke* var en barnevoldskonferanse. Målgruppen for konferansene var sammensatt, og hadde deltakere i spennet spesialhelsetjeneste til ansatte i barnehage og skole, - med god spredning på deltakerne og felles interesse for barn.

Konferansene holdt god kvalitet, med svært god deltakelse, og tilbakemeldingene fra disse tverrfaglige samlingene har vært svært positive.

Temadager og kontakt med PP-tjenesten i fylke.

Fylkesmannen har i 2014 (også i 2013) hatt temadag i samarbeid med Habiliteringstjenesten. Tema for dagen var lovtolkning og overgang barnehage – skole. Målgruppen var foreldre og fagfolk. Østfold fylkeskommune har initiert og gjennomført et arbeid med å lage en helhetlig regional kompetanseplan fra barnehage til ut det 13.årige løpet. Fylkesmannen har vært bidragsyter i dette arbeidet. I tillegg har Fylkesmannen vært hos et PPT-kontor i fylket og snakket om regeletterlevelse. Det er etablert et PPT-ledernetverk i fylket som har jevnlig møter. Fylkesmannen er bidragsyter i disse nettverkene. Det planlegges å gjennomføre en fagdag for alle ansatte i PPT, 16.april 2015. Det er etablert en egen arbeidsgruppe der både FM og Statped deltar.

Samarbeid med Statped.

Det er dette året etablert et nært samarbeid med kontaktpersonen for Østfold i Statped. Kontaktpersonene deltar på alle PPT-ledernetverk, og Fylkesmannen har også egne møtepunkter med kontaktpersonen. I tillegg har Fylkesmannen orientert om sitt arbeid på et møte med sentraladministrasjonen i Statped (etter en særskilt invitasjon fra leder for Statped).

Ny GIV

Målsettingen har vært et samarbeid med Østfold fylkeskommune i tråd med *felles embetsoppdrag 2014* fra ASD, BLD, HOD og KD. Fylkesmannens «Tverrfaglig samordningsteam barn og unge» har hatt et særlig ansvar for å følge opp *Sjumilssteget* og trekke veksler på erfaring og kompetanse knyttet til *Ungdom i svevet*. Prosjektleder *Ny GIV oppfølgingsprosjektet* og *NAV fylke* har ved flere anledninger deltatt på samlinger knyttet til Sjumils-

steget, arrangert av Fylkesmannen.

I Ny GIV-sammenheng har fylkeskommunen ønsket å etablere forpliktende avtaler med kommunene og også sette dette i lys av at alle kommunene i Østfold deltar i Sjumilssteget.

Utdanningsdirektøren har gjennom hele 2014 deltatt i egen prosjektgruppe for Ny GIV-oppfølgingsprosjektet sammen med fylkesdirektør opplæring, NAV-fylke, Leder for PPT vgo med prosjektleder som sekretær.

Ny GIV er høsten 2014 faset ut og erstattet av «Program for bedre gjennomføring». Erfaringene fra Ny GIV er en naturlig del av det videre arbeidet for økt gjennomføring i videregående opplæring.

Ovennevnte prosjektgruppe bestemte i møte i desember å videreføre prosjektgruppen som en samarbeidsgruppe og viktig arena for ulike sentrale aktører ved overgangen til det nye programmet for økt gjennomføring. Gruppen vil utvides slik at begge prosjektkoordinatorene (tidligere oppfølgingsprosjektet og overgangsprosjektet) deltar i tillegg til seksjonsleder for opplæringsavdelingen i fylkeskommunen.

Oppsummering

Fylkesmannen opplever at oppdraget som helhet er løst på en god måte. Samarbeidet og samhandlingen på tvers av fagavdelingene er integrert hos Fylkesmannen i Østfold (Barnehage- og utdanning, helse- og sosial, samordning- og beredskap), og avdelingen i seg selv har vært aktiv i veiledningssammenheng ut i sektor. I tillegg kan det nevnes at Fylkesmannen har hatt tre egeninitierte tilsyn på området spesialpedagogisk hjelp.

Vi vurderer at måloppnåelsen er god, og at resultatkravet er innfridd. Vi har kompetanse til å utføre oppdraget og har avsatt de ressursene som har vært nødvendig for å gjennomføre oppdraget.

31.7 Tilskuddsforvaltning

I 2014 forvaltet Fylkesmannen i Østfold tilskudd til leirskoleopplæring og tilskudd til minoritetsspråklige barn i asylmottak. Fylkesmannen har forvaltet tilskuddet etter de retningslinjer som gjelder for den enkelte tilskuddsordning.

Tilskudd til leirskoleopplæring

16 av 18 kommuner har søkt og mottatt tilskudd til leirskoleopplæring for elever i grunnskolealder i sin kommune. Totalt er det gitt tilskudd til 3.093 elever av totalt 34.428 elever i grunnskolen i Østfold.

Ved behandling av tilskuddet vurderer vi søknaden på bakgrunn av dokumentert leirskoleopphold, liste over elever med navn og årstrinn, og skjema i utfylt stand. Det gjennomføres kontroll med om antall elever det søkes om tilskudd til, ligger innenfor ca 10 % av elevgrunnlaget i grunnskolen i den enkelte kommune. Det utføres også kontroll av kommunens beregninger og gruppestørrelser, og om leirskoleoppholdet er av en slik art og varighet at det oppfyller kriteriene for å motta tilskudd. I 2014 var det 3 kommuner som fikk endret tilskuddet på bakgrunn av denne kontrollen. Datagrunnlaget for søknadene fra den enkelte kommune registreres i et forsystem, som over tid kan vise utvikling og sammensetning i tilskuddsgrunnlaget.

Vi viser for øvrig til rapportering om forvaltningen av tilskuddsordningen i tertialrapportene til Utdanningsdirektoratet. Det er også rapportert om forbruk av tilskudd og restbeløp til Utdanningsdirektoratet i desember.

De fleste kommunene i Østfold gir elevene anledning til å delta på ett leirskoleopphold i løpet av grunnskolen.

Vi vurderer at måloppnåelsen er god, og at resultatkravet er innfridd. Vi har kompetanse til å utføre oppdraget og har avsatt de ressursene som har vært nødvendig for å gjennomføre oppdraget.

Tilskudd til opplæring av barn og unge asylsøkere i mottak

Det var per 2014 ingen barn eller unge asylsøkere i omsorgssenter i Østfold. Tilskuddet som er forvaltet, har gått til barn og unge asylsøkere i mottak.

Våren 2014 ble det utbetalt tilskudd til 4 kommuner. Det var totalt 46 barn i asylmottak som fikk grunnskoleopplæring.

Høsten 2014 ble det utbetalt tilskudd til 3 kommuner, da et mottak i en kommune ble lagt ned i 2013. Det var totalt 39 barn i asylmottak som fikk grunnskoleopplæring.

Søknadene fra kommunene kontrolleres, og grunnlaget for søknadene kontrolleres mot beleggslistene i NIR. Antall barn og antall måneder kontrolleres. Ingen kommuner fikk avslag på søknaden. 2 kommuner fikk korriger

tilskudd på bakgrunn av kontrollene

Revideringen av tilskuddsordningen høsten 2014 har ikke medført endringer for tilskuddsbehandlingen, da detaljene i endringen kom for sent på året.

Vi viser for øvrig til rapportering om forvaltningen av tilskuddsordningen i tertialrapportene til Utdanningsdirektoratet. Datagrunnlaget for søknadene fra den enkelte kommune registreres i et forsyttem, som over tid kan vise utvikling og sammensetning i tilskuddsgrunnlaget.

Ordningen er med på å bidra med finansiering til kommuner som gir barn i asylmottak grunnskoleopplæring.

Reduksjon i antall mottak og nedleggelse av et omsorgssenter medførte en betydelig mindre utbetaling av tilskudd i 2014.

Vi vurderer at måloppnåelsen er god, og at resultatkravet er innfridd. Vi har kompetanse til å utføre oppdraget og har avsatt de ressursene som har vært nødvendig for å gjennomføre oppdraget.

Tilskudd barnehage - stikkprøvekontroll

Fylkesmannen har ikke mottatt søknader om investeringstilskudd eller tilskudd til midlertidige lokaler i 2014.

Det har i 2014 vært gjennomført skriftlig tilskuddskontroll (stikkprøvekontroll) i 2 kommuner i Østfold. Investeringstilskudd ble kontrollert i Rakkestad kommune. Tilskudd til midlertidige barnehagelokaler ble kontrollert i Skiptvet kommune.

Det har vært gjennomført kontroll med tilskuddsgrunnlaget for tilskuddet til tiltak for bedre språkforståelse blant minoritetsspråklige barn i førskolealder i 3 kommuner.

For nærmere beskrivelse og resultat av kontrollene viser vi til egen rapportering til Utdanningsdirektoratet datert 12.01.15.

Vi har gjennomført kontroller for de 3 tilskuddsordningene på barnehageområdet.

Vi vurderer at måloppnåelsen er god, og at resultatkravet er innfridd. Vi har kompetanse til å utføre oppdraget og har avsatt de ressursene som har vært nødvendig for å gjennomføre oppdraget.

Kontroll av tilskuddet til folkehøgskoler

Det er 3 folkehøgskoler i Østfold. Det er Skjeberg folkehøgskole som er fylkeskommunal, Jeløy folkehøgskole som er eid av Frelsesarmeen, og Haugetun folkehøgskole som er eid av Normisjon. Fylkesmannen har gjennomført kontroll med regnskap og økonomi med folkehøgskolene jf. forskrift til lov om folkehøgskoler § 10.

Vi har kontrollert om: regnskapet er sendt inn innen fristen, 1. juni, årsregnskapet inneholder en note som opplyser om inntekter fra offentlige finansieringskilder, fordelt på de ulike kildene, statstilskuddet til folkehøgskoler i sin helhet er ført i skolens regnskap for det aktuelle regnskapsåret, det foreligger en årsberetning for 2013, revisjon er utført av en statsautorisert eller registret revisor og det foreligger en revisjonsberetning for 2013.

Folkehøgskolene får tilbakemelding om resultatet og eventuelle konsekvenser av den gjennomførte kontrollen av skolenes regnskap.

For mer informasjon om kontrollen av tilskuddet til folkehøgskoler viser vi til særreporten fra Fylkesmannen i Østfold til Utdanningsdirektoratet datert 1.09.2014.

Vi vurderer at måloppnåelsen er god og at resultatkravet er innfridd. Vi har kompetanse til å utføre oppdraget og har avsatt de ressursene som har vært nødvendig for å gjennomføre oppdraget.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen og grunnsopplæringen

32.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Høy kvalitet og kompetanseutvikling er viktige satsingsområder i barnehage og grunnopplæringen. Fylkesmannen bidrar gjennom sitt arbeid til å spre erfaringer og å stimulere barnehageeiere, skoleeiere og skoler til deltakelse i statlige kompetanseutviklingstiltak i tillegg til egne, initierte tiltak. Særlig i vårt fylke er det viktig at Fylkesmannen støtter opp under arbeidet med å videreutvikle og fremme utdanningsfeltet innen rammene for vårt arbeid. Levekårsundersøkelser, kartlegging av læreres kompetanse og elevers læringsutbytte tilsier at kommunene og fylkeskommunen har særskilte utfordringer. Økt gjennomføring i videregående opplæring tilsier et særskilt fokus på kompetanseutvikling og rekruttering i både barnehagen og hele grunnopplæringen.

Kompetanse for framtidens barnehage - Strategi for kompetanse og rekruttering 2014-2020

Fylkesmannen har informert om kompetansestrategien i møter med barnehagemyndigheten, på hjemmesiden vår, i GLØD-nettverket og på rekrutteringskonferanse for eiere og styreere. Vi har dessuten i ulike sammenhenger henvist til strategien, for eksempel når vi har svart på henvendelser om kompetansetiltak. Vi har blant annet vært opptatt av å vise til det strategien beskriver om de ulike aktørenes rolle. Dette har spesielt vært viktig å vise til overfor barnehageeiere, da vi stadig får tilbakemeldinger om at det er vanskelig for ansatte i barnehagene å benytte seg av kompetansetiltak.

Kompetansemidler

Fylkesmannen i Østfold fordelte i 2014 2.162 000,- kr til kommunene i Østfold til lokale kompetansetiltak i henhold til kompetansesatsingen «Kompetanse for framtidens barnehage». Midlene ble fordelt etter en fordelingsnøkkel der 10 % ble fordelt likt og resten ble fordelt etter antall barn i barnehage.

Kommunene fikk tildelt sine midler etter at plan for kompetanseutvikling var mottatt hos Fylkesmannen og gjennomgått ut fra kriteriene vi satte med bakgrunn i føringene i kompetansestrategien. Kommunene ble bedt om å lage langsiktige kompetanseplaner for strategiperioden, i tillegg til plan for tiltakene inneværende år. Imidlertid ga vi rom for at kommunen kunne bruke 2014 til å utarbeide den langsiktige planen. Fylkesmannen mottok 9 planer – 8 fra enkeltkommuner og 1 plan fra 10 kommuner som har et langvarig, forpliktende samarbeid om kompetanseutvikling for barnehageansatte. Alle planene tilfredstilte kriteriene satt av oss, og alle fikk dermed tildelt midler.

De fleste kommunene bruker i tillegg egne midler til tiltakene de rapporterer om. I alle kommunene deltar både kommunale og ikke-kommunale barnehager i kompetansetiltakene som igangsettes. Vi ser også at både kommunale og ikke-kommunale barnehager bidrar i arbeidet med å planlegge tiltakene.

Etter Fylkesmannens vurdering har de fleste kommunene i Østfold godt grep om det lokale kompetanseutviklingsarbeidet. Kommunene har nå fått statlige kompetansemidler i mange år, og de har dermed kunnet legge planer som strekker seg over flere år. Arbeidet blir derfor etter vår vurdering mer planmessig og helhetlig. Vår vurdering er at det er riktig ressursbruk at de statlige kompetansemidlene styres gjennom kommunene. Kommunene kjenner sine barnehager, og kan legge innsatsen der det er størst behov. Vi opplever også at kommunene er lojale overfor statlige satsingsområder, men at de ved å styre midlene har mulighet til å gjøre lokale prioriteringer. Imidlertid er mange av våre kontaktpersoner i kommunene bekymret over reduserte rammer til barnehagesektoren i kommunene. Dette virker inn på muligheten kommunene har til å sette av egne midler til kompetansetiltak.

Barnehagekompetanse 15 stp

Høgskolen i Østfold startet i november nytt kull på studiet "Barnehagekompetanse 15 stp", kompetansehevingskurs for assistenter og fagarbeidere. Fylkesmannen har samarbeidet nært med Høgskolen om dette studiet, og vi bidrar i rekrutterings- og utvelgesarbeidet. Studiet hadde få søkere ved søknadsfristens utløp, og Fylkesmannen sendte derfor ut en påminnelse til kommuner og barnehager. Påminnelsen resulterte i 12 nye søkere, slik at studiet kunne starte opp med 28 studenter.

PUB-studier

Fylkesmannen i Østfold fikk i 2014 midler til å starte 15 studieplasser for PUB-studier. I tråd med føringene fra Utdanningsdirektoratet ba vi Høgskolen i Østfold om å vurdere om studiet kan organiseres på en måte som gjør det mulig for studenter som bor i andre fylker å følge studiet. Da Høgskolen ikke så seg i stand til å omorganisere studiet dette studieåret, ble vi enige med dem om at de lyser ut studiet på samme måte som tidligere dette året. Etter en samordnet innsats fra Høgskolen, Fylkesmannen og en av våre kommuner, startet 13 studenter i desember på studiet PUB-studiet kommunikasjon, språk, tekst.

Dersom Høgskolen får oppdrag fra oss tidlig i 2015, ønsker de å se på muligheten til å omorganisere studiet til å bli mere nettbasert og fleksibelt.

Fagbrev for assistenter

I møte med kommunene ble det sterkt gitt uttrykk for at disse ønsket at Fylkesmannen skulle finne frem til aktør(er) som kunne bistå med den teoretiske opplæringen. Dette som en del av forberedelsene til å få gjennomført og bestå den sentralt gitte eksamen for praksiskandidater, som er obligatorisk for å kunne melde seg opp til en fagprøve. Et slikt tilbud vil generelt også kunne styrke de vosnes mulighet til å gjennomføre og bestå fagprøven. Oppdraget har blitt tatt opp med og diskutert med Østfold fylkeskommune ved flere anledninger. Dessverre har en ikke klart å konkludere med et forpliktende samarbeid og en angivelse av hvilken rolle fylkeskommunen kan ha i denne opplæringen.

Fylkesmannen har i samarbeid med Fredrikstad kommune gitt kommunen oppdraget med å være vertskommune overfor fylkets øvrige kommuner for å få gjennomført den praktiske opplæringen. Det fører til at Fredrikstad vil stå som arrangør og forestå nødvendige utbetalinger m.m. Fylkesmannen vil fortsatt bistå med å finne frem til en eller flere aktører på området.

Barnehagefaglig grunnkompetanse for assistenter

Det ble høsten 2013 gjort avtale med Høgskolen i Østfold om å gi et tilbud om dette. Kursene ble gjennomført to steder (Eidsberg og Halden) våren 2014 med totalt 28 deltakere hvorav 16 kom fra kommunale barnehager og 12 kom fra private barnehager.

På bakgrunn av den lave oppslutningen og kostnadene knyttet til gjennomføringen, ble det besluttet å ikke tilby flere kurs dette året. Vi vurderer en ny innretning av dette tiltaket fra 2015.

GLØD – regionalt nettverk for rekruttering

Fylkesmannen koordinerer GLØD-nettverket i Østfold, som består av representanter for alle aktørene i barnehagesektoren. GLØD-nettverket arrangerte i april en større rekrutteringskonferanse for eiere og styreere. Et viktig tema på konferansen var omdømmebygging. Nettverket deltok i 2014 på en av utdanningsmessene i Østfold, der vi sto på stand sammen med lærerutdanningene. Nettverket har en intern plan for arbeidet.

Vi vurderer at GLØD-nettverket er et nyttig nettverk der Fylkesmannen også har mulighet til å drøfte ulike tiltak knyttet til kompetanseutvikling og rekruttering med representanter for sektoren.

Handlingsplan for likestilling

Det ble gjennomført flere aktiviteter i 2014. Likestillingsteamet har jevnlig møter og gjennomførte våren 2014 et studiebesøk til Bakken barnehage i Skien. Det ble avholdt en større konferanse for barnehageansatte i Østfold i Fredrikstad 11.11.14 med nesten 800 deltakere. Likestillingsteamet støtter også, med midler fra Fylkesmannen, flere ulike tiltak i enkeltbarnehager og ved Høgskolen i Østfold. Arbeidet og samlingene har fått gode tilbakemeldinger fra sektoren og deltakerne på samlingene.

Vi ønsker å fortsette arbeidet i 2015 for å støtte opp om igangsatte tiltak, men er avhengig av tilstrekkelige midler til å følge opp disse og eventuelt finne frem til nye tiltak.

Kompetanse for mangfold 2013 – 2017

I henhold til embetsoppdrag vurderte og inviterte Fylkesmannen fire kommuner til å delta på satsingen kompetanse for mangfold. Fylkesmannen har koordinert samarbeidet med Høgskolen og kommunene, og fordelt midler. I tillegg har Fylkesmannen invitert til og gjennomført kurs i regeletterlevelse for barnehagene, skolene og kommunene som deltar i prosjektet. Fylkesmannen vil etter spørre rapport fra kommunene i 2015.

Vi vurderer at vi har gjennomført oppdraget på en god måte, til tross for at vi fikk korte frister til å sette i gang og forankre arbeidet i kommunene. For å få gode resultater i slike prosjekter, er det nødvendig at man beregner nok tid til forberedelser og forankring, både hos Fylkesmannen, Høgskolen, kommuner og ikke minst skoler og barnehager.

Videreutdanning av lærere

Fylkesmannen har informert om og fulgt opp satsingen *Kompetanse for kvalitet. Strategi for etter- og videreutdanning 2012- 2015 og Lærarløftet*. De nye rammene for vikarmidler og stipend våren 2014 førte til stor økning i antallet deltakere ved videreutdanning studieåret 2014 – 2015. 164 lærere ble godkjent av skoleeierne. 131 lærere startet studiene høsten 2014, 28 lærere under stipendordningen og 103 lærere med vikarmidler. 33 godkjente søkere ble ikke tildelt studieplass eller trakk seg fra studiet. Hovedvekten av lærerne deltar ved studier som ligger i satsingen.

Fylkesmannen har i 2014 fulgt opp skoleeierne, tildelt ressurser, kontrollert og rapportert i tråd med føringene fra Utdanningsdirektoratet.

Strategi for etter- og videreutdanning av ansatte i PPT 2013 – 2018

Kommuner og Fylkeskommunen som har mottatt midler fra Fylkesmannen til gjennomføring av etterutdanning på prioriterte områder 2013 har rapportert på bruken av midler og gjennomføring av etterutdanningen til Fylkesmannen. Fylkesmannen har kontrollert og vurdert skoleeiers rapporter og oversendt rapportene til UDIR.

For 2014 ble det avsatt 105 000,- kr til Østfold for å styrke ansattes kompetanse og bidra til økt fokus på systemrettet arbeid i PPT. Etter gjennomgang av søknader ble midlene fordelt på fem kommuner. Noen av kommunene samarbeider om skoleringen, og det kan se ut til at skoleringen gir positivt utbytte for de involverte.

Læringsmiljøprosjekt – målrettet mot mobbing

Fylkesmannen i Østfold har fulgt Hobøl kommune gjennom pulje 1 i prosjektet. Vi har deltatt på fellessamlingene og vært til stede på veiledninger gitt til de enkelte skolene. Fylkesmannen har gjennom å være «tett på», gitt innspill til forbedringer til UDIR. Fylkesmannen har også fulgt opp de andre skolene/kommunene med vedvarende høye mobbetall. Det har blitt hentet inn dokumentasjon fra de enkelte kommunene om hvordan de arbeider med og hvordan de skal arbeide med problematikken. Fylkesmannen har også arrangert en fagdag for kommunene der Pål Roland, UiS, stod for innholdet.

Fylkesmannen utlyste midler til læringsmiljøarbeid i henhold til embetsoppdrag. Etter å ha behandlet søknadene vurderte Fylkesmannen å prioritere Hobøl kommune. UDIR støttet prioriteringen. Hobøl kommune fikk anledning til å fortsette sitt gode arbeid.

I utvelgelsen av kommuner til pulje 2 i læringsmiljøprosjektet foretok Fylkesmannen en grundig vurdering ut fra kommunekjennskap og de tallene som ble presentert fra UDIR.

Fylkesmannen inviterte Råde kommune med i prosjektet. Råde kommune deltar med alle tre skolene. I tillegg til Råde kommune ønsket Halden kommune å delta med to skoler. UDIR åpnet for dette. Fylkesmannen har god kontakt med kommunene.

Ungdomstrinn i utvikling 2013 - 2017

Fylkesmannen følger satsingen på ungdomstrinnet og tildeler midler, men er ikke knyttet til den daglige driften av dette arbeidet. I 2014 ble 2 utviklingsveiledere ansatt av kommunene. Arbeidsgiveransvaret for veilederne er lagt til en vertskommune, mens det faglige og organisatoriske ansvaret er lagt til styringsgruppen for Skolefaglig nettverk (nettverk for skolesjefer/skolefaglige rådgivere). Fylkesmannen har støttet skoleeierne i dette arbeidet.

I 2014 deltok 10 kommuner med til sammen 19 skoler i pulje 1 og 2 i Ungdomstrinnssatsingen.

Fylkesmannen har vært i dialog med kommunene, AU for utdanning (skolefaglig nettverk, FM, KS, HiØ, ØFK og Utdanningsforbundet) og tidligere prosjektleder i GNIST ved utvelgelse av kommunene. Fylkesmannen har vært representert ved samlinger for skoleeiere sentralt, og medarrangør ved samlinger på fylkesnivå.

Vurdering for læring

Fylkesmannen har informert om mulighetene for deltakelse i VFL. En skoleeier deltar i pulje 5 som startet 2014. Fylkesmannen har valgt å følge opp skoleeiere som deltar i satsingen. Vi ser at skoleeiere vurderer vekk deltakelse i VFL som følge av deltakelse i satsingen Ungdomstrinn i utvikling 2013 – 2017. Fylkesmannen ser det som viktig å få kommunisert sammenhengen mellom disse satsingene i møte med skoleeierne.

Veilederkorpset

Fylkesmannen har orientert om mulighetene til veiledning av veilederkorpset, og skoleledere og representanter for skoleeier sine muligheter til å bli veiledere i veilederkorpset. En skoleeier ønsket veiledning av veilederkorpset i 2014 og samarbeider nå med representanter for veilederkorpset. Fylket har i 2014 to skoleledere som veiledere i veilederkorpset. Fylkesmannen følger kommunen som har veiledning av representanter fra veilederkorpset.

Lokalt arbeid med læreplaner

Fylkesmannen har sammen med Utdanningsdirektoratet arrangert en heldagssamling om lokalt læreplanarbeid og vurdering for lærere, skoleledere, ppt-ansatte og skoleeiere. Generell veiledning og informasjon er gitt til skoleeiere etter henvendelser. I arbeidet med det felles nasjonale tilsynet 2014 – 2017 inngår gjennomgang av et utvalg lokale læreplaner. I den forbindelse åpnes det for dialog og veiledning om temaet.

Sensorskolering

Se resultatområde 31.5

Oppsummering

Vi vurderer at måloppnåelsen er god, og at resultatkravet er innfridd. Vi har kompetanse til å utføre oppdraget og har avsatt de ressursene som har vært nødvendig for å gjennomføre oppdraget. Flere medarbeidere er involvert og vi bruker avdelingens "mangfoldige" kompetanse i arbeidet både overfor barnehage- og skolesektoren

32.6 Urfolk og nasjonale minoriteter

Fylkesmannen har informert alle kommuner og fylkeskommunen om reglene for og rettighetene til samiske barn for at de skal kunne utvikle sitt språk og sin kultur. Informasjon formidles og legges ut på våre nettsider der vi også lenker til utdanningsdirektoratets sider. Vi informerer også årlig direkte i møte med kommunene.

Kommuner eller fylkeskommunen som tilbyr samisk opplæring, får etter behov særskilt veiledning og informasjon. Fylkesmannen følger også opp at barn som har rett til samisk opplæring, får retten oppfylt.

Vi vurderer å ha tilstrekkelig kompetanse og ressurser til å følge opp oppdraget. Tradisjonelt har Østfold svært få samiske barn. Det er derfor viktig å årlig følge opp med informasjon i forhold til dette området.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
31.1 Tilsyn	kr 3 204 534,06	kr 0,00
31.9 Annet tilsyn og forv. på utd.omr. (rest 31)	kr 1 868 199,91	kr 4 686 451,21
Økt kvalitet i barnehage og grunnopplæringen	kr 1 557 093,75	kr 269 464,82
Sum:	kr 6 629 827,00	kr 4 955 916,00

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 41 Tilsyn og klagesaksbehandling etter barnevernloven

Tilsyn er gjennomført som planlagt og i henhold til lovkrav/embetsoppdrag. Flere kommuner er fulgt opp særskilt i forbindelse med rapporteringer. Det har vært en økning i antall enkeltsaker/klager, og i en periode var saksbehandlingstiden utenfor frister, men restansesituasjonen ved årsskiftet er under kontroll.

41.1 Hendelsesbasert tilsyn

39 saker var tilsynsklager som Fylkesmannen behandlet som tilsynsmyndighet jf. barnevernloven § 2-3. 22 av disse er sendt tilbake til kommunen for lokal avklaring.

Fylkesmannen vurderte 17 saker som ga 21 vurderingsutfall. Herav 6 lovbrudd, 9 råd og veiledning og 6 ingen bemerkning.

41.2 Planlagt tilsyn

Tilsyn med barneverninstitusjoner

Fylkesmannen har i løpet av 2014 ført tilsyn med i alt 11 barneverninstitusjoner, herunder 44 avdelinger/enheter. 3 institusjoner er statlige, 1 institusjon er kommunal og 7 institusjoner eies og drives av private. Fylkesmannen har gjennomført 102 individrettede tilsynsbesøk på barneverninstitusjoner i fylket. Ca. halvparten av disse var uanmeldt. Antall gjennomførte tilsyn utgjorde 97% av antall lovpålagte tilsynsbesøk. Det har vært gjennomført 67 samtaler med barn/ungdom under tilsynsbesøkene.

Tilsyn med sentre for foreldre og barn

Fylkesmannen har ikke gjennomført tilsyn med senter for foreldre og barn i 2014.

Tilsyn med omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere

Fylkesmannen hadde i 2014 ingen omsorgssentra i fylket.

Tilsyn med barneverntjenestene i kommunene

Fylkesmannen har i 2014 aktivt fulgt opp 10 kommuner med brev og møter som følge av kommunens rapportering på barnevernområdet og tidligere landsomfattende tilsyn. Bakgrunnen for den særlige oppfølgingen av kommuner etter rapportering var manglende oppfyllelse av lovkrav. Dette gjaldt blant annet manglende tilsynsførere for barn plassert i fosterhjem, behandling av meldinger, oppfølging av fosterhjem og praksis for henleggelse av undersøkelsessaker.

Lovpålagt systemtilsyn med barneverninstitusjoner bortfalt i 2013 og er ikke prioritert. Individtilsynene er gjennomført med full dekning. De fleste av institusjonene har små enheter, og systemsvakheter er med dette fulgt opp gjennom de stedlige tilsynene.

41.3 Klagesaker

Fylkesmannen har behandlet 41 klager på tvangsbruk etter lov om barneverntjenester § 5-9 og Forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon. I 6 av disse ble det gitt medhold i klagen. I 37 saker ble det ikke gitt medhold i klagen.

Fylkesmannen mottok og behandlet 7 tilsynsklager som vi behandlet som tilsynsmyndighet jf. tilsynsforskriften § 11. 2 av sakene ble behandlet som lokal avklaring. I 3 saker ble det påpekt lovbrudd, 1 sak ble det gitt råd og veiledning og i 1 sak ble det ikke gitt noen bemerkning.

Fylkesmannen behandlet til sammen 42 tilsynsklager og klager på enkeltvedtak i 2014. Tre saker var klager på enkeltvedtak jf. barnevernloven § 6-5. 2 saker ble opphevet og 1 stadfestet.

41.9 Andre oppdrag

Særskilt rapportering.

Resultatområde 73.1 Klager på individuelle tjenester etter lov om sosiale tjenester i Nav

Vi har behandlet 385 rettighetsklager etter lov om sosiale tjenester i NAV. 99 prosent er behandlet innen tre måneder. Det har vært en betydelig økning av saker i 2014.

Resultatområde 74 Tilsyn etter lov om sosiale tjenester i Nav

Holder saksbehandlingsfrister tross økt sakstilfang, noe under volumkrav på planlagt tilsyn (skyldes bortfall av et felles tilsyn sos/helse).

74.1 Hendelsesbasert tilsyn

Vi har avsluttet 7 hendelsesbaserte tilsynssaker i 2014, med en median saksbehandlingstid på 2,8 måneder.

74.2 Planlagt tilsyn

Vi har gjennomført 3 planlagte tilsyn med kvalifiseringsprogrammet, 1 tilsyn med økonomisk stønad, midlertidig bolig og råd og veiledning. Måltallet i Østfold er totalt 6 tilsyn.

Det ble gjennomført flere tilsyn med NAV enn kravet i 2013. Det var planlagt at 2 NAV kontor skulle inngå i tilsyn som også omfattet helse og omsorgstjenester som ble avlyst av kapasitetshensyn. I tillegg var den en sterk økning i rettighetsklager fra NAV kontorene i 2014 som ble prioritert forut for planlagt tilsyn

Kunnskapen fra tilsynene er presentert for NAV-kontorene som en del av opplæringsdagene i 2014 og på NAV lederforum i Østfold.

74.9 Andre oppdrag

Særskilt rapportering.

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling som gjelder helse- og omsorgstjenester

Vi har prioritert enkeltsaker som angår pasienters og brukeres rettigheter, og har måttet prioritere ned planlagt tilsyn. I løpet av året er derfor ikke volumkravet oppnådd, men vi har forbedret saksbehandlingstid på rettighetsklager. Har utfordringer på hendelsesbasert tilsyn/kapasitet på med.faglige vurderinger.

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Vi har hatt 174 tilsynssaker inn og 146 saker ut i 2014. Median saksbehandlingstid er 4,2 måneder. Restanse ved årets slutt var 88 saker, hvorav 30 saker var utenfor frist.

82.2 Planlagt tilsyn

Det er planlagt for færre tilsyn med helse- og omsorgstjenester og med spesialisthelsetjenester enn volumkravet og det er gjennomført færre enn planlagt. Dette skyldes i hovedsak prioritering av rettighetsklager og tilsynssaker.

Det er gjennomført flere tilsyn med NAV enn kravet i 2013. Det var planlagt at 2 NAV kontor skulle inngå i tilsyn som også omfattet helse og omsorgstjenester som ble avlyst av kapasitetshensyn. I tillegg var den en sterk økning i rettighetsklager fra NAV kontorene i 2014 som ble prioritert forut for planlagt tilsyn

Lovpålagt systemtilsyn med barneverninstitusjoner bortfalt i 2013 og er ikke prioritert. Individtilsynene er gjennomført med full dekning. De fleste av institusjonene har små enheter, og systemsvakheter er med dette fulgt opp gjennom de stedlige tilsynene.

Det er funnet avvik i 8 av de 14 tilsynene hvor endelig rapport er ferdigstilt 1.1.14. I oppfølgingen av flere av tilsynene i 2014 og tidligere år er det benyttet flere metoder og ulike tilnærminger. Ved årsskiftet var det to kommuner som fikk særlig oppfølging av sitt arbeid med å rette avvik.

Fem stedlige tilsyn er gjennomført som planlagt og rapport sendt Statens Helsetilsyn.

82.3 Klager på helse- og omsorgstjenester etter pasient- og brukerrettighetsloven m.fl.

Vi har behandlet totalt 174 saker i 2014 – 87 % innen 3 måneder fordelt på:

Nødvendig helsehjelp: 16 saker (69 % innen frist)

Syketransport: 41 saker (83 % innen frist)

Helse/omsorg for øvrig: 117 saker (91 % innen frist)

Restanse 31.12.14 var 43 saker, herav 11 syketransport.

82.9 Andre oppdrag

Vi har overprøvd 29 vedtak hvorav 79 % innen 3 mnd. Det er gjennomgått beslutninger om bruk av skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner for 92 personer, tilsammen 874 tiltak. Dette er samlet sett en økning i sakstilfang på 80%. Gjennomgang av tiltak har i flere tilfeller ført til at det blir startet med å utarbeide varig vedtak. For enkelte tiltak er det blitt innhentet ytterligere informasjon fra kommunen, gitt veiledning og rettet opp feil. Vi har holdt 5 stedlige tilsyn og en systemrevisjon på området.

Vi har arrangert informasjons- og veilednings-dagssamling for overordnet faglig ansvarlige i Østfoldkommunene. Vi har regelmessige samarbeidsmøter med habiliteringstjenesten for voksne og for barn, 2 pr år for de som jobber med kap 9 saker, 2 pr år for hele habiliteringstjenesten.

Resultatområde 83 Folkehelse

Alt utført som planlagt og i samsvar med oppdraget.

83.2 Planlagt tilsyn

Statens helsetilsyn bestemte at det i 2014 skulle gjennomføres et landsomfattende tilsyn med folkehelsearbeidet i kommunene. Fylkesmannen i Østfold har i 2013 og 2014 gjennomført tilsyn i 6 kommuner, med kommunenes løpende oversiktsarbeid etter folkehelseloven. Vi arrangerte i forkant av tilsynene formøte med kommunene hvor også fylkeskommunen deltok.

Ved det landsomfattende tilsynet i 2014 ble det ikke gitt avvik i noen av kommunene, dvs. at alle tilsynene er avsluttet. Vi fant blant annet at:

- i flere av kommunene hadde oversiktsarbeidet startet før folkehelseloven trådte i kraft
- oversiktsarbeidet var forankret i ledelsen i kommunen, hos rådmannen
- folkehelse var et gjennomgående tema i kommuneplanens samfunnsdel
- det var et løpende oversiktsarbeid i kommunen
- ansvar og oppgaver på området var klart fordelt
- kommunen sørget for riktig kompetanse og hadde et kompetent fagmiljø i oversiktsarbeidet og har et tverrsektorielt folkehelsenettverk

Vi har presentert funnene og erfaringene fra tilsynene for politikere i styret for Østfoldhelse, Østfold fylkeskommune.

83.3 Klagesaker

Vi behandlet 2 klagesaker om miljørettet helsevern. Gjennomsnittlig (og median) saksbehandlingstid var 2,5 mnd.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 42 Familierett

Alle saksfelt ajour, innenfor frister.

42.1 Ekteskapsloven

Bevilling til separasjon

2014: 895 (2013: 852)

Bevilling til skilsmisse

2014: 704 (2013: 713)

Fra i sommer har vi behandlet flere saker enn på samme tid tidligere år. Saksbehandlingstid ved årsskiftet er på en uke. Tidligere behov for telefonskjerming av saksbehandlere er avviklet.

42.2 Anerkjennelsesloven

Godkjenning av utenlandske skilsmisser

2014: 52 (2013: 79)

Søknad om skiftefritak:

2014: 20 (2013: 26)

Saksbehandlingstiden for disse sakene er maks en uke (eller mindre) hvis alle dokumenter er i orden (med blant annet Apostille/legalisering osv.)

42.3 Barneloven

Fylkesmannen har i 2014 behandlet 3 saker som gjelder stadfesting av samværsavtale, hvor barnet skal bo og fordeling av reisekostnader.

Fylkesmannen har ikke mottatt klager over avslag på opplysninger om barnet, samt krav om tap av opplysningsretten

42.4 Veiledning og informasjon

Fylkesmannen har behandlet fortløpende henvendelser knyttet til tolkning av barnelovens bestemmelser om hvor barnet skal bo fast, samvær, reisekostnader ved samvær, foreldreansvar og mekling. Henvendelsene har i hovedsak kommet pr. telefon, men også noen skriftlige henvendelser. Fylkesmannen har fortløpende gitt råd og veiledning til både private parter og andre offentlige instanser som har henvendt seg med spørsmål på dette området.

Resultatområde 43 Føre tilsyn med kommunenes plikt til å sørge for et krisesentertilbud

Fylkesmannen fikk i 2010 ansvar for å føre tilsyn med kommunenes krisesentertilbud. I 2014 har vi startet opp tilsyn med ett krisesenter som skal gjennomføres i 2015. Østfold har til sammen 5 krisesentre som gir tilbud til samtlige kommuner i fylket.

Resultatområde 44 Føre tilsyn med familievernkontor

Det er ikke gjennomført tilsyn med familievernkontorene i Østfold i 2014.

Resultatområde 45 Barn og unge

Ivaretatt i henhold til oppdraget.

45.1 Informasjonsvirksomhet og samordning

Fylkesmannen har gjennomført tre møter med barnevernlederne i fylket. Temaene for møtene har blant annet vært samarbeid med Bufdir, herunder informasjon om direktoratets nye rolle ovenfor kommunene. Videre har undersøkelsessaker, fylkesnemndas rolle, gjennomgang av lovendringer, samarbeid i videregående opplæring og barnevern vært tema på møtene.

Fylkesmannen har i samarbeid med Sykehuset Østfold og RTVTS Øst arrangert en todagers tverrfaglig konferanse om barn som utsettes for vold og omsorgssvikt. Med fokus på blant annet samtaler med barn. 800 ulike fagfolk fra Østfold deltok på konferansen.

Vi har bidratt i å arrangere todagers seminar for ansatte i førstelinjen og spesialisthelsetjenesten, som arbeider med de minste barna (0-6år) og deres familier, på tvers av både kommunegrenser, forvaltningsnivå og faggrupper. Seminaret var et samarbeid mellom Fylkesmannen i Østfold, Sykehuset Østfold avd. BUP/HABU, R-BUP og Høgskolen i Østfold.

Fylkesmannens Tverrfaglig samordningsteam barn og unge har i 2014 hatt hovedfokus på barnekonvensjonen og metoden Sjumilssteget. Samtlige kommuner har i 2014 gjennomført egenanalyser av hvordan de oppfyller forpliktelser i sentrale artikler i barnekonvensjonen.

Arbeidet med barnekonvensjonen og Sjumilssteget fortsetter i 2015.

45.2 Fritak for taushetsplikt

Fylkesmannen har mottatt 16 henvendelser om fritak fra taushetsplikt. Dette er en halvering av fjorårets antall henvendelser. Nedgangen i antallet kan skyldes endring i barnelova av 01.01.14 hvor barneverntjenesten nå uhindret av taushetsplikten kan gi opplysninger til domstolen i sak om foreldreansvar, hvor barnet skal bo fast og samvær.

45.4 Biologisk opphav

Ingen rapporteringskrav. (20 saker i 2014)

45.5 Nasjonalt opplæringstilbud i undersøkelsessaker

Fylkesmannen har i samarbeid med Sykehuset Østfold og RTVTS Øst arrangert en todagers tverrfaglig konferanse om barn som utsettes for vold og omsorgssvikt. Med fokus på blant annet samtaler med barn. 800 ulike fagfolk fra Østfold deltok på konferansen.

Vi har i samarbeid med RKBU, RBUP og Bufdir avholdt en dagskonferanse med tema «Bruk av systematikk i barnevernets undersøkelsesarbeid». Samtlige kommuner og barneverntjenester var representert på konferansen.

45.7 Tilskudd til kommunalt barnevern

Særskilt rapportering med egne frister.

Resultatområde 46 Universell utforming

Fylkesmannen og Østfold fylkeskommune var pilotfylke innenfor K1 tiltaket i regjeringens handlingsplan for "Norge universelt utformet 2025. Vi fortsetter nå videre i K2 Universell utforming mot nye høyder. Målsetningen i vår prosjektsøknad er å få til en fortsatt regional organisering som kan tilrettelegge for kompetanseutvikling og koordinering av innsatsen i et samspill med kommunene.

Et viktig tiltak er å ta med Universell utforming i utviklingen av kommuneplanleggingen og regional og kommunal planstrategi. Vi vil bruke K5 programmet som ramme for videre kompetanseutvikling.

Fylkesgruppen er under etablering i nært samarbeid med Rådet for funksjonshemmede. Rømskog og Trøgstad kommuner har fått prosjektmidler og er aktivt med i prosjektet. Det er foreløpig planlagt en temadag i en kommune hvor flere kommuner er invitert og en fagsamling for hele fylket.

Østfolds arbeid er sammen med resten av pilotfylkene og flere ressurskommuner dokumentert i K1 tiltakets sluttrapport. Denne gir ideer som kan følges opp videre.

Vi mener å ha kommet godt på vei i å nå målene om kompetanseoppbygging i egne virksomheter og i å bringe temaet på banen i regionale og kommunale planstrategier.

Resultatområde 47 Integrering av innvandrere

47.1 Statsborgerseremonier

Statsborgerseremoni – 2014

Søndag 25. mai 2014 arrangerte Fylkesmannen i Østfold en seremoni for nye norske statsborgere på Quality Hotel & Resort Sarpsborg.

Det ble sendt ut invitasjonsbrev til 542 nye statsborgere. Dette var nye statsborgere som hadde fått innvilget norsk statsborgerskap i perioden fra og med 2.3.2013 og til og med 28.2.2014. 150 av disse takket ja til invitasjonen. På seremonidagen deltok 124 nye statsborgere, og de hadde med seg til sammen ca 230 gjester.

Opprinnelseslandene til de nye statsborgerne som deltok på seremonien var Afganistan (1), Albania (1), Angola (2), Bosnia-Hercegovina (1), Burma (5), Chile (1), Colombia (3), Den Dominikanske Republikk (1), Det Palestinske området (6), Eritrea (2), Etiopia (1), Filippinene (6), Fredrikstad (1), Irak (30), Iran (3), Kambodsja (1), Kina (2), Kongo (7), Laos (1), Libanon (1), Liberia (2), Polen (4), Romania (2), Russland (3), Serbia og Montenegro (4), Somalia (6), Sudan (2), Sverige (1), Syria (3), Tanzania (2), Thailand (4), Tunisia (1), Tyrkia (1), Uganda (1), USA (1), Vietnam (9), Uanmeldt/hadde ikke meldt seg på til seremonien (1), Uoppgitt/personer som ikke oppgav opprinnelsesland (1).

Tilbakemeldinger fra mange av de nye statsborgerne vitnet om at arrangementet var meget vellykket.

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMOS	1	22,28
Sum	1	

47.2 Bosetting av flyktninger

Østfoldkommunene ligger under anmodningene om antall flyktninger til bosetting. I samarbeid med IMDI, Husbanken og NAV har vi sett på innvandrernes bolig- helse og arbeidsforhold gjennom to større konferanser i

2012 og 2013. Vi har tar opp utfordringene i våre møter med kommunene og forsøker å formidle kunnskap om virkemidler i forhold til bosetting og integrering.

Fylkesmannen har medvirket til å opprette og drifte nettverket Østfoldmodellen for flerkulturell kompetanse. Dette er et opplæringsopplegg for å tilføre kompetanse til flest mulig av kommunenes ledere og ansatte. Dette er viktig for å kunne gi likeverdige tjenester. Fylkesmannen er også med i Flerkulturelt råd i Østfold.

Fra 2014 har Østfold kommet med i BLDs prøveprosjekt som skal bidra til økt og raskere bosetting i fylkene. Vi har opprettet en prosjektorganisasjon og ansatt prosjektleder for arbeidet. Prosjektet er godt i gang fra årets begynnelse i et nært samarbeid med IMDI, Husbanken og KS. De tverrfaglige og tverretatlige utfordringer tas hensyn til ved bred involvering av andre statsetater, fagavdelingene hos Fylkesmannen, fylkeskommunen og kommunene.

47.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Formålet med introduksjonsordningen er å styrke mulighetene for deltakelse i arbeids- og samfunnsliv og for økonomisk selvstendighet for nyankomne flyktninger og deres familier.

På bakgrunn av Fylkesmannens tilsyn med introduksjonsloven har vi i løpet av året fått flere henvendelser med forespørsler om vi kan presentere funn fra tilsyn vi har gjennomført. Fylkesmannen deltok bl.a. på Nettverkssamling for Østfold-kommunene i mars og KS-samling i desember. Her orienterte vi om sentrale sider ved lovverket, rammene for statlig tilsyn og funn og konklusjoner fra de kommunene hvor tilsyn har vært gjennomført. Videre har vi besvart spørsmål på e-post og telefon fortløpende gjennom året.

Fylkesmannen i Østfold har hatt 5 klagesaker på enkeltvedtak i 2014. To av klagen omhandlet avslag på norskundervisning etter § 17 i introduksjonsloven. De øvrige handlet om introduksjonsprogram hvorav trekk i stønad, avslag på deltakelse og stans av programmet var sentrale klagepunkter. Alle klagesakene er stadfestet av Fylkesmannen.

47.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Fylkesmannen, avdeling for barnehage og utdanning, har i løpet av 2014 mottatt flere spørsmål knyttet til introduksjonsloven. Disse er blitt besvart.

Fylkesmannen har nå kun utbetaling av tilskudd til grunnopplæring for barn og unge i asyl. 3 kommuner søkte om midler. Tilskuddet er utbetalt innen rammen for budsjettet i 2014. Søkte midler var langt under budsjetterte rammer. Dette skyldes blant annet nedlegging av et Omsorgssenter og et mottak.

Representanter for Fylkesmannen har deltatt på møter med IMDI og VOX, og Fylkesmannen stod som medarrangør av to etterutdanningsdager for lærere og ledere innenfor opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere. De to etterutdanningsdagene fant sted i Sarpsborg 14.08.14 og 11.11.14 med ca 110 deltakere begge dagene. Deltagerne gav gode tilbakemeldinger etter kursdagene. Samarbeidet med VOX fungerte godt.

Fylkesmannen har deltatt i nettverk for ledere i voksenopplæringen i Østfold.

47.5 Tilsyn med kommunenes gjennomføring av introduksjonsloven

Introduksjonslovens formål er å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet og deres økonomiske selvstendighet. Hensikten med tilsyn er å sikre at kommunene har en praksis som er i samsvar med lov og forskrift.

Fylkesmannens oppdrag var å gjennomføre tilsyn med minst 2 kommuner i 2014. Tilsynsystema ble bestemt av IMDI og var kommunens forvaltning av introduksjonsloven § 4 andre ledd; helårlig program og program på

fulltid.

Fylkesmannen i Østfold har gjennomført tilsyn med Rakkestad kommune og Fredrikstad kommune etter tilsynsinstruks og metodehåndbok fra IMDI. Disse kommunene ble valgt ut på bakgrunn av områdekunnskap, risiko og vesentlighetsvurdering i forkant av det enkelte tilsyn. Rakkestad kommune er en forholdsvis liten kommune og har få introduksjonsdeltakere. De hadde videre en avtale om kjøp av undervisning i norsk og samfunnskunnskap og øvrig introduksjonsprogram fra en stor nabokommune. Det var av interesse for Fylkesmannen å se på forholdet med å kjøpe tjenester fra andre kommuner, men samtidig ha ansvaret for introduksjonsprogrammet. Videre ønsket vi å se på praksis i en stor kommune. Fredrikstad kommune har hatt lave tall på måling av resultater for introduksjonsprogrammet. I tillegg til at de er en stor kommune i Østfold, ble resultatene også vektlagt i utvelgelsen av tilsynskommuner i fylket.

Begge tilsyn ble gjennomført skriftlig etter tilsynsinstruks fra IMDI. Vi innhentet dokumentasjon og redegjørelse fra kommunen etter mal fra IMDI. Videre gjennomgikk vi dokumentasjon og avtalte et møte med kommunene enkeltvis for å se på uklarheter. På lik linje med erfaring fra 2013 opplevde vi dette som et nyttig møte både for oss og for kommunen. Vi orienterte nærmere om tilsynsystema og kommunen presenterte praksis og oppklarte uklarheter i forhold til dokumentasjon. Vi utarbeidet så en foreløpig rapport som ble presentert på sluttmøte med kommunen. Vi har også i 2014 valgt å ha sluttmøte da dette er en fin mulighet til å gjennomgå tilsynsrapporten, samt snakke om uklarheter etc.

På tidspunkt for årsrapportering er det skrevet endelig rapport til tilsynet i Rakkestad kommune og tilsynet er avsluttet. I tilsynet med Fredrikstad kommune er det skrevet foreløpig rapport og fristen for kommunen til å kommentere denne er gått ut.

I foreløpig rapport til Rakkestad kommune ble det konkludert med lovbrudd på at kommunen ikke tilbød et introduksjonsprogram som var helårlig og på full tid. Kommunen fikk en frist for tilbakemelding på foreløpig rapport. Innen fristen sendte kommunen inn dokumentasjon som resulterte i at lovbrudd på helårlig introduksjonsprogram ble frafalt. Dette med bakgrunn i tilsynsinstruks fra IMDI som oppgir at ”*dokumentert endring av praksis helt frem til ferdigstilling av endelig rapport tas med i rapporten, og er med i vurderingsgrunnlaget*”. Det ble imidlertid opprettholdt lovbrudd på fulltid. Lovbruddet inneholdt 3 korreksjonspunkter:

- a) kommunen må ha et uketimetall som er tilstrekkelig når det er blanding av opplæringstiltak og aktiviteter som ikke innebærer krav til for- og etterarbeid.
- b) kommunen må tilby fulltidsprogram også i skolens ordinære ferier
- c) kommunen må tilby et program hvor en skoletime er på 60 minutter, og ikke 45 minutter

Da tilbyder av norskundervisning ikke ønsket å endre lengden på en skoletime så Rakkestad kommune seg nødt til å si opp avtalen og legge ut anbud om ny tilbyder for å kunne lukke lovbrudd c). Kommunen dokumentert ny tilbyder og tilsynet ble avsluttet 18.09.14.

I tilsynet med Fredrikstad kommune er det i foreløpig rapport konkludert med 2 lovbrudd, hvorav det ene omhandler at kommunen ikke tilbyr et introduksjonsprogram som er helårlig og på full tid. Det andre lovbruddet omhandler manglende delegasjon til å fatte vedtak etter introduksjonsloven. Kommunen fikk en frist for tilbakemelding på foreløpig rapport og kommunen har kommentert denne og dokumenterer delegasjon knyttet til lovbrudd 2.

NB! Konklusjonen med lovbrudd var i samsvar med gjeldende tolkning fra BLD av begrepet "undervisningstime". Dette var også presisert i rundskriv Q-20/2012. Vi fikk i januar 2015 melding om at BLD har endret lovtolkning av begrepet "undervisningstime" fra 60 minutter til 45 minutter. Ferdigstillelse av endelig tilsynsrapport ble derfor utsatt i påvente av en nærmere avklaring fra IMDI på hvordan vi skal håndtere resultat av funn og konklusjon i endelig tilsynsrapport. For fremtidige tilsyn skal ny tolkning fra BLD ligge til grunn for en vurdering av om tilbudet gis på "Full tid". Den faktiske tiden til opplæring i introduksjonsprogrammet reduseres med 25% med ny tolkning. Den nye tolkningen innebærer også en endring for forståelsen av fulltid når 45 minutter undervisning skal telle som 75 minutter i fulltidskravet.

Vi vurderer at måloppnåelsen på tilsyn etter introduksjonsloven har vært god for 2014. Antall tilsyn tilfredsstillende resultatkravet. Vi har benyttet et tverrfaglig team av medarbeidere til å planlegge og å gjennomføre tilsyn. Etter vår vurdering styrker dette kvaliteten på vår tilsynsgjennomføring.

Vi beklager derimot at ressursene fra BLD ikke er tilstrekkelig for oppdraget. Dette er meldt i tilbakemelding til

foreløpig tildelingsbrev både i 2013 og 2014. Dette bidrar til usikkerhet om det fremtidige oppdraget. Tilsynet er etterspurt, og det er beklagelig om dette må nedprioriteres.

Resultatområde 48 Fremme likestilling og motvirke diskriminering

Fylkesmannen følger opp arbeidet med likestilling i grunnskole og barnehage

Fylkesmannens likestillingsteam jobber fortsatt godt. Deltakere i teamet er foruten Fylkesmannen også representanter fra Høgskolen, fagforeningene, tre styrere og en pedagogisk leder. Arbeidet ledes av Fredrikstad kommune. Fredrikstad kommune får tildelt midler til både å lede likestillingsteamet og gjennomføre likestillingstiltak i egen kommune.

Teamet var i mai måned på studietur til Bakken barnehage, Skien. Denne barnehagen arbeider etter Hjalli metoden på Island, som teamet var på studietur til høsten 2013.

Høgskolen i Østfold i arbeidet i 2014 med oppfølging av Handlingsplan for likestilling 2014. Høgskolen ble tildelt midler til et prosjekt for å skape nettverk i kommunene til dette arbeidet. Hovedmålet er å utvikle det pedagogiske likestillingsarbeidet i barnehagene gjennom en dialog med barnehager knyttet til nettverket. Det er også tildelt midler til følgende tiltak:

- Isebakke barnehage, Halden: ønsker å dokumentere likestillingsarbeid i egen barnehage ved bruk av video.
- Trondalen barnehage, Fredrikstad: ønsker å lage en rekrutteringsfilm for arbeid i barnehage.

Det ble høsten 2014 gjennomført en større konferanse for ansatte i barnehager. Konferansen fant sted i Kongstenhallen og samlet over 800 deltakere. Denne konferansen må anses som svært vellykket. Temaet for konferansen var «Mangfold og likestilling i barnehagen» med følgende titler på foredragene: «**Hvordan behandler vi gutter og jenter?**» (Kajsa Svaleryd) og «**er frileken egentlig fri?**» (Ingemar Gens).

Temaet likestilling og Handlingsplan "Likestilling 2014" ble i 2014 også løftet fram på Fylkesmannens samlinger med kommunene som barnehagemyndighet. Her er spørsmål knyttet til kvalitets- og kompetanseutvikling viktig og i dette inngår også ofte spørsmål om likestilling.

Kommunenes årsmeldinger om likestilling 2012

Fylkesmannen har gjennomgått kommunenes årsmeldinger om likestilling for 2010, 2011 og 2012. Samlet anser Fylkesmannen at 2/3 av kommunen har rapportert tilfredsstillende på de fleste områdene i samsvar med kravene i 2012, men noen har likevel forbedringspunkter. 1/3 av kommunene har rapportert bare delvis og utelatt sentrale punkter.

Likestilling er blant temaene som drøftes i Fylkesmannens møter med politisk og administrativ ledelse i kommunene. Østfold har ingen pilotkommune som deltar i programmet Likestilte kommuner, jf regjeringens handlingsplan Likestilling 2014. Fylkesmannen tar sikte på å videreformidle eksempler på det som vi mener er tilfredsstillende rapportering fra kommunene,

For øvrig viser vi til omtale av embetsinterne likestillings- og likeverdstitak under FADs resultatområde 98.

Ressursrapportering

Agresso viser i tillegg følgende beløp på resultatområde 440: kr 41.619 på kap 0525, og kr 58.684 på fagdept.

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdept.
Tilsyn og klagebeh. etter barnevernloven	kr 1 293 441,26	kr 662 589,58
42 Familierett	kr 1 044 074,13	kr 0,00
45 Barnevern	kr 629 410,06	kr 308 473,07
47 Integrasjon av innvandrere	kr 526 017,57	kr 0,00
47.5 Tilsyn med introduksjonsloven	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under BLD	kr 86 577,10	kr 0,00
Sum:	kr 3 579 520,00	kr 971 062,00

Justis- og beredskapsdepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.2 Vergemålsloven og utlendingsloven kap. 11 A

Måloppnåelse:

Som førsteinstans etter vergemålsloven har vi for lang saksbehandlingstid. Dette går utover rettsikkerheten. Vi føler konstant at vi har for få ressurser til oppgavene, noe som igjen sliter på saksbehandlerne.

Resultatkrav:

- Vi har et velfungerende vergekorps, tilstrekkelig antall verger for både hastesaker og ordinære oppnevninger.
- Kapitalforvaltningen fungerer. Vi har foretatt henvendelser til tidligere banker benyttet av overformynderiene, for å kvalitetssikre at vi har fått overført alle midler under den nye vergemålsordningen. Selve overføringen av midlene ble gjennomført i samsvar med føringer og i regi av SRF. Vi vil i 2015 foreta en undersøkelse mht midler over 2 mill. og midler under 2 G. Dette er gjort også i 2014. Ved et par tilfeller har vi oppdaget at midler står på feil konto. Dette har skjedd i forbindelse med den sentrale overføringen. Hvorvidt det kan være flere slike forhold, vet vi ikke hvordan vi skal kunne kontrollere.
- Ved bruk av vergemålstelefon - hvor saksbehandler er tilgjengelig hver dag, og ringer tilbake til de som legger igjen beskjed - er vi godt tilgjengelig blant brukerne. Her får vi gode tilbakemeldinger fra både verger, puver og institusjoner.
- Vårt embete prioriterer behandling av godtgjøring og utgiftsdekning. Systemet er imidlertid tungvint, slik at saksbehandlingen blir lenger enn nødvendig.
- Vi har gjennomgått informasjon i ARVE, og brukt mye ressurser på å kvalitetssikre databasen. Men systemet er for dårlig, hvilket medfører at det er vanskelig å holde informasjonen oppdatert, spesielt i forhold til vergeinfo.
- Det gjennomføres jevnlig vergemøter for å videreutvikle kompetansen hos vergene. Internt har vi ukentlige fagmøter, hvor diskusjon av juridiske problemstillinger og enhetlig saksbehandling er ett av temaene. Utadrettet virksomhet nedprioriteres i 2015 på grunn av for få ressurser.
- Sammenstilling av rutineene har ikke blitt prioritert i 2014, men vil være en av våre prioriteringer i 2015. Vi har rutiner, men vi trenger å skriftliggjøre og samle rutineene, slik at de blir oversiktlige og lett tilgjengelige

Tilstand og risikomomenter:

Avdelingen vår er velfungerende, med kompetente og dyktige medarbeidere. Arbeidsbelastningen for de ansatte og dårlig sakssystem, er risikomomenter for oss, som lokal vergemålsforvaltning. Pga manglende ressurser vil vi fremover nedprioritere utadrettet virksomhet / opplæring.

Fratakelse av rettslig handleevne:

Ingen personer er fratatt rettslig handleevne i 2014. Vi har hatt mange saker hvor fratakelse av rettslig handleevne har blitt vurdert, men hvor vergemålsordningen har vist seg å være tilstrekkelig. Vi er imidlertid kjent med at fratakelse av rettslig handleevne kan bli mer aktuelt i flere saker i løpet av 2015.

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMOS		
Sum	0	0

51.3 Forliksrådene

Fylkesmannen har besvart tre klager som gjaldt tre ulike forliksråds behandling av saker. Ingen av sakene ledet til noen nærmere undersøkelser fra Fylkesmannens side.

51.5 Tomtefesteloven

Fylkesmannen i Østfold hadde ingen saker etter tomtfesteloven i 2014. Kun generell veiledning.

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

Det kom inn 3.033 saker i 2014 og det ble fattet vedtak om avslag i 164 saker. Saksbehandlingstiden har ligget på ca 12 uker. For øvrig viser vi til særskilt statistikk innsendt til Statens sivilrettsforvaltning.

52.3 Navneloven

Fylkesmannen har behandlet klager over vedtak fattet av skattekontorene i henhold til lov om personnavn. I 2014 har Fylkesmannen behandlet 1 klagesak, og saken er behandlet innen saksbehandlingstiden på 3 måneder.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnsikkerhet

53.1 Oversikt over risiko og sårbarhet

a) Vi fullførte oppdateringen av vår fylkesROS i 2014. Den første versjonen ble utarbeidet i 2008 I fylkesROS 2014 er det innarbeidet en handlingsplan med følgende hovedpunkter:

- Langvarig svikt i strømforsyningen
- Ekstremvær/skred/flom
- Store ulykker ved storulykkesbedrifter i/ved tettbebyggelse.

b) Det er beskrevet i FylkeROS hvordan disse tre områdene skal følges opp.

c) Tiltakene i fylkesROS følges opp gjennom dialogen med lokale, regionale og sentrale aktører i våre etablerte fora: Fylkesberedskapsrådet, Fagforum beredskap og Atomberedskapsutvalget. I tillegg er det andre møter med enkeltaktører ved behov. I tillegg gjennomføres seminarer, kurs og øvelser hvor fylkesROS blir drøftet og fulgt opp. Når det gjelder langvarig svikt i strømforsyningen har vi hatt en rekke møter med nettselskapene og samarbeid med KBO. Vi har sendt brev til kommunene og bedt om at oversikter over prioriterte sluttbrukere sendes kommunens nettselskap. Dette følges videre opp i 2015. Handlingsplanens pkt 2 er en del av prosjektsamarbeidet med Østfold fylkeskommune om samfunnsikkerhet og beredskap i samfunnsplanleggingen i Østfold. Vi har også tatt opp dette i fagseminar for byggesaksansvarlige i kommunene.

d) Når det gjelder andre aktører som har vært involvert i arbeidet med fylkesROS, har vi ikke funnet behov for å involvere nye utover de som inngår i de etablerte fora som Fylkesberedskapsrådet og fagforum beredskap.

e) Hensikten med FylkesROS Østfold er å supplere andre aktørers risikovurderinger og å sette sammen et sektorovergripende bilde. Det skal gi grunnlag for forebygge, håndtere og normalisere i forbindelse med uønskede hendelser. FylkesROS blir således tema og grunnlag for arbeidet med svært mange av vår interne og eksterne tiltak.

53.3 Samfunnsplanlegging

- a) Antall innsigelser:0
- b) Antall kommuner som har mål, strategier og planer for oppfølging av samfunnssikkerhet i
- Kommuneplanens samfunnsdel: Samfunnssikkerhet er i varierende grad tema i kommuneplanenes samfunnsdel. Vi konstaterer at målene dels kan være generelle og i for liten grad koblet til kommunens helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse. Vi har gitt innspill og føringer for dette, og det følges opp i styringsdialogen, på fagsamlinger/seminarer og i tilsynsaktivitetene.
  - Andre styrende dokumenter: Samfunnssikkerhet i andre styrende dokumenter gjelder først og fremst de kommunene hvor det er etablert forskjellige samarbeidsordninger for å løse beredskapsutfordringer. Det spenner fra interkommunale ordninger for brann, vann og avløp, samarbeid om risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsplaner. I hovedsak er dette organisert opp i de etablerte regionrådene for henholdsvis Halden, Nedre Glommaregionen, Mossregionen og Indre Østfold.
- c) Veiledningsaktiviteter mot kommunene i arbeidet med helhetlig ros har primært vært knyttet til behandlingen av dette i Fagforum beredskap samt at temaet har vært presentert på byggesakssamling for kommunene. I tillegg følges dette opp i beredskapstilsyn, i styringsdialogmøter med politisk og administrativ ledelse, i forbindelse med øvelser og den løpende dialogen med beredskapsledere/beredskapskoordinatorer i kommunene. Temaet følges også opp i forbindelse med oppstartmøter for kommuneplanprosesser i kommunene, samt i Planforum Østfold. Her deltar planmiljøene hos Fylkesmannen, Østfold fylkeskommune, kommunene, Statens vegvesen og andre etter behov. Møtene arrangeres fast hver 14. dag.
- d) Rapport om atomberedskapsarbeidet i Østfold er sendt Statens strålevern.

53.4 Tilsyn

I henhold til embetsoppdraget er gjennomført tilsyn innrapportert i DSBs innmeldingsløsning.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Beredskapsforberedelser og regional samordning

- a) Følgende veiledningsaktiviteter er gjennomført mot kommunene i arbeidet med beredskapsplanlegging og – planverk:
- Fast møte i Fagforum beredskap er gjennomført 13. mars med representanter fra kommunene og andre nøkkelaktører i samfunnssikkerhet og beredskap
  - Faste møter i Planforum Østfold
  - Plan- og byggesakssamling 30. april
  - Arbeidsgruppemøter i atomberedskap 1. halvår og fagseminar 6. november
  - Helseberedskapsseminar 11. – 12. september
  - Grenseøvelse – Aremark, Halden, Marker og Rømskog 20. november med diverse forberedende møter
  - Oppfølging og bistand til CIM-administratorer i kommunene, kurs for loggførere og øvelser for enkeltkommuner med vekt på bruk av CIM
  - Møter og oppfølgende dialog med nye beredskapsledere i kommunene
  - Informasjons- og planleggingsmøte med Forsvaret, Sivilforsvaret og politidistriktene med vekt på tverretatlige beredskapsspørsmål
  - Styringsdialogmøter mellom Fylkesmannen og ledelsen i kommunene
- b) Samtlige kommuner i Østfold har installert og tatt i bruk CIM.
- c) Når det gjelder kraftforsyning og spørsmål om dampsikkerhet så har vi fulgt opp dette gjennom flere år med møter og seminarer. Vi har sendt brev til kommunene og bedt om at oversikter over prioriterte sluttbrukere

sendes nettselskapene. Dette følges opp videre i 2015. Vi har faste årlige møter med KDS og FMOA siden vi har felles KDS. Her drøftes status og prioriterte tiltak. Gjennom dette arbeidet har vi fått oversikt over områder og problemstillinger som må følges opp. Damsikkerhet har vært tatt opp med KBO

d) Vi har etter oppdrag fra DNK etablert et prosjekt for å prøve ut nødnett som reservesamband. Her er kommunene Råde, Rygge, Våler og Moss med i tillegg til Hafslund nett, Østfold sivilforsvarsdistrikt og Statens vegvesen.

54.2 Fylkesmannens beredskapsarbeid

a) Fylkesmannen har innenfor gjeldende ressursramme oppdatert beredskapsplanverket med vekt på Fylkesberedskapsrådet og kommunene når det gjelder varslings- og kontaktinformasjon. Det er utviklet tiltakskort på informasjonssiden og for atomberedskap.

b) Sikkerhetsdokumentasjon og de bygningstekniske forberedelsene er gjennomført. Installasjonen av nytt gradert samband foretas i 2015.

c) SBS ble gjennomgått i forbindelse med terrorsituasjonen og nøkkelpersonell har vurdert planverket og behovet for nye tiltak. Ny SBS skal implementeres og følges opp i 2015.

d) CIM har blitt fulgt opp internt og eksternt i forbindelse med fast situasjonsrapportering til DSB, håndtering av hendelser, beredskapsplanlegging og kurs/opplæring. Alt nøkkelpersonell ved embetet har gjennomgått intern opplæring i regi Samordnings- og beredskapsstaben.

Antall årsverk dedikert til samfunnssikkerhet og beredskap i 2014: 2,45

54.4 Øvelser

a) Fylkesmannen har en oppdatert øvingsplan

b) Grunnlag for utvelgelse av øvelsesscenarier

- Krav fra sentrale myndigheter med gitt scenario
- Nasjonalt risikobilde
- FylkesROS
- Hendelser
- Ønsker, innspill og vurderinger fra deltakende virksomheter

c) Vesentlige læringspunkter og oppfølging av disse:

- Viktigheten av god varslings- og informasjonsrutiner
- Reserverløsninger ved svikt i kritisk infrastruktur
- Felles krisestøtteverktøy
- Enkle og oversiktlige beredskapsplaner, ressursoversikter mv
- Ansvars- og rollefordeling
- Samarbeid og samvirke i utarbeidelsen av planer og samarbeid om øvelser
- Oppfølging av læringspunkter i Fylkesberedskapsrådet og Fagforum beredskap
- Styringsdialogmøter

d) Fylkesmannens ledelse/stabsfunksjoner er øvd i løpet av de siste fire år; under øvelse Skagex 2011 og Øvelse Østlandet 2013

e) Se over

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Håndtering av uønskede hendelser

Hendelser er løpende rapportert til DSB

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
51.2 Vergemålsloven	kr 44 922,37	kr 7 658 166,00
52.1 Fri rettshjelp	kr 508 819,36	kr 100 867,82
53 Forebyggende samfunnssikkerhet	kr 584 124,41	kr 0,00
54 Beredskapsforberedelser	kr 455 555,77	kr 0,00
55 Regional og kommunal krisehåndtering	kr 421 875,92	kr 0,00
Andre oppgaver under JD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 2 015 297,00	kr 7 759 033,00

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Resultatområde 60 Ledelse, virksomhetsstyring og administrasjon

60.2 Mangfold og likeverd

Siden 1994 har vi årlig utredet kjønnsfordelingen på stillingsgrupper og lønnsnivå, og vi har integrert tiltak i personalpolitikken og lønnspolitikken som oppdateres jevnlig.

I 2014 ble det gjennomført lokale lønnsforhandlinger etter HTA pkt. 2.3.3, og kvinners andel av det økonomiske resultatet var på 57,2 %. I tillegg ble det gjennomført lønnsforhandlinger på neste ledernivå i henhold til HTA pkt. 2.3.3 (4). Fylkesmannen i Østfold har en overvekt av kvinner i stillinger for lavere utdanningsgrupper og gjennomsnittet av lønnsnivået for kvinner samlet ligger defor lavere enn for menn. Det vises til tabellarisk oversikt.

Fylkesmannen i Østfold har vært en IA-virksomhet siden 2002. Den 02.09.14 signerte Fylkesmannen i Østfold ny intensjonsavtale om et inkluderende arbeidsliv (IA) med NAV Arbeidslivssenter Østfold for perioden 2014-2018. Med virkning fra 01.01.15 har embetet fastsatt nye måltall knyttet til alle delmålene i intensjonsavtalen.

Delmål 1:

Fylkesmannen hadde som målsetting at sykefraværet pr. 31.12.14 ikke skulle overstige 3,5 %. Dette måltallet ble ikke nådd, selv om embetet over tid samlet sett har hatt et lavt sykefravær. Det er utarbeidet egne rutiner for oppfølging av sykefravær og det er iverksatt tiltak som skal bidra til å holde sykefraværet så lavt som mulig. I 2014 hadde embetet et sykefravær på 4,5 %, hvorav 3,1 % utgjorde legemeldt fravær og 1,4 % utgjorde egenmeldt fravær. Sammenlignet med 2013 økte sykefraværet med 0,7 prosentpoeng. På tross av en liten økning i sykefraværet, er embetet likevel fornøyd med at sykefraværet har vært relativt lavt på tross av de store utfordringene embetet har hatt i forbindelse med vergemålsreformen.

Delmål 2:

Fylkesmannen i Østfold er opptatt av å tilrettelegge så langt det er mulig for å hindre at medarbeiderne helt eller delvis faller ut av arbeidslivet. Tilrettelegging gjøres blant annet i endring av arbeidsoppgaver, arbeidsfordeling og arbeidstid. Når det gjelder målet om å rekruttere personer med redusert funksjonsevne, oppfordres personer i målgruppen til å søke gjennom en mangfoldserklæring i kunngjøringstekstene. I praksis er det vanskelig å få identifisert disse søkerne fordi de ikke oppgir dette i søknadene eller på annen måte i søknadsprosessen. Embetet har imidlertid hatt som målsetting å tilby arbeidspraksis til minst 4 personer pr. år. Dette målet ble nådd da embetet hadde 5 personer i arbeidsutprøving/praksis.

Delmål 3:

Gjennomsnittlig pensjonsalder har variert de siste årene. I 2014 var den på 64,83 år, mot 68,5 år i 2013 og 65,25 år i 2012. Det er en utfordring å finne egnede tiltak som medfører at medarbeiderne står lenger i arbeid.

Fylkesmannen i Østfold har ikke hatt lærlinger i 2013 eller 2014.

Lønn

		Kjønnsbalanse			Lønn	
		m%	k%	Totalt(N)	m (kr/%)	k (kr/%)
Embetsledelse/direktør	2014	33,3	66,7	9	100	99,8
	2013	55,6	44,4	9	100	112,4
Seksjonssjef/ass. direktør	2014	50,0	50,0	4	100	86,8
	2013	50,0	50,0	4	100	90,7
Saksbehandler I	2014	50,0	50,0	62	100	99,6
	2013	50,0	50,0	64	100	102,2
Saksbehandler II	2014	37,0	63,0	27	100	97,6
	2013	36,4	63,6	22	100	95,4
Kontorstillinger	2014	10,0	90,0	30	100	108,3
	2013	10,0	90,0	30	100	0,0
Fagarbeiderstillinger	2014	0,0	0,0	0	100	0,0
	2013	0,0	0,0	0	100	0,0
Unge arb.takere inkl lærlinger	2014	100,0	0,0	1	100	0,0
	2013	0,0	0,0	0	100	0,0
Totalt i embetet	2014	37,6	62,4	133	100	93,4
	2013	38,8	61,2	129	100	69,3

Deltid

		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%
Totalt i virksomheten	2014	10,0	90,0	8,0	92,0	0,0	100,0	20,0	80,0
	2013	10,0	90,0	0,0	100,0	33,0	67,0	25,0	75,0

Ansatte

2014	Ledere med personalansvar			Medarbeidere			Lønn	
	M%	K%	Totalt	M%	K%	Totalt	M%	K/M i %
FMOS	40,0	60,0	100	35,0	65,0	100	100	88,0

Resultatområde 61 Samordning og modernisering i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Kommunereformen

Oppdraget med kommunereformen kom i juli. I forkant av dette, etter Stortingets behandling, tok vi temaet opp i full bredde i et samarbeid med KS på vår fornyingskonferanse Beat for Beat. Fylkesmannen besøkte også alle ordførere og rådmenn før sommeren. Organisasjonsplan for arbeidet hos FM og prosjektleder var på plass tidlig

høst. Vi startet med å møte alle ordførere og rådmenn i byene. Vi møtte også i løpet av året de fleste kommunestyre og alle kommuner gjennom regionrådene.

Vi har utarbeidet en egen håndbok til støtte for kommunene. I løpet av våren 2015 skal alle kommunestyre ha gjort vedtak om strategiske veivalg videre. Dette innebærer et vedtak om utredninger av det eller de mest realistiske alternativene. Det kan være å fortsette som egen kommune, og/eller nye konkrete kommunedannelser. Moss og Rygge har som målsetting å bli med i kgl. res. 2016 for å kunne bli en kommune fra 2018. Hvaler og Fredrikstad kan også klare det iht til sine planer. De andre kommunene ser for seg vedtak i 2016.

Fylkesmannen har i samarbeid med referansegruppa for fornyingsarbeidet kommet fram til at vi vil støtte alle kommunene med prosjektskjønnsmidler til arbeidet med kommunereformen. Dette vil bli knyttet opp til prosjektplaner som vi vil godkjenne.

Samordningsoppgaver

Fylkesmannens samordningsoppgave i plan- og bygningsloven for de statlige etaters deltakelse i den regionale planleggingen, ivaretas gjennom egne møter i prosessene og regelmessig i Regionalt planmøte. En arena for helhetlig samordning av statlige styringssignaler er også det årlige statsetatsjefsmøtet.

Fylkesmannens styringsdialog med kommunene har flere arenaer:

1. En årlig kommunekonferanse for dialog med kommunenes ordførere og rådmenn.
2. Ett møte for informasjon og drøfting av kommuneproposisjonen og ett for drøfting av statsbudsjettet.
3. Fornyingskonferansen Beat for Beat og fagkonferanser innenfor aktuelle temaer.
4. Fylkesmannens møte med enkeltkommuner, normalt 6 pr år. Dette er planlagte møter med dokumentasjon i vår Østfoldrapport, dialog og drøfting av spesielle utfordringer i den enkelte kommune. Disse møtene gir også systematisk grunnlag for tilbakemelding til staten. I 2014 besøkte vi Aremark, Skiptvet, Halden, Trøgstad, Rygge og Fredrikstad kommuner.
5. De enkelte fagområders særmøter med kommunene.

Fylkesmannen utarbeider en vår- og høstutgave av Østfoldrapporten. Den fikk siste år en ny form med bedre design og tilgjengelighet på nettsider og andre steder. I denne rapporten er statens forventninger til kommunene på de ulike områdene tatt med. Embetet har en *samordningsgruppe* hvor stedfortredere i alle avdelinger og flere fra samordningsstaben er med. Denne gruppen bidrar i forberedelsen til kommunemøtene, ved fordeling av skjønnsmidler og fornyingsprosjekter i kommunene og i tverrfaglige spørsmål og oppgaver.

Fylkesmannen har etablert et tverrfaglig *planlag* med deltakelse fra alle avdelinger for å samordne arbeidet med kommuneplanleggingen, regionale planer og kompetanseutvikling. Fylkesmannen inviterer seg selv tidlig inn i kommunenes prosesser for å klargjøre hva som er innenfor de føringer som gis fra sentralt hold. Målet er å få til færre innsigelser og utsettelse av planvedtakene. Fylkets planforum iht plan- og bygningsloven er hos oss benevnt *Regionalt planmøte*. Her deltar fylkeskommunens avdelinger, Fylkesmannen og Statens vegvesen regelmessig. Vår erfaring er at alle kommuneplaner og planstrategier, og flere viktige delplaner og reguleringsplaner blir drøftet der.

61.2 Modernisering i kommunene

Fylkesmannen fordelte 10 millioner kroner av skjønnsporten til fornyings- og omstillingstiltak i kommunene i 2014. Kommunene ble invitert til å søke om midler til fornyingsprosjekter alene eller sammen med andre kommuner. Til hjelp i fornyingsarbeidet er det etablert en *referansegruppe* hvor 3 rådmenn og KS er med.

Det ble gitt støtte til 47 prosjekter hvorav 13 omfatter mer enn en kommune. Tematisk fordelte prosjektene seg slik i 2014:

1. Ledelse og omstilling: 7 prosjekt
2. Kvalitetsutvikling av tjenestene: 39 prosjekter
3. Effektiv ressursbruk og økonomistyring: 6 prosjekter
4. Klima og miljø: 1 prosjekt
5. Samfunnsutvikling og kommuneplanlegging: 1 prosjekt

En grunn til at det ble så mange prosjekter i 2014, er at alle kommunene fikk støtte for å bli med i Sjumilssteget. Disse 18 prosjektene ble klassifisert under kategori 2, kvalitetsutvikling av tjenestene.

Innovasjon ble lagt til grunn som et hovedkriterium i henhold til departementets retningslinjer. Vi forsøkte å klassifisere prosjektene etter hvilke mål de hadde for innovasjon. Følgende klassifisering ble forsøkt.

1. Innovasjon innen sektor: 1 prosjekt
2. Innovasjon i hele kommunen: 16 prosjekter
3. Samarbeid med andre komm, org. næringsliv: 28 prosjekter
4. Nytt, nyttig og nyttiggjort – vesentlig endring i arb.metoder: 16 prosjekter

Beat for Beat 2014 var den 10. i rekken og samlet mange deltakere fra de fleste kommuner, KS, Fylkesmannen og forsknings- og utviklingsmiljøer. Målsettingen med konferansen er å sette kommunenes framtidige utfordringer på dagsorden og å presentere det utviklingsarbeidet som foregår i kommunene. Evalueringen fra kommunene er meget positiv. Kommunene ønsker en årlig konferanse over temaet fornying og omstilling.

Beat for Beat 2014 var for en del stor del viet kommunereformen

I invitasjonen til kommunene var innovasjon og fornyelse en oppfølging av flere stortingsmeldinger og KMDs strategi spesielt fremhevet. Vi ba om prosjekter på dette og gjorde rede for hvilke kriterier vi ville følge.

Som eksempel på prosjekter med gode erfaringer vil vi evne:

1. Østfoldmodellen for flerkulturell kommunikasjon. Alle kommunene er med i et opplegg hvor det utdannes instruktører for videre kompetanseutvikling i egen kommune. Modellen vil være viktig i vårt prosjekt for bosetting i kommunene i samarbeid med IMDI.
2. Nettverket Det Digitale Østfold gir oss arena for å videreutvikle den digitale forvaltningen og bygger kompetanse for kommunene i kommunikasjonsarbeidet.

Sjumilssteget for å sette kommunene bedre i stand til å forstå og realisere Barnekonvensjonens mål og regler.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Fylkesmannen i Østfold har rutiner for samordning av statlig tilsyn og kontroll med kommunesektoren samt varsling og dialog ved pålegg som har vesentlig virkning.

Registrering og oppfølging av enkeltsaker er begrenset til tilfeller som tilsynsmyndigheten vurderer kan ha vesentlig virkning. Fylkesmannen har ikke hatt behov for å mekle i forholdet mellom kommune og tilsynsmyndighet siden ordningen ble opprettet.

Tilsynsbesøk som Fylkesmannen har avtalt med kommunene vises på aktivitets- og tilsynskalender som er tilgjengelig på Fylkesmannens nettside. Oversikten omfatter i tillegg statlige tilsyn og kommunerevisjonenes forvaltningsrevisjon. Det arbeides med å gjøre systemet mer levende tilgjengelig til hjelp i den daglige samordning.

I 2014 ble det gjennomført kontaktmøter i februar og november. I tillegg til Fylkesmannens fagavdelinger møter Arbeidstilsynet, Mattilsynet, Statsarkivet, Statens kartverk, Østfolds to kommunerevisjoner og Kontrollutvalgssekretariatet. Hovedsaker er erfaringsutveksling, tilsynsmetodikk og tiltak for bedre samordning. Aktuelle temaer som er drøftet er kommunereformen og ny kommunelov.

Samordningen av tilsyn gjør at man kan hensyn til tilsynsbelastningen på den enkelte kommune, og det er enklere å dra nytte av hverandres kunnskap om kommunen og tilsynsområdet. Kontakten mellom tilsynsetatene og kommunenes egne kontrollorganer bidrar til mer effektivitet og kvalitet i tilsynene. Det gjøres forsøk på å gjennomføre tilsynet sammen. Muligheten for samordning begrenses av særlovgivning og den nasjonale statsstyringen på ulike områder. Kvantitet er også et dårlig mål i mange sammenhenger.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

ROBEK, budsjett og økonomiplaner

Østfold har 2 kommuner i ROBEK pr 31.12.2014, nemlig Hobøl og Halden. I løpet av 2014 var det en utmelding og ingen innmeldinger i registret i fylket. Råde kommune ble utmeldt fra registret i august 2014 etter at det vedtatte årsregnskapet for 2013 viste at underskudd fra tidligere år i sin helhet var inndekt. Halden og Hobøl avla årsregnskapene for 2013 med nye underskudd. Halden kommunen opparbeidet i perioden 2011-2013 et betydelig underskudd. Ved behandlingen av økonomiplanen for 2015-2018 vedtok kommunestyret å dekke inn underskuddet fordelt på årene 2014-2022. Dette vedtaket ble oversendt departementet, og planen for underskuddsinndekning ble godkjent av departementet. Vi gjennomførte lovlighetskontroll av de vedtatte årsbudsjettene for 2014 i ROBEK-kommunene. Vedtakene i Råde og Hobøl ble kjent gyldig, mens vedtaket i Halden ble kjent ugyldig av Fylkesmannen. Bakgrunnen for underkjenningen av vedtaket var usikkerhet knyttet til om realisme kravet var oppfylt, og at det måtte stilles strengere krav til hva som kunne aksepteres av lån og investeringer. Kommunestyret i Halden behandlet årsbudsjettet på nytt, og dette vedtaket ble kjent gyldig av Fylkesmannen. I det reviderte budsjettet var driftstiltak for å oppnå balanse i 2014 intensivert, mens investeringsnivå og bruk av lån til investeringer var redusert. Vi har godkjent ROBEK-kommunenes vedtak om opptak av lån i 2014. Vurderingen av dette er gjort i tilknytning til vår lovlighetsgjennomgang av vedtatt årsbudsjett. Godkjenningen av lån for Halden kommunes del er gjort på grunnlag av kommunens reviderte budsjett. Bruk av lån er i hovedsak vurdert opp mot de økonomiske konsekvensene, og for Hobøl og Råde var en vesentlig del av vedtatte lån knyttet til selvkostområder. Halden kommune hadde i sitt reviderte budsjett bare med lån til investeringer innen selvkostområder. Fylkesmannen har hatt møter med ledelsen i Hobøl, Råde og Halden i løpet av året og ellers hatt en løpende dialog med disse kommunene.

Fylkesmannen har behandlet lovlighetsklage etter kommuneloven § 59 på Halden kommunes vedtatte økonomiplan for 2014-2017. Vedtaket ble behandlet i tilknytning til vår lovlighetsprøving av kommunens opprinnelige budsjettvedtak for 2014. Økonomiplanvedtaket ble kjent ugyldig av Fylkesmannen på grunn av manglende realisme. Økonomiplanen ble ikke behandlet på nytt av kommunen. I stedet ble det prioritert å starte arbeidet med økonomiplan for 2015-2018. Vi har ikke gjennomført noen andre lovlighetskontroller etter kommuneloven § 59 for avgjørelser etter økonomibestemmelsene i kapitlene 8 og 9 i kommuneloven i 2014.

Lån og garantier

Fylkesmannen har i 2014 behandlet og godkjent 2 vedtak om låneopptak i interkommunale selskaper. Det er behandlet 8 vedtak om kommunale garantier i 2014. Alle vedtakene ble godkjent.

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

Vi har gitt råd og bistand til kommunenes arbeid med budsjett og økonomiplaner og økonomiforvaltning for øvrig. Vi har ellers faste møter med politisk og administrativ ledelse i alle kommunene hvor økonomiforvaltning normalt er et av temaene. I 2014 ble det gjennomført slike møter i 6 av kommunene i fylket. Det er utarbeidet statusoversikter basert på kommunenes budsjett og årsregnskap. Dette er presentert for kommunene i møter om kommuneproposisjonen og statsbudsjettet.

ROBEK

ROBEK-kommunene er fulgt opp spesielt fra Fylkesmannens side. Vi har påsett at disse kommunene har utarbeidet planer med konkrete tiltak med sikte på å gjenopprette økonomisk balanse. Vi har understreket at underskuddsinndekning må ha høy prioritet, og at budsjettansvar og økonomistyring må tillegges sterk vekt. Vi har bidratt med å påpeke hva KOSTRA-dataene viser og også formidlet hjelp til analyse. Fra vår side har vi ellers hatt en løpende oppfølging og dialog med disse kommunene. Vi har også spesielt fulgt opp øvrige kommuner i fylket som er i økonomisk ubalanse ved møter med kommuner og kontakt for øvrig. Fra vår side har vi kontaktet og spesielt fulgt opp kommuner som står i fare for å bli innmeldt i ROBEK, og påpekt viktigheten av at tiltak iverksettes for å unngå ROBEK-innmelding. Oppfølgingen av kommuner i økonomisk ubalanse har i 2014 også vært tema i samordningsgruppa her hos Fylkesmannen der det er med representanter fra alle fagavdelingene.

KOSTRA

Fra vår side har vi fulgt opp kommunenes KOSTRA-rapportering både med hensyn på regnskaps- og tjenesterapporteringen. Vi har spesielt fokusert på viktigheten av å få komplette konserntall. Fylkesmannen har

fulgt opp rapporteringen til SSB både ved hjelp av vår hjemmeside, brev og ved direkte kontakt pr. tlf./ e-post ved manglende rapportering. Innkomne kontoplanspørsmål er også besvart fra vår side. I 2014 har vi hatt en gjennomgang av foreløpig rapportering, og gitt tilbakemelding der dataene tilsa at det kunne være feil ved rapporteringen.

KOSTRA-data blir brukt aktivt i våre analyser og i styringsdialogen med kommunene. Hvert år utarbeider vi en vår- og en høstutgave av Østfoldrapporten. Her blir KOSTRA-data brukt i stor utstrekning. Rapporten blir benyttet som et viktig grunnlag for kommunemøtene som gjennomføres hvert år. Østfoldrapporten blir også publisert på hjemmesida vår, og blir benyttet i dialogen med kommunene. Østfold analyse, som er et partnerskap mellom fylkeskommunen og Fylkesmannen, utarbeider årlig publikasjonen "En presentasjon av nøkkeltall for Østfold-kommunene" basert på KOSTRA-data. Vi bidrar i arbeidet med denne rapporten.

Skjønnsmidler

Vi holdt tilbake 10 millioner kroner av den totale skjønnsrammen på 63,4 millioner kroner for 2014 til fornyingsprosjekter. Disse midlene ble fordelt i 2014 etter en egen søknadsprosess. Det meste av den tildelte rammen for 2015, 33 millioner kroner av totalt 39 millioner kroner, ble også fordelt i 2014. Ved fordelingen av disse midlene innhentet vi blant annet innspill fra kommunene, og forhold som ble tatt opp her ble tillagt vesentlig vekt ved vår tildeling av midler. Av 2015-rammen er det holdt tilbake 5,5 millioner kroner til fornyingstiltak. Noe av midlene forutsetter vi å bruke til tiltak knyttet opp mot kommunereformen. Vi ser gode resultater av skjønnsmidler fordelt til fornyingsprosjekter. Det er etablert flere nettverk i fylket som bidrar til erfaringsspredning på området. På vår årlige to-dagers fornyingskonferanse "Beat for Beat" blir resultater fra fornyingsprosjekter presentert. Konferansen bidrar også som inspirasjonskilde for fornyingssatsing. I 2014 har vi ellers lagt inn etterspurt informasjon i departementets skjønnsbase om prosjekter som fikk tildelt skjønnsmidler i 2013.

Resultatområde 63 Kommunalrett, forvaltningsrett, kommuneinndeling og valg

63.1 Kommunalrett

Fylkesmannen har i 2014 mottatt totalt 11 anmodninger om kontroll av eget tiltak. I 3 av sakene ledet anmodningene til mer grundige undersøkelser fra Fylkesmannens side, mens 8 saker ble avsluttet uten nærmere undersøkelser. Vi mottok én lovlighetsklage fra folkevalgte, men her tok det folkevalgte organet klagen til følge under den forberedende behandlingen.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMOS	0			3	2	1		1
Sum	0	0	0	3	2	1		

63.3 Kommuneinndeling

Vi har mottatt en søknad om overføring av en gårdseiendom fra Eidsberg til Rakkestad kommune. Vi avslår denne i påvente av kommunereformen.

I forbindelse med kommunereformen inviterer vi alle kommunene til å søke projektskjønnsmidler til analyse og prosess i arbeidet. Det første vedtak om sammenslåing kan komme før sommeren 2015.

Interkommunalt samarbeid

Alle de 8 kommunene i Indre Østfold er i ferd med å avslutte et større eierskapsprosjekt. Hvert kommunestyre drøfter sine eierstrategier i mer enn 20 interkommunale samarbeidsordninger. Resultater og erfaringer vil etter ønske fra kommunene bli tatt opp på vår fornyingskonferanse Beat for Beat i 2015.

Fylkesmannen bruker skjønnsmidlene aktivt til å støtte interkommunale prosjekter. Andelen har gått noe ned.

63.4 Valg

Det er ikke rapporteringsplikt på dette resultatområdet. Fylkesmannen har mottatt svært få henvendelser i 2014 som gjelder valglovgivningen og administrativ gjennomføring av valg.

63.5 Forvaltningslovens og offentleglovas anvendelse i kommunesektoren

Fylkesmannen har behandlet 9 klager etter offentleglova § 32. I 4 av tilfellene fikk ikke klager medhold. I 3 tilfeller fikk klager medhold, og i 2 tilfeller fikk klager delvis medhold i kravet om innsyn.

I tillegg mottok Fylkesmannen 9 direktesendte klager etter offentleglova som ble sendt til kommunen for forberedende behandling.

Vi behandlet også én klage over avslag på krav om partsinnsyn etter forvaltningsloven. Kommunens avslag ble opprettholdt av Fylkesmannen.

Resultatområde 66 Planlegging, bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Generelt

Fylkesmannen har mottatt 126 nye klagesaker til behandling i løpet av 2014. Vi har truffet 102 vedtak. Klagene førte frem i 37 av sakene, hvor kommunens vedtak ble opphevet eller omgjort. 65 av vedtakene innebar en stadfestelse av kommunens vedtak. Per. 31.12.14 gjensto 39 ubehandlede saker.

Dispensasjonssakene dominerer fortsatt klagesakene, og sakene oppleves generelt som kompliserte og omfattende, med utstrakt bruk av advokater.

I tillegg til å behandle ordinære klagesaker har Fylkesmannen mottatt en rekke henvendelser, både skriftlig og muntlig, med spørsmål knyttet til plan- og bygningsloven, kommunens saksbehandling i konkrete byggesaker og deres praktisering av regelverket. Fylkesmannen har besvart alle henvendelser.

Vi har avholdt egne samlinger i plan- og bygningsrett i to omganger for saksbehandlere i alle kommunene. Vi har i tillegg gjennomført opplæring av folkevalgte innenfor plan- og bygningsrett i tre kommuner.

Vi har i 2014 også brukt betydelige ressurser på å bistå Regjeringsadvokaten i en omfattende rettssak.

Saksbehandlingstid

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid – hele året: ca. 10 uker.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid – ved utgangen av året: ca. 12 uker.

Antall saker som ikke ble avgjort innen 12 uker: 17.

Hvor stor overskridelsen var:

0-2 uker: 13 saker

2-4 uker: 2 saker

4-6 uker: 1 sak

6-8 uker: 1 sak

Antall saker det ble avtalt lengre frist: 2 saker

Antall saker forlenget pga "særlig tilfelle": 2 saker

Antall saker forlenget pga barmarksundersøkelse: 0 saker
 Antall saker over fristen pga manglende kapasitet: 13 saker

66.2 Saker om ekspropriasjon

Fylkesmannen har behandlet to søknader om samtykke til forhåndstiltredelse i 2014. Det ble gitt samtykke i begge sakene, samt stilt krav om bankgaranti ovenfor Fylkesmannen.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven og lov om kommunal forkjøpsrett til leiegårder

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMOS	0	0	0	
Sum	0	0		

66.5 Planlegging og geodata

Klage på reguleringsplaner (2014)

Fylkesmannen i Østfold behandlet 14 klager på reguleringsplan i 2014. Kommunens vedtak ble stadfestet i 13 saker og opphevet i 1 sak.

Resultatområde 68 Samepolitiske hensyn

Resultatområde 69 Partistøtte

Fylkesmannen har bidratt med informasjon, veiledning og nødvendige kontroller før utbetaling av statlig partistøtte innen gjeldende frister. Det er fattet ett vedtak om avslag på søknad om statlig støtte.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525 Fagdep.	
Ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift	kr 26 258 047,00	kr 0,00
Embetspesifikke landsdekkende oppgaver (f.eks. FRI og trippelnett)	kr 0,00	kr 0,00
62 Kommuneøkonomi	kr 640 141,87	kr 0,00
66 Planlegging, bolig- og bygningsrett	kr 5 977 407,92	kr 0,00
Andre oppgaver under KMD	kr 1 447 058,16	kr 0,00
Sum:	kr 34 322 654,00	kr 0,00

Arbeids- og sosialdepartementet

Resultatområde 73 Sosiale tjenester

Alle planlagte tiltak er gjennomført i henhold til oppdraget.

73.1 Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Vi har behandlet 385 rettighetsklager etter lov om sosiale tjenester i NAV. 99 prosent er behandlet innen tre måneder.

Vi har avsluttet 7 hendelsesbaserte tilsynssaker i 2014, med en median saksbehandlingstid på 2,8 måneder.

Vi har gjennomført 3 planlagte tilsyn med kvalifiseringsprogrammet, 1 tilsyn med økonomisk stønad, midlertidig bolig og råd og veiledning. Måltallet i Østfold er totalt 6 tilsyn.

Kunnskapen fra tilsynene er presentert for NAV-kontorene som en del av opplæringsdagene i 2014 og på NAV lederforum i Østfold.

73.2 Sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen – formidlingstiltak og kompetanseutvikling

I Østfold er vi organisert slik:

Regional arena NAV Samarbeidsgruppe – Østfold.

- Fylkesmannen, Anne Enger, leder
- NAV Østfold, Sverre Jespersen
- Rådmannsutvalget, Unni Skaar
- KS, Signe Pape
- NAV Østfold har sekretariatsfunksjonen

I tillegg deltar:

- assisterende direktør Famara A. Sanyang, helse- og sosialavdeling, Fylkesmannen og avdelingsdirektør Lasse Michalsen, NAV Østfold. Disse to har i tillegg til å delta i samarbeidsgruppa, etablert egne samordningsmøter.
- assisterende direktør Famara A. Sanyang, helse- og sosialavdeling har i 2014 deltatt fast på samtlige NAV-ledersamlinger og aktuelle rådgivere har deltatt med ulike temaer.

Formålet med gruppen er å forankre NAV reformen, drøfte strategiske valg og gjensidig informere om fremdriften i Østfold.

Koordineringsgruppe for kompetansehevede tiltak

- Rådgivere hos Fylkesmannen og NAV Østfold.
- Mandat til å koordinere kompetansehevede tiltak som tilbys fra de to instansene, Fylkesmannen og NAV fylke, på fylkesnivå. Gruppen skal knytte til seg personer som arbeider med kompetansetiltak primært rettet mot ansatte i NAV-kontorene.
- Gruppen har laget kompetanseplan i Østfold for 2014

Fylkesmannens helse- og sosialavdelingen og utdanningsavdelingen, har i samarbeid med NAV-fylke og Fylkeskommunen igangsatt tverrfaglig samarbeid om barn og unge. Dette gjelder sjumilssteget og satsingen på NyGiv. Dette ser vi i sammenheng med prosjektet ”ungdom i svevet”.

Fylkesmannen har i 2014 hatt flere opplæringstiltak i NAV. Det er gjennomført opplæring i lov om sosiale tjenester i NAV innenfor temaene: Vilkårsetting § 20 og § 17 råd og veiledning. Opplæringen er gitt gjennom 2 dagers opplæring for fagansvarlige, to dagssamlinger med KVP, egen opplæring i vilkår og meldeplikt til barnevern- og NAV-ledere. I tillegg har det vært utført opplæring med enkelte NAV kontor etter forespørsel.

Fylkesmannen har etablert nettverk ”Lov om sosiale tjenester i NAV”. Ca 70 personer, primært NAV-veiledere og ledere deltok på denne samlingen. Det er ønske om å forbedre kompetansen i lov om sosiale tjenester i NAV til alle som jobber på NAV-kontor og deres samarbeidspartnere. Slik at brukere med sammensatte behov får tilgang til de sosiale tjenestene i NAV-kontoret.

Fylkesmannen i Østfold har gitt tilskudd kr. 75 000 til hver av de fem største bykommunene. Dette har vi også videreført for 2015. Vi ønsker fortsatt å få fokus på KVP arbeidet gjennom at disse kommunene igangsetter og driver KVP nettverk og inviterer de andre kommunene med inn. Fylkesmannen vil følge med og også delta i nettverket ved behov i 2015. Deltagelse her prioriteres av NAV fylke. Høsten 2014 har det vært to hele dagssamlinger. Temaene var henholdsvis supported employment (SE) og nevropsykologi. På begge disse samlingene var det satt av tid til erfaringsutveksling NAV-kontorene i mellom. Tilbakemelding fra deltakere har vært at både temaene og erfaringsutvekslingen er nyttig. Og at nettverkssamlinger KVP i seg selv har en egenverdi, da det gir fokus på KVP arbeidet.

Vi samarbeider med NAV fylke med å lage felles kompetanseplan for NAV- kontorene.

Råd- og veiledningsoppgaver innenfor sosialtjenesteområdet i NAV er styrket

Arbeidsdepartementet har gitt fylkesmannsembetene i Oslo og Akershus, Rogaland og Østfold i oppdrag å etablere et forsøk med styrking av oppgaver knyttet til råd- og veiledningsfunksjonen innenfor sosialtjenesteområdet i Nav. Formålet er å styrke rettssikkerhet og service overfor brukere av de kommunale tjenestene i Nav.

Fylkesmannen har bedret kapasiteten og kvaliteten i veilednings- og informasjonsarbeidet overfor personer som søker en av de fem tjenestene i lov om sosiale tjenester i NAV. De fem tjenestene er råd og veiledning, økonomisk sosialhjelp, individuell plan, midlertidig bolig og kvalifiseringsprogram.

Vi har gitt veiledning per telefon, per e-post, brev eller ved oppmøte hos Fylkesmannen. Brukerne har fått informasjon om sine rettigheter. Fylkesmannen har fulgt opp henvendelsene.

Forsøket ble satt i verk sommeren 2013 og har vart ut 2014. Oxford Research Group skal evaluere forsøket og levere rapport august 2015. Noen av funnene:

I henvendelser per tusen innbygger har Østfold betydelig flere henvendelser enn de andre fylkene, med hele 1,8 registrerte henvendelser per 1000 innbygger.

Det er telefon som er den vanligste typen henvendelser i alle fylkene. Fylkesmannen i Østfold, som har klart flest henvendelser per innbygger, har også flere telefonhenvendelser enn de andre.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Særskilt rapportering med egne frister.

73.4 Økonomisk rådgivning

I 2014 er følgende aktiviteter gjennomført:

Nettverksmøter for økonomisk rådgivere og namsmenn i to etablerte nettverk. I nettverkene møter deltakere fra de fleste kommunene. Alle kommuner har tilbud om deltakelse.

Det er avholdt to fellesmøter i tillegg til nettverksmøter i de to nettverkene i 2014.

Møtet 20. mars hadde tema dekningslovens § 2-7 med innledning fra Namsmannen og praktiske oppgaver. Del to av dagen arbeidet namsmenn og rådgivere med samarbeidsformer og diskusjon av enkelte fagtema. Møtet den 4. desember hadde som hovedtema statlige kreditorer med innlegg fra Statens innkrevingsentral og Statens lånekasse.

Videregående kurs i økonomisk rådgivning for NAV-ansatte er gjennomført i september 2014 i samarbeid med Akershus, med 19 deltakere fra Østfold.

Vi har også nettverk for ansatte i NAV som hovedsakelig har frivillig forvaltning som arbeidsoppgave. Det er avholdt to møter i 2014, med god deltakelse. Samlet har dette bidratt til erfaringsutveksling, utveksling av maler og arbeidsmateriell, faglige diskusjoner og opplæring.

Fylkesmannen har i 2014 gitt støtte til deltakelse ved konferansen ”Penger til besvær” for deltakere i økonomisk

rådgivningsnettverk. Det er oppfordret til videreutdanning for økonomiske rådgivere, og gitt støtte til utdanning ved høyskolen i Lillehammer og Universitetet i Agder for i alt fem personer, med oppstart høst/ vinter 2014.

Det er vår vurdering at minst to kommuner i Østfold vil kunne ha nytte av interkommunalt/internnavialt samarbeid med formål å styrke tjenestetilbudet på bakgrunn av kommunestørrelse. Begge disse kommunene er kontaktet og tilbudt midler til oppstart i samarbeid med Arbeids- og velferdsdirektoratet i 2013. Det har ikke resultert i samarbeid eller prosjektsøknader.

Flere av kommunene i Østfold har relativt lang ventetid på rådgivning. Informasjon om dette er innhentet via nettverket og via undersøkelse utført av VG i 2014.

Referanse VG undersøkelse: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/gjeldskrisen/gjeldskrisen-maa-vente-aatte-maaneder-paa-inkassohjelp/a/23350327/>

73.5 Boligsosialt arbeid

I samarbeid med Arbeids- og velferdsdirektoratet har Fylkesmannen i Østfold gjennomført tilskuddsforvaltningen i tråd med oppdraget. Tilskuddsordningen er sett i sammenheng med blant annet tilskuddordningen til barnefattigdom, skjønnsmidler, Sjumilssteget og Husbankens BOSO satsning.

De 4 største kommunene i Østfold: Fredrikstad, Sarpsborg, Moss og Halden har deltatt i fylkesnettverket for BOSO kommunene i samarbeid med Husbanken region øst og Østfold fylkeskommune. Vi har løpende og på forespørsel gitt råd, veiledning og bistand til kommunene som har mottatt tilskudd og andre kommuner med boligsosiale utfordringer. Dette per telefon, på e-post og i møter. Det er arrangert dagsseminar med tema boligsosialt arbeid og samhandling. Boligsosialt arbeid har vært på dagsorden i de fem regionale rusfora vi arrangerer sammen med KoRusØst, og på arenaer vi har ansvar for i samarbeid med NAV Østfold.

I 2014 mottok følgende 9 kommuner tilskudd til oppfølgingstjenester i bolig: Sarpsborg, Moss, Halden, Askim, Eidsberg, Rakkestad, Våler, Hobøl og Hvaler.

73.6 Barn og unge

Tverrfaglig samordningsteam barn og unge

Fylkesmannen i Østfold har fra 2013 etablert *Tverrfaglig samordningsteam barn og unge*. En sentral målsetting her er å bidra til at tjenester rettet mot utsatte barn og unge blir bedre koordinert. Følgende fagområder er representert i teamet; *barnehage- og utdanning, rus/psykisk helse, NAV, barnevern og samordning og beredskap*. Der det er nødvendig bidrar også fagområder som *folkehelse og helse og omsorg*.

Sjumilssteget

Fylkesmannen i Østfold introduserte *Sjumilssteget* primo 2014, og samtlige Østfold-kommuner deltar i Sjumilssteget. Vi har samtidig valgt å se forskjellige tilskuddsordninger som *barnefattigdomsmidler, boligsosialt og skjønnsmidler* i en sammenheng. Kommunene har frem til utgangen av 2014 gjennomført en tverretattlig analyse av tilbudet sitt til barn og barnefamilier knyttet til de 7 stegene i Sjumilssteget; *medbestemmelse, god omsorg, særskilt vern og støtte, vern mot vold og overgrep, fullverdig liv, god helse og god utdanning*. Kommunene vil videre benytte denne erfaringsbaserte kunnskapen til å planlegge helhetlige og samordnede tjenestetilbud til barn, unge og familier. Fylkesmannen vil samle resultatene i oversikt som gir et overordnet bilde av hvordan kommunene vurderer seg selv i 2014-2015.

Tverrfaglig samordningsteam barn og unge er gitt mandat for pådriverarbeidet i Sjumilssteget i Østfold. I 2014 er det gjennomført oppstartsamlings for Sjumilssteget i Østfold (sammen med NAV og KS) og samlinger for kommunenes *Sjumilssteg-koordinatorer*. Sentrale temaer har vært opplæring i Barnekonvensjonen og Sjumilssteget, igangsetting av analysearbeidet, utvikling av analysemetodikk tilrettelagt for barn og unge (sammen med disse gruppene), kommunikasjonsstrategier om Sjumilssteget internt i kommunene m.v.. Teamet har deltatt på samlinger initiert av kommunene og på samlinger i regi av Fylkesmannen hvor ordførere og rådmenn har vært hovedmålgruppen.

Andre oppgaver

I tråd med Fylkesmannens samordningsrolle har *Tverrfaglig samordningsteam barn og unge* enten selv, i samarbeid med eller i regi av andre relevante samarbeids- og dialogpartnere, lagt til rette for og deltatt på et

betydelig antall møtepunkter knyttet til embetsoppdrag for 2014. Eksempler på slike kompetansemiljøer er Østfold fylkeskommune, NAV, KS, Høgskolen i Østfold, Universitet i Nordland, Sykehuset Østfold, Statped, KoRus Øst, R-BUP øst og sør, RVTS øst og andre embeter. Fellesnevner har vært at man har oppdrag og oppgaver rettet mot utsatte barn og unge og/eller yter bidrag for å sikre gjennomføring av det 13-årige opplæringsløpet.

Tverrfaglig samordningsteam barn og unge har gjennom tre samlinger i 2014 medvirket til informasjon og opplæring om Barnekonvensjonen internt på embetet.

Teamet har i samarbeid med Fylkesmannen i Troms deltatt i et pilotprosjekt for å styrke barneperspektivet ved hele NAV-kontoret i regi av Arbeids- og velferdsdirektoratet. Her var oppdraget å gi en kort beskrivelse av Sjumilssteget og lage et forslag til tilsvarende opplegg i mindre skala for NAV-kontoret til bruk i tiden som kommer.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
73.3 Kvalifiseringsprogrammet	kr 0,00	kr 1 007 343,00
73.9 Andre oppgaver – Sosialtjeneste (rest 73)	kr 343 176,56	kr 721 309,87
Tilsyn etter lov om sosiale tj. i NAV	kr 121 750,08	kr 0,00
Andre oppgaver under ASD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 464 926,00	kr 1 728 652,00

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 76 Samhandling, kvalitet og helseberedskap

Planlagte tiltak er fulgt opp, saksbehandlig er prioritert, ekstern opplæring vurderes løpende, men saksbehandlingsfrister er høyere prioritert.

76.1 Samarbeid mellom kommune- og spesialisthelsetjenesten

Fylkesmannen har fulgt med på gjennomføringen av samhandlingsreformen i fylket blant annet ved gjennomgang av dokumentene fra Administrativt samarbeidsutvalg. Fylkesmannen er observatør med tale- og forslagsrett i ”Partnerskapsmøtet”, det overordnede, strategiske samarbeidsorganet. Fylkesmannen deltar også i ”Samhandlingsforum” to ganger i året. På møtene Fylkesmannen har hatt med kommuneoverlegene har samhandlingsreformen vært tema. Utviklingen i fylket er formidlet på møtene med kontaktpersonene for samhandlingsreformen i alle fylkene som dekkes av Helse Sør-Øst. Flere ganger i løpet av året har vi også sendt skriftlige rapporter til koordinatoren for kontaktpersonene. Koordinatoren sender rapportene fra de ulike fylkene i Helse Sør-Øst-området samlet til Nasjonalt nettverk for implementering av samhandlingsreformen, der blant annet Helsedirektoratet og HOD er representert. I rapportene inngår disse punktene: Gode eksempler på samhandling, ØHD-etablering, utfordringer knyttet til avtalene og klage- og tilsynssaker vedrørende samhandling.

Fylkesmannen har deltatt aktivt i flere sammenhenger, sammen med Østfold fylkeskommune, for å bidra til å integrere folkehelsearbeidet i kommunenes planer. Når det gjelder resultatkravet om påvirkning av levevaner, har vi blant annet hatt samarbeid med frisklivssentralene.

76.3 Kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten

Vi har bidratt til fagsamlinger for personell som yter tjenester til utviklingshemmede, til personell som arbeider

med saksbehandling og personell som vurderer tvangstiltak etter pasient- og brukerrettighetsloven kap. 4 a.

Vi har i samarbeid med Helsedirektoratet arrangert IPLOS temadag 11.9.2014.

76.5 Felles digitalt nødnett

Utrullingen av nødnettet har gått etter (den forsinkede) planen i Østfold. Fylkesmannen har fulgt med på prosessen, og det har vært lite problemer. Fylkesmannen hadde en konferanse om nødnett i januar 2014.

76.6 Helseberedskap og smittevern

(NB: Oppdragene innen beredskap rapporteres fra Samordnings- og beredskapsstaben.)

Smittevern er tatt opp på regelmessige møter med helsepersonellet i fylket. Blant annet har det vært tema på kommuneoverlegemøtene og på møter i nettverket for sykehjemsleger.

76.7 Personell og kompetanse

Kompetanseløftet 2015

Særskilt rapportering innen 1. mars.

Turnustjeneste

Leger:

Vi har utvidet antall faste turnusplasser fra 19 til 21 fra og med høst 2014 da den nye ordningen trådte i kraft i kommunehelsetjenesten. Vi omgjorde da noen plasser som er blitt brukt til påleggsplasser ved behov, til faste turnusplasser. Alle plassene i kommunehelsetjenesten er evaluert av kandidatene til å ha god kvalitet.

Evalueringen er detaljert og viser at legekantorene tilbyr det meste som forventes. Veiledningen kan bli mer strukturert flere steder, og noen veiledere er kontaktet i forbindelse med dette. Legevaktskurset, kurs i offentlig helsearbeid og veiledning er utført etter planen, evaluert, og små justeringer er satt i verk for forbedring.

I forhold til den nye turnusordningen, ble det sendt ut e-post med informasjon til alle kommuner i 2013. Dette ble fulgt opp med innlegg med informasjon rundt ansettelser av leger og turnusleger, samt noe om den nye ordningen og forventninger til sykehjemspraksisen, på et rutinemessig kommuneoverlegemøte arrangert av Fylkesmannen i 2014. Ved tomme turnusplasser er kommunene direkte kontaktet av oss for veiledning. Representant fra Fylkesmannen har vært med på flere møter med utvalget fra kommunene og sykehuset som ansetter turnuslegene. Vi arbeider med å få sykehuset med på å etablere et kontinuerlig turnuslegeevaluerings-skjema som følger turnuslegen fra sykehusavdelinger og til legekantoret. Dette er vanskelig å få til.

Fysioterapeuter:

En institusjon, Sunnås raskerer tilbake/ avdeling Askim, er flyttet ut av fylket til Oslo – Akershus. Vi har dermed fått en turnusplass på institusjon mindre. Private rehabiliteringssenter hevder de ikke har kapasitet til å ta imot turnusfysioterapeut. Private fysioterapi-institutt opplyser om ønske om å ta imot kandidat mot økonomisk stønad tilsvarende turnusleger. En kommune er blitt fulgt opp ettersom den ikke tilbød et optimalt, helhetlig tilbud i henhold til veilederen. Vi har avtale med en fysioterapeut med videreutdanning i veiledning, som arrangerer veiledning kombinert med kurs i offentlig helsearbeid 3 ganger i løpet av turnusåret.

76.8 Rettsikkerhetsarbeid

Vi har behandlet totalt 174 saker i 2014 – 87 % innen 3 måneder fordelt på:

Nødvendig helsehjelp:	16 saker (69 % innen frist)
Syketransport:	41 saker (83 % innen frist)
Helse/omsorg for øvrig:	117 saker (91 % innen frist)

Restanse 31.12.14 var 43 saker, herav 11 sykefradrag.

Antall behandlede saker og klager er rapportert i NESTOR. Når det gjelder opplæring og veiledning viser vi til rapporter fra tidligere år hvor vi har rapportert ulike opplæringstiltak. Vi gir fortløpende råd- og veiledning om lovverket og problemstillinger, etter henvendelser per telefon og e-post fra tjenestene. Det blir også gitt opplæring i regelverket på turnuskurs som arrangeres to ganger i året. Vår erfaring i forbindelse med mottak og behandling av kopi av vedtak og klager, er at det fortsatt er stort behov for informasjon og veiledning i bruk av regelverket. Vi får stadig forespørsler om å bistå med opplæring og veiledning fra tjenestene. I tillegg vurderer vi av eget tiltak hvor det er behov for opplæring på bakgrunn de utfordringene vi ser i forbindelse med mottak og behandling av vedtak og klager og gjennomførte systemrevisjoner. Vi må i stor grad prioritere etterprøving av vedtak og klagesaksbehandling og har derfor ikke kapasitet til å etterkomme alle forespørselene om undervisning. Vi har i 2014 tilbudt to av våre kommuner halvdagskurs i regelverket og praktiseringen av det. Vi har også hatt undervisning på demensomsorgens ABC.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

Oppgavene gjennomføres løpende. Vi har med ekstra ressurser(lege) holdt saksbehandlingsfrister på førerkortsaker.

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Vi har i 2014 behandlet 4 søknader om fritak for taushetsplikt på helseforvaltningens område. I 3 saker har vi innvilget fritak fra taushetsplikt, og 1 sak er avvist da vi manglet kompetanse til å behandle saken.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid er 12 dager.

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	4	12
Sum	4	

77.3 Særfradrag

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	7	33
Sum	7	

77.4 Førerkortsaker

Fylkesmannen i Østfold behandlet 1576 saker om førerkort i 2014.

Saksmengden var omtrent som i 2013 (15+), men det var en klar nedgang i antall saker om råd og veiledning, spesielt saker som førte til tilrådning om inndragning av førerkort. Det var derimot en økning i søknader om dispensasjon.

Av 808 saker om råd og veiledning var det en klar overvekt av saker om rusmisbruk/

medikamentbruk (254), og om psykisk lidelse og atferdsforstyrrelser (248). Saker om anfall med bevissthetsforstyrrelser hadde også en stor andel (212). Politiet ba om uttalelse i 22 saker, de øvrige sakene var henvendelser fra leger og psykologer med en overvekt av sykehusleger.

Vi behandlet 768 søknader om dispensasjon fra helsekravene og naturlig nok var det en stor andel saker om

rusmisbruk/medikamentbruk (226), 34 av disse søknadene ble avslått. Den største andelen dispensasjonssøknader omhandlet imidlertid hjerte/karsykdommer og tunge førerkortklasser (262), bare seks søknader ble avslått, mens 17 personer fikk delvis innvilget sin søknad om å få kjøre lastebil/buss.

Median saksbehandlingstid var 18 dager (25 dager i 2013). Ressursbruken var ca 2,5 årsverk, fordelt på tre leger og tre saksbehandlere.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	1576	18
Sum	1576	

77.5 Pasientjournaler

Fylkesmannen i Østfold mottok to journalarkiv i 2014. Ett fra en privatpraktiserende psykiater og ett fra en psykolog.

Vi fikk 7 skriftlige forespørsler om utlevering av pasientjournaler.

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMOS	7
Sum	7

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

Vi har et omfattende samarbeid med andre instanser, og arbeider systematisk med folkehelse gjennom ulike nettverk. Kommunene i Østfold har folkehelsearbeid på dagsorden.

83.1 Folkehelsearbeid

I møte med partnerskapet og Østfold fylkeskommune, nasjonale myndigheter, ulike nettverk, samlinger og konferanser har fylkesmannen formidlet nasjonal folkehelsepolitikk, avgitt høringer og medvirket til samordning av ulike politikkområder som har innvirkning på folkehelsen.

Vi og Østfold fylkeskommune har bidratt til å gjøre kravet i regelverket om oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer kjent i kommunene. Dette har vært hovedfokus i all råd- og veiledning med kommunene, i planprosesser og ved tilsyn.

Østfold fylkeskommune startet i 2014 arbeidet med utarbeidelse av "Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer». Oversikten inngår som grunnlag for planstrategien ved fastsetting av mål og strategier. Helseoversikten vil også være grunnlag for folkehelseiltak og hensyn til folkehelse i det daglige arbeidet i kommunene.

Østfold har fått status som erfaringsfylke i arbeid med helsekonsekvensutredninger. En del av prosjektet handler om å gjøre enkle helsekonsekvensutredninger av politiske saker i kommunene. En større del av prosjektet handler om å prøve ut helsekonsekvensutredninger og sosiale investeringer i en kommune.

Østfold fylkeskommune har gjennomført kurs i å tolke statistikk for kommunene i Østfold.

Statens helsetilsyn bestemte at det i 2014 skulle gjennomføres et landsomfattende tilsyn med folkehelsearbeidet i kommunene. Fylkesmannen i Østfold har i 2013 og 2014 gjennomført tilsyn i 6 kommuner, med kommunenes løpende oversiktsarbeid etter folkehelseloven. Vi arrangerte i forkant av tilsynene formøte med kommunene hvor også fylkeskommunen deltok.

Ved det landsomfattende tilsynet i 2014 ble det ikke gitt avvik i noen av kommunene, dvs. at alle tilsynene er avsluttet. Vi fant blant annet at:

- i flere av kommunene hadde oversiktsarbeidet startet før folkehelseloven trådte i kraft
- oversiktsarbeidet var forankret i ledelsen i kommunen, hos rådmannen
- folkehelse var et gjennomgående tema i kommuneplanens samfunnsdel
- det var et løpende oversiktsarbeid i kommunen
- ansvar og oppgaver på området var klart fordelt
- kommunen sørget for riktig kompetanse og hadde et kompetent fagmiljø i oversiktsarbeidet og har et tverrsektorielt folkehelsenettverk

Vi har presentert funnene og erfaringene fra tilsynene for politikere i styret for Østfoldhelse, Østfold fylkeskommune.

De gjennomførte tilsynene og uttalelser til ulike planutkast har vist oss at kommunene i Østfold og Østfold fylkeskommune har kommet langt i oversiktsarbeidet over helsetilstand og påvirkningsfaktorer. Vi ser at det i stor grad er etablert interne rutiner i fylkeskommunen og kommunene for arbeidet med oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer.

I 2015 vil vi gjennomføre en kartlegging hvor kommunene i Østfold gjør en egenvurdering av oversiktsarbeidet på folkehelseområdet. Egenvurderingen var planlagt i 2014, men av ressurs hensyn ble den utsatt til 2015. Kartleggingen vil gi oss en god oversikt og kunnskap til planstrategiarbeidet og forberedelser til tilsyn med kommunenes oversiktsarbeid i 2016.

Vår erfaring er at tilsynet med folkehelseområdet har vært med til å fremme og understøtte kommunenes langsiktige og systematiske folkehelsearbeid.

I forkant av kartleggingen vil vi arrangere en dagsamling for kommunene i Østfold hvor vi vil presentere funn fra gjennomførte tilsyn og informere om kartleggingen/egenvurderingen av oversiktsarbeidet.

Vi har gitt vurderinger av folkehelse syn til alle kommunale planer vi har fått til uttalelse. Vi har også gitt uttalelser til strategiske planer for idrett, fysisk aktivitet, friluftsliv og folkehelse.

Samarbeidet med Østfold analyse, Østfold fylkeskommune i Prosjekt plansamhandling bidro til økt plankompetanse. Spesielt i arbeidet med planstrategier og de utfordringer Østfold står overfor. Det arbeides for å etablere en fast samarbeidsarena og en videreføring av dette samarbeidet mellom Østfold fylkeskommune og Fylkesmannen

I samarbeid med Østfoldhelse/Østfold fylkeskommune og KoRus Øst har vi bidratt til å styrke kommunenes kompetanse på forvaltning av alkoholoven, med vektlegging av folkehelse syn. Vi har arbeidet for å etablere ett fylkesnettverk som skal arbeide med områdene Folkehelse, rus, psykisk helse, spillavhengighet og kriminalitetsforebyggende arbeid. Dette er nå politisk vedtatt. Østfold fylkeskommune leder nettverket. Fylkesmannen har gitt tilskudd til fylkesnettverket. Fylkesnettverket vil ha fokus på overskjenking av alkohol i utelivsbransjen, med vektlegging av folkehelse syn.

Resultatområde 84 kommunale helse- og omsorgstjenester

Vi har i stor grad fulgt opp med aktuelle aktiviteter på alle oppdrag, men enkelte spesifikke oppdrag har vi ikke kunnet prioritere, av ressurs hensyn og lokale vurderinger.

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Fylkesmannen har holdt seg orientert om fastlegedekningen i fylket. Alle kommuner har ledige plasser på listene, slik at innbyggernes rett til å få fastlege og til å skifte fastlege er ivaretatt. Ulike aspekter ved allmennlegetjenesten, blant annet samhandlingen mellom fastlegene og den øvrige helsetjenesten i kommunen har vært tema på Fylkesmannens møter med kommuneoverlegene i fylket. Kommunenes tilbud om øyeblikkelig hjelp døgnopphold er velfungerende. Fylket er dekket av fem veldrevne interkommunale legevaktordninger. Innføringen av nasjonalt legevakt nummer har gått greit.

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Med bakgrunn i saker innen hendelsesbasert tilsyn har Fylkesmannen fulgt opp helsetjenesten til innsatte i Halden fengsel, et av landets største, samt Eidsberg fengsel. Utenom dette driver vi også med generell veiledning og rådgivning overfor helsetjenestene.

Det har ikke blitt gjennomført særskilte kompetansehevende tiltak i forbindelse med implementeringen av revidert veileder for helse- og omsorgstjenester i fengsel.

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Vi har bidratt med midler til to ulike kompetansehevende tiltak i kommunene; i forbindelse med fagkonferanse om æresrelatert vold, tvangsekteskap og barn som lever med vold i familien /om vold og kjønnslemlestelse i regi av Amatheia. Kurset «Hjelp som nytter», et kursprogram om arbeid med familier med krysskulturelle og migrasjonsrelaterte erfaringer i regi av RVTS og Sarpsborg kommune, ble også støttet med midler.

Vi har deltatt på to kurs i regi av Helsedirektoratet; et halvdagskurs om «kommunikasjon via tolk i helse- og omsorgstjenestene» (i forbindelse med at Tolkeutvalget lanserte sin NOU i september) samt «likeverdige og kultursensitive helse- og omsorgstjenester til innvandrerbefolkningen». Deltatt på samarbeidsmøter i forkant av fylkets bosettingsprosjekt for flyktninger.

84.8 Forebyggende helsetjenester

Vi har formidlet funnene fra det landsomfattende tilsynet med helsetjenester for barn 0-6 år, inkludert skolestartundersøkelsen i møter med kommunene og tjenestene. Vi har i tillegg hatt med temaene dokumentasjonsplikt, taushetsplikt, avvik og internkontroll i møter. I ett av tilsynene er kommunen fortsatt under oppfølging.

Vi har i 2014 åpnet tilsynssak mot kommune med bakgrunn i gjennomført tilsyn med helsetjenester til barn og unge 0-6 år og ressursmangel i skolehelsetjenesten.

I opprinnelig Embetsoppdrag på dette området fikk fylkesmannen i oppdrag å kontrollere at det økte rammetilskuddet til kommunen ble brukt i tråd med intensjonen om å styrke helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Oppdraget ble endret i brev fra Helsedirektoratet ultimo juni 2014. Vi hadde da forespurt kommunene om bruken av det økte rammetilskuddet og fikk svar fra 10 av de 18 kommunene i Østfold. Det fremgår at 5 av de 10 kommunene hadde brukt tilskuddet til å styrke helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

Fylkesmannen i Østfold følger med på utviklingen i helsestasjons- og skolehelsetjenesten i Østfold og er som nasjonale myndigheter bekymret for personellressursene i skolehelsetjenesten.

Fylkesmannen i Østfold har i 2014 ikke fått melding om utilstrekkelig jordmor dekning i kommunene i Østfold.

Fylkesmannen i Østfold har i 2014 forvaltet tilskudd til å etablere og videreutvikling frisklivs- og mestringsarbeidet. Vi har også forvaltet tilskuddet for tidlig intervensjon og oppfølgingstilbud for personer med kroniske lidelser i regi av frisklivssentralene. En del av tilskuddet var øremerket til prosjekter og tiltak rettet mot mennesker med diabetes. Vi har fulgt utviklingen i frisklivssentralene i henhold til veileder og bistått i kompetansehevingstiltak ved regionale kurs for frisklivssentralene. Det er etablert 6 frisklivssentraler i Østfold og flere av kommunene i Østfold er i planleggingsfasen for etablering av frisklivssentraler, blant annet i Indre Østfold. Vi deltar i nettverket for ansatte i frisklivssentralene i Østfold. I 2014 har vi også gitt tilskudd til nettverket til kompetansehevende tiltak for de ansatte i frisklivssentralene i Østfold.

Vi har deltatt i møter i nettverket for læring og mestring, som er et nettverk med deltagelse fra kommunene og spesialisthelsetjenesten. Fylkesmannen har gitt innspill om at de to nettverkene friskliv og læring og mestring kunne slås sammen.

Vi har forvaltet tilskudd til midler til seksuell helse i følge fullmaktsbrevet etter Handlingsplan for forebygging av abort og uønskede svangerskap- strategier for bedre seksuell helse. Midlene er utdelt etter søknad til kommuner, Stiftelsen Amatheia og Studentsamskipnaden i Østfold.

Fylkesmannen har gitt tilskudd til Inspiria Science Center til oppfølging av FRI- programmet. Målet er å oppnå høyere etterspørsel, rekruttering til, og deltagelse i Fri- programmet slik at skolene gjennomfører det tobakksforebyggende programmet FRI.

84.11 Tannhelse

Vi har etablert faste årlige kontaktmøter med Tannhelsetjenesten i Østfold i tillegg til elektronisk kontakt.

Vi har deltatt på tannlegesamlingen i 2014 hvor vi redegjorde for vårt oppdrag og noen spesielle tema herunder meldeplikt til barnevernet.

84.12 Habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator

Sykehuset Østfold og alle kommuner i Østfold har etablert koordinerende enhet. Fylkesmannen følger opp bruken av individuell plan og oppnevning av koordinatorene ved samarbeid med nettverk for koordinerende enheter i Østfold, i behandling av rettighetsklager, og ved at det tas med som tema i planlagte tilsyn der det passer. Vi deltar i Nettverk for koordinerende enheter i Østfold, og har arrangert fagdager sammen med dem. Målet med fagdagen var å tilføre kompetanse, belyse erfaringer fra kommuner og løfte status for koordinatorene i utøvende tjenester. I 2013 deltok ca 160 koordinatorene på fagdagen, mens vi i 2014 hadde ca. 300 deltakere. Tilsvarende planlegges nå for 2015.

Vi har bidratt til å følge opp personer mellom 18-49 år med nedsatt funksjonsevne bosatt i alders- og sykehjem.

84.13 Omsorgsplan 2015/2020

12 av 18 kommuner har kommunedelplaner for helse og omsorg basert på føringer fra Omsorgsplan 2015.

Omsorgsplan 2010 var tema i møter med kommunene i november 2013. HOD og Helsedirektoratet bidro både i Fylkesmannens møte med ordførere og rådmenn og i Helse og sosialavdelingens møte med helse- og omsorgsledere. Vi har ikke hatt nye tiltak i 2014, men gitt veiledning etter forespørsel.

Vi gir informasjon om dette i årlig møte med kommunale helse- og omsorgsledere, årets møte ble arrangert 4.12.2014. Vi har bistått i nasjonal kartlegging med innhenting, kvalitetssikring og videresending av kartleggings skjemaene.

Vi har deltatt i alle møter i utviklingssentrene fag- og samarbeidsråd. Vi har gjennomført samarbeidsmøter med utviklingssentrene og gitt bistand til nettverkssamling for sykehjem og hjemmetjenester samt læringsnettverk i pasientsikkerhetsprogrammet. Vi har i samarbeid med utviklingssentrene arrangert nettverkssamlinger for sykehjemsleger og demensteam.

Vi har deltatt i oppstartsmøter og et av to møter mellom Husbanken, region Øst og Fylkesmennene. Vi har oversikt over kommunale prosjekter gjennom kopi av søknader til Husbanken.

Vi har ikke kartlagt kommunenes arbeid for en fremtidsrettet pårørende politikk, frivillighet og satsing på aktiv omsorg. Vi har deltatt i møte om frivillighet i en kommune i forbindelse med kommunens arbeid med rullering av omsorgsplan.

Vi har videreformidlet etterspurt informasjon om personer i alderen 18-49 med langtidsopphold i institusjon. Vi har gitt innspill til FM Oslo og Akershus til søknader fra Østfold om «Tilskudd til kompetansehevede tiltak for lindrende behandling og omsorg ved livets slutt».

84.14 Psykisk helse og rus

Fylkesmannen har i samarbeid med KoRus-Øst etablert fem regionale rusfora i 2008. Disse driftes fortsatt, og er viktige møteplasser med fagfeltet på psykisk helse og rusområdet, både i kommunene og spesialisthelsetjenesten. Hvert forum har 3-4 samlinger per år. De er arenaer for kontinuerlig råd, veiledning og formidling, og gir

mulighet for dialog.

Rusforum er forankret i både helseforetak og kommunene. Samlingene planlegges i arbeidsutvalg sammensatt av representanter fra kommuner, RIO, helseforetaket, KoRUs-Øst og Fylkesmannen.

Kontaktmøte knyttet til rusarbeid og psykisk helsearbeid i kommunene er videreført i 2014. Representanter fra spesialisthelsetjenesten inviteres med til aktuelle tema. Prosjektleder fra Krisesentrene i Østfold har deltatt i kontaktmøte vedr tiltak for kvinner som aktivt bruker rusmidler og som har behov for krisesentertilbud. KORUS og NAPHA inviteres til å bidra eller eventuelt delta i kontaktmøtene.

I samarbeid med KoRus-Øst arrangerte vi i 2014 seminar om Brukerplan, med deltakelse fra både spesialisthelsetjenesten og kommunene. Her ble verktøyet presentert, og resultater fra førstegangskartlegging i flere kommuner ble presentert og analysert av KORFOR.

NAPHA gjennomførte fagdag om veilederen 'Sammen om mestring' om lokalt rus og psykisk helsearbeid, med Fylkesmannen som arrangør, og deltakere fra kommunene og spesialisthelsetjenesten.

Sykehuset Østfold og deres brukerutvalg fortsetter en dialog med sikte på å redusere unødig tvang i psykisk helsevern. Fylkesmannen har bidratt med møteleder til dialogmøte også i 2014.

Den lokale tjenesteutviklingen viser en betydelig innsats for personer med rus og psykisk lidelse i kommunene. Kommunene har imidlertid utfordringer i å organisere innsats og tjenester slik at brukere med alvorlige lidelser blir tilbudt nødvendige helse og omsorgstjenester, og at tilbudet er tilpasset brukerne. Arbeidet med å sikre at nødvendig tjenestetilbud når fram til de aktuelle brukerne må følges opp både for rusfeltet og psykisk helsefeltet.

Endringer i ordningene for statlig medfinansiering av kommunalt rusarbeid har gitt kommunene manglende økonomisk forutsigbarhet. Dette har medført noe diskontinuitet i årsverk, og dermed noe kapasitetsreduksjon samt tap av etablert kompetanse.

Fylkesmannen initierte i 2014 Sjumilssteget i Østfold. For rapportering om dette arbeidet henviser vi til resultatkrav 73.6.

Fylkesmannen i Østfold har ikke mottatt noen klager på vedtak om bruk av tvang i rusbehandlingsinstitusjoner. Vi har mottatt flere klager fra pasienter som opplever at tvangspregede tiltak har vært brukt uten at institusjonen mener at dette har vært tvang. I disse sakene klages det derfor ikke på bruk av tvang hjemlet i lovverk, og klagenes tema er en kombinasjon av ulovlig bruk av tvang og uforsvarlig behandling.

Resultatområde 85 Spesialhelsetjenesten

De fleste av disse saksområdene krever fortløpende saksbehandling innenfor kort frist. Saker om medikamentell behandling uten samtykke i Psykisk helsevern er ressurskrevende og er prioritert med særlig rask behandling.

85.1 Abort og steriliseringsnemndene

Rapportering til Steriliseringsrådet ved Helsedirektoratet er sendt på påbudt skjema av saker behandlet i Steriliseringsnemnda.

Medlem og varamedlem i Abortnemnda i Østfold er uforandret.

85.3 Lov om transplantasjon

Vi hadde ingen saker i 2014.

Antall saker

Embeter	Antall
FMOS	0
Sum	0

85.5 Kosmetisk plastiskkirurgiske inngrep

Vi hadde ingen saker i 2014.

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	0	0
Sum	0	

85.8 Behandling av klager etter psykisk helsevernloven

Ingen rapporteringskrav.

85.9 Øvrige oppgaver knyttet til det psykiske helsevernet

Ingen rapporteringskrav.

85.10 Kontrollkommisjonsoppgaver

Ingen rapporteringskrav.

85.11 Hjemsendelse, hjemhenting og gjennomføring av tvungen psykisk helsevern for pasienter som ikke har bosted i riket

Antall hjemsendelser til utlandet: 0

Antall hjemhentinger til Norge: 1

Antall saker hvor det er dekket utgifter til gjennomføring av tvungent psykisk helsevern i norske sykehus: 0

Erfaringer med ordningen: Den fungerer tilfredsstillende. Ikke alle i spesialisthelsetjenesten kjenner innholdet i veilederen IS-1560, men de retter seg etter den når Fylkesmannen opplyser om rollefordelingen i disse sakene.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
82 Tilsyn og klagesaksbeh. etter helsetj. loven	kr 7 065 521,90	kr 122 702,86
83 Folkehelsearbeid	kr 443 037,11	kr 0,00
83.1 Folkehelsearbeid generelt	kr 0,00	kr 102 361,63
84 Kommunale helse- og omsorgstjenester	kr 1 029 845,11	kr 27 928,81
85 Spesialhelsetjenesten	kr 37 305,97	kr 3 265 746,88
76 og 77 Kvalitet og samhandling og Andre oppdrag	kr 3 738 718,12	kr 412 742,47
Andre oppgaver under HOD	kr 3 864,00	kr 0,00
Sum:	kr 12 318 292,00	kr 3 931 482,00

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Oppdrag for Samferdselsdepartementet

Utenriksdepartementet

Resultatområde 92 Oppdrag for Utenriksdepartementet

92.1 Apostiller

Det er behandlet 1307 saker om apostille i 2014.

92.2 Forberedelse av saker om honorære konsuler

Fylkesmannen har mottatt og behandlet 1 sak om honorære konsuler i 2014.

Kulturdepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Det er registrert 1 nytt trossamfunn i Østfold i 2014. Samlet er det 52 registrerte og 4 uregistrerte trossamfunn. Dette er utbetalt kr 5.804.223 i statstilskudd for 2014. Fylkesmannen i Østfold har ikke foretatt noen særskilte kontrolltiltak/tilsyn overfor trossamfunnene.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Det er gitt 52 tillatelser til spredning av aske, søknad fra pårørende etter en persons død. Det er innvilget 45 søknader for personer som søker om askespredning før sin død. Saksbehandlingstiden har vært ca 1 måned.

Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdagsfred

Det er innvilget 16 søknader om dispensasjon fra åpningstidsbestemmelsene i lov om helligdager og helligdagsfred. Søknadene er behandlet innen 1 måned. Vi har mottatt en søknad om å få fastsatt forskrift om at et område skal regnes som typisk turiststed.

Andre

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525 Fagdep.	
91 Andre faglige oppg. på oppd. for statlige virk.	kr 237 693,89	kr 0,00
92 Andre faglige oppgaver for ikke-statlige virk.	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 237 693,00	kr 0,00